

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 10. MARCA 1977

ŠTEVILKA 9. LETO: XXVI

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometa davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

NOVO JEKLO ZA KVALITETNE VIJAKE – KV 35

Jekla za kvalitetne vijake in matice uvrščamo v perspektivni program proizvodnje kvalitetnih jekel v železarni Jesenice. Proizvodnja teh jekel naj bi dosegla okrog 6.000 ton letno. Ker so potrebe po teh jeklih na jugoslovanskem tržišču velike, potrošniki jekel pa v celoti vezani na uvoz, smatramo delo pri osvajanju kvalitete in proizvodnje teh jekel kot pomembno za nacionalno gospodarstvo.

SPLOŠNO O JEKLU

Glede na zahtevane trdnostne lastnosti vijakov, se za izdelavo kvalitetnih vijakov uporabljajo:

a) plemenita ogljikova jekla,

b) plemenita nizkolegirana jekla.

Po podatkih analize tržišča se v Jugoslaviji največ jekla za kvalitetne vijake porabi za izdelavo vijakov trdnostnega razreda 8,8 (DIN 267

blatt 3–1967). Standardizirani vrsti ogljikovih nelegiranih jekel Cq 35 in Cq 45 (DIN 1654 – 1954) ne ustrezata popolnoma zahtevam sodobne tehnologije izdelave vijakov trdnostnega razreda 8,8, in sicer zato, ker jeklo Cq 35 nima zadostne kaljivosti, jeklo Cq pa ima visoko preoblikovalno trdnost.

Za izdelavo vijakov trdnostnega razreda 8,8 se v zahodni Evropi vse bolj uveljavlja plemenito srednje ogljikovo jeklo s povišano vsebnostjo kroma, ki združuje dobro kaljivost in preoblikovalnost v hladnem. Ta vrsta jekla za kvalitetne vijake ni standardizirana, različni proizvajalci izdelujejo to jeklo s svojimi oznakami (38 Cr 1, C 35 Cr in podobno). Ker področje jekel za kvalitetne vijake tudi v JUS ni obdelano, proizvajamo takšno jeklo tudi v železarni Jesenice pod svojo oznako KV 35 (ime jekla je zaščiteno).

ZAHTEVANE LASTNOSTI JEKLA

Da bi iz jekla KV 35 lahko izdelali vijake trdnostnega razreda 8,8, mora imeti to jeklo naslednje fizikalne in tehnološke lastnosti:

(Nadaljevanje na 2. strani)

PROBLEMATIKA VARSTVA OKOLJA

Spodročja varstva okolja imamo zakon o varstvu voda, zakon o čistoči zraka, zakon o hrupu, v obravnavi in dokončni pripravi predloga pa je zakon o odpadkih. Republiška skupščina pa ima 23. marca na dnevnem redu razpravo o problematiki varstva dobrin splošnega pomena in vrednost človekovega okolja v SR Sloveniji. Gradivo za obravnavo je pripravil republiški komite za varstvo okolja in je v celoti objavljeno v četrti številki Poročevalca, ki ga imajo vse temeljne delegacije za družbeno politične skupnosti, oziroma TOZD. Gradivo obravnava sledeča poglavja:

I. ocena razmer v SR Sloveniji, z vidikom odpravljanja onesnaženosti okolja; II. problematika urejanja prostora in okolja, z vidika planiranja in organizacije; III. analiza vključevanja varstva in urejanja človekovega okolja v srednjeročnih planskih dokumentih; IV. nekatera vprašanja kmetijskih zemljišč in problematika občinskih načrtov.

V osnutku pa so predložena stališča, sklepi in priporočila za reševanje te problematike. Ker bosta zbor združenega dela in zbor občin te zaključke obravnavala v dveh fazah, to se pravi, da bo na podlagi razprave, pripomb in predlogov po obravnavi v zborih pripravljen dokončni predlog sklepov in priporočil. Glede na to je realna možnost, da delegati z našega področja pridejo s predlogi, ki so odraz potrebe ali

problemov na našem področju. Najbrž imamo zakonsko stvari kar dovolj.

(Nadaljevanje na 2. strani)

KOMUNISTI ŽELEZARNE O KADROVSKI PROBLEMATIKI

V torek, 1. marca, je bila v prostorih Kazine na Jesenicah tretja seja tovarniške konference Zveze komunistov Železarnje. Obravnavano je bilo področje kadrovske politike. Poleg članov konference se je seje udeležil tudi namestnik sekretarja občinskega komiteja ZKS Jesenice Mirko Rabič.

V današnji številki bomo objavili uvodno besedo sekretarja sveta ZKS tovarniške konference Marjana Žitnika in kratek povzetek razprav.

JOŽE SVETINA iz gradbenega vzdrževanja je razpravljal o kadrovanju vodij temeljnih organizacij, za katere meni, da bodo morali s svojim delom pokazati optimalne delovne rezultate in prispevati k nadaljnjemu razvoju samoupravnih socialističnih odnosov. Omenil je še področje nagrajevanja ter govoril o plačilnih grupah. Primerjal je oceno delovnih mest v skupnih službah in v temeljnih organizacijah.

JOŽE KOBENTAR, organizacijski sekretar TK ZKS Železarnje, je

obravnaval sistem nagrajevanja, kakršnega imamo v Železarni, ter stimulacijski dodatek. Vzporedno s tem je opozoril na pravilnik o priznavanju in izplačevanju stimulacijskega dodatka, za katerega meni, da je sporen zaradi samega načina sprejemanja. Tu gre predvsem za dožnost vseh delavcev, ne pa posameznih odborov ali posameznikov.

JANKO KAVALAR je govoril o izvajanju določil v samoupravnih aktih na področju kadrovske politike. Opozoril je na pravilnost izvajanja postopkov pri sprejemanju ter prenehanju lastnosti delavcev v

(Nadaljevanje na 8. strani)

POVEČANJE POKOJNIN IN INVALIDNIN V LETU 1977

Delegati občinske konference skupnosti pokojninsko invalidskega zavarovanja na Jesenicah, so na svoji 11. seji, 3. marca, pod vodstvom predsednika konference Zdravka Pogačnika razpravljali o poslovnem poročilu skupnosti, uresničevanju delegatskega sistema, valorizaciji denarnih dajatev upokojujencem in invalidnim ter o formiranju in koriščenju sredstev sklada za gradnjo domov in stanovanj za upokojujence.

Zaradi boljše obveščenosti je prav, da vemo vsaj nekaj važnejših podatkov:

Organizacija in dejavnost skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je bila v letu 1976 usmerjena predvsem v urejanje sistema pokojninsko invalidskega zavarovanja, zlasti, da bi ga uskladili z ustavnimi načeli in položajem delavca v združenem delu. Vsestranska je bila aktivnost skupnosti na področju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Skupščina se je vključila tudi v solidarnostno akcijo za pomoč Posočju in razpravljala tudi o varstvu borcev NOV in vojaških vojnih invalidov ter sprejela nekatera pomembna stališča.

Za usklajevanje sistema pokojninsko invalidskega zavarovanja

nja z ustavnimi načeli bo treba v prvi polovici leta 1977 izpeljati spremembe statuta in drugih samoupravnih aktov skupnosti. Posebno pomembna bo ustanovitev sodišča združenega dela za področje pokojninsko invalidskega zavarovanja Slovenije.

Izvajanje zavarovanja in obseg pravic zavarovancev, oziroma upokojujencev se v letu 1976 v primerjavi s prejšnjim letom nista spremenila. Porast cen nekaterim osnovnim življenjskim potrebam v mesecu oktobru je bil začasno saniran tako, da je bil upokojujencem, ki prejemale varstveni dodatek, za mesec november in december izplačan enkratni dodatek v višini 50 din za vsak mesec.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Sodelavec pri stroju za razrez pločevine

OSREDNJA PROSLAVA V OBČINI, 21. MAJA NA PRISTAVI

Na tem mestu smo že poročali, da pri občinskem komiteju konference ZKS Jesenice že od konca januarja deluje posebni odbor za proslavo 40-letnice ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, 85-letnice rojstva tovariša Tita in 40-letnice njegovega prihoda na vodstvo Komunistične partije Jugoslavije. Odbor se je že večkrat sestel in imenoval več komisij za pripravo osrednje občinske proslave teh jubilejev, ki bo 21. maja na Pristavi v Javorniškem rovtu, združene že s tradicionalnim pohodom po partizanskih poteh, ki ga v mesecu mladosti organizira občinska konferenca SZDL Jesenice.

Odbor je opredelil tudi nekaj drugih prireditev v okviru praznovanja teh jubilejev, tako bo 6. aprila slavnostna seja občinske konference ZKS Jesenice, v istem mesecu bo seja komiteja občinske konference ZKS, na kateri bodo govorili o zgodovini, o postavljanju in vzdrževanju zgodovinskih obeležij in o muzejski dejavnosti za področje delavskega gibanja in zgodovine NOB v jesiški občini. V mesecu maju je predvidena razstava pod naslovom Tito v Sloveniji in proti koncu leta še razstava Ustanovni kongres KPS.

Od marca do osrednje občinske proslave bodo potekale proslave in prireditve v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. Odbor je poslal vsem osnovnim organizacijam, stalnim aktivom in svetom Zveze komunistov, krajevnim konferencam SZDL, osnovnim organizacijam Zveze sindikatov, osnovnim organizacijam ZSMS in krajevnim odborom ZB NOV v občini Jesenice pismo, v katerem sporoča že opredeljene prireditve in daje nekaj spodbud, kako naj bi proslave potekale v navedenih sredinah in prilaga spisek nekaterih dohodkov in krajev iz NOB na gorenjskem območju, ki bi jih lahko povezovali s praznovanji teh obletnic.

Seveda pa praznovanje teh, za naš razvoj izredno pomembnih jubilejev mora pomeniti našo večjo aktivnost na vseh področjih družbenopolitičnega življenja in dela. Pomeniti morajo spoznavanje kontinuitete našega boja za zmago delavske razredne revolucionarne misli v družbeni praksi, v družbenoekonomskih odnosih, v odnosih med narodi in narodnostmi in v mednarodnem revolucionarnem delavskem gibanju. Spoznavati bi morali zgodovinske sklepe ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije na Čebinah, ko je delavski razred Slovenije pod vodstvom svoje partije prevzel zgodovinsko odgovornost za usodo slovenskega naroda. Z aktualnim soočanjem s sedanjim družbenim razvojem bi morali spoznavati odločilni prispevek tovariša Tita z njegovimi teoretično dognanimi stališči k naši socialistični revoluciji in razvoju samoupravnega socializma ter njegov prispevek k razvoju marksistične misli.

Praznovanje teh jubilejev bi moralo pomeniti tudi našo konkretno analizo doseženih rezultatov pri uresničevanju ustavnih družbenoekonomskih odnosov in oblasti delavskega razreda ter na osnovi tega oblikovanja konkretnih akcijskih programov za hitrejšo spreminjanje teh odnosov. Pomeniti bi moralo tudi naše bolj odgovorno delo na delovnih mestih v prizadevanjih, da kar najbolj uresničimo sprejete družbene načrte proizvodnje in ostale obveze.

POVEZANOST SAMOUPRAVNE DELOVNE SKUPINE IN POLOŽAJ POSAMEZNIKA V NJEJ

V današnjem Železarnju zaključujemo z drugim delom sestavka Samoupravna delovna skupina in odtujenost ter nadaljujemo s tretjim poglavjem iz raziskave o naših samoupravnih delovnih skupinah, ki poskuša ugotoviti povezanost delovne skupine in položaj posameznika v njej in koliko ti elementi pogojujejo tako ali drugačna stališča o nekaterih vprašanjih, ki so bila vključena v raziskavo.

(Nadaljevanje na 6. strani)

NOVO JEKLO ZA KVALITETNE VIJAKE – KV 35

(Nadaljevanje s 1. strani)

a) Jeklo mora biti izvaljano v ozi-
kih dimenzijskih tolerancah (DIN
59115-1968). Površina žice mora biti
gladka ter brez površinskih napak,
ki bi kvarno vplivale na preobliko-
vanje vijakov in njihov estetski vi-
dez.

b) V dobavnem stanju mora biti
jeklo sposobno za plastično preobli-
kovanje v hladnem do zahtevane
stopnje deformacije. Jeklo mora biti
homogeno, mikrostruktura jekla pa
krogličasti cementit v feritni osnovi.

premer žice (mm)	6—7	7—8	8—9	9—10	10—12	12—14
maks. glob. razglj.	0,09	0,10	0,11	0,125	0,15	0,18

POGOJI IZDELAVE IN OBSEG KONTROLE KVALITETE JEKLA

Raziskovalno delo pri osvajanju
kvalitete jekla KV 35 je potekalo v
tesnem sodelovanju s tovarno vijak-
ov UNIS-TADIV iz Konjice, kjer
so bili opravljeni tudi vsi tehnolo-
ški preizkusi. Na osnovi priporočil
iz literature, preiskav tujih vzorcev
jekla ter lastnega raziskovalnega
delo smo za jeklo KV 35 postavili
naslednjo kemično sestavo:

0,34—0,40 % C (ogljik)
0,25—0,40 % Si (silicij)
0,60—0,75 % Mn (mangan)
0,30—0,45 % Cr (krom)
Postavili smo naslednje omejitve
nečistoč in spremljajočih elementov:
0,035 % S (žveplo), 0,035 % P (fosfor)
ter 0,25 % Cr (krom), 0,025 % Sn
(kositer), 0,15 % Ni (nikelj), 60 ppm
N (dušik).

Da bi že bistveno zagotovili pogo-
je za dobro preoblikovalnost jekla,
izdelujemo jeklo KV 35 samo v SM
pečeh. Pred vlivljanjem taline prepri-
hamo z argonom. Homogenost pre-
verjamo z UZ na polfabrikatih,
katerih površina se v celoti očisti z
brušenjem.

Da bi dosegli želene dimenzijske
tolerance in visoko kvaliteto žice,
sta potrebna strog režim vročega va-
ljanja žice in posebna kalibracija va-
ljev. Visoko stopnjo sferoidizacije
cementita, ki je pogoj za dobro plasti-
čnost jekla v hladnem ter odstop-
nost razogljčenja na površini žar-
jene žice, dosegamo z izvirno teh-
nologijo zaščite površine žice in
sferoidizacijskega žarenja v zvon-
stih žarilnih pečeh (Sl. 1).

Mikrostruktura jekla po sferoidiza-
cijskem žarenju (500x)

Predno odpremo žico potrošni-
kom, preverjamo kvaliteto površine
žice s krčnim preizkusom na vsa-
kem kolobarju na obeh koncih. Do-
seženo stopnjo sferoidizacije, glo-
bino razogljčenja in trdnostne lastno-
sti pa preverjamo pri vsaki žaritvi.

Pri vsaki sarži preverjamo še kalji-
vost jekla v olju ter trdnostne last-
nosti in žilavost jekla v poboljšanem
stanju do premera žice 14 mm. Spo-
sobnost jekla za hladno deformacijo
preverjamo občasno s tlačnim preiz-
kusom v laboratoriju za plastično
preoblikovanje na strojni fakulteti v
Ljubljani.

DOSEŽENI NIVO KVALITETE

Z raziskovalnim delom osvajanja
kvalitete in proizvodnje jekla za
kvalitetne vijake KV 35 smo pričeli
leta 1973. Industrijska proizvodnja
je stekla v letu 1975, v letu 1976 smo
odprli 1.070 ton jekla (ena žaril-
na peč), v letu 1977 pa planiramo
odpremo 2.500 ton (tri žarilne peči).

Dosežena kvaliteta jekla KV 35,
oziroma zanesljivost kvalitete je
razvidna iz statistične analize rezul-
tatov preiskav jekla, izdelanega v
letu 1976.

VSEBNOST ELEMENTOV V SARŽNI ANALIZI (št. sarž 33):

Element	$\bar{X}$ (4)	S (%)
S (ogljik)	0,36	0,02
Si (silicij)	0,32	0,03
Mn (mangan)	0,67	0,04
Cr (krom)	0,39	0,04
P (fosfor)	0,014	0,004
S (žveplo)	0,025	0,005
Cu (baker)	0,17	0,02
Sn (kositer)	0,015	0,004
N (dušik)	0,0056	0,0010

MIKROSTRUKTURA IN ČISTOTA JEKLA

Vrsta preiskav	n	$\bar{X}$	S
st.sferoidiz. (%)	182	92,6	5,4
Gl. razoglj. (mm)	182	0,05	0,02
Čistoča po JK			
A+C	59	1,75	0,34
B+D		1,65	0,21

c) Jeklo mora biti kaljivo v olju
(HRc 40 min. do D maks. 12 mm).
Predpisane mehanske lastnosti v po-
boljšanem stanju (T 650/670
stop. C).

6m 80 do 100 kp/kv. mm
6v min. 66 kp/kv mm
6s min. 16 %
Y min 40 %
HB 235 do 300 kp/kv mm
(PDVM min. 7 kpm/kv mm)
Za žico v dobavnem stanju je
predpisana tudi maks. dovoljena
globina razogljčenja plasti (mm)
(DIN 1654 – tab. 4.5):

Opomba: Vzorci za preiskavo so
bili odrezani iz gredic kv 135 mm

TRDNOST JEKLA V DOBAVNEM STANJU

Debelina žice	n	(kp/mm ²)		(kp/mm ²)	
		$\bar{G}_m$ X	S	$\bar{X}_{G_m}$ + 1 S	$\frac{S}{\bar{X}}$
8—9	147	54,7	1,6	56,3	53,1
9,5—10,5	151	53,6	1,6	55,2	51,2
12—14	68	54,9	1,4	56,4	53,6

TRDNOSTNE LASTNOSTI IN
ŽILAVOST JEKLA V POBOLJŠA-
NEM STANJU ZA PREMIER ŽICE
10 mm (štev. preiskanih sarž 48).
(Vzorci za preiskavo žilavosti odre-
zani iz blumov)

Vrsta preisk.	X	S
G_v (kp/mm)	79,9	3,8
G_{Hf} (kp/mm)	88,6	3,3
δ_5 (%)	17,6	1,1
γ (%)	63,4	2,2
Žilavost PDVM	15,4	2,4

Karakteristična krivulja tečenja,
ki karakterizira sposobnost jekla
KV 35 za plastično preoblikovanje
jekla KV 35 v hladnem, je prikazana
na sliki 2.

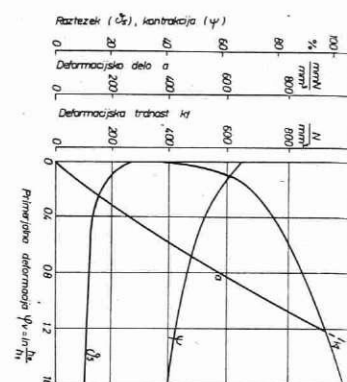
ZAKLJUČEK:

Za izdelavo vijakov trdnostnega
razreda 8,8 smo v železarni Jesenice
razvili plemenito oglikovo jeklo KV
35. Na osnovi statistične analize re-
zultatov preiskav vzorcev jekla iz
redne proizvodnje lahko zjamčimo
z več kakor 95 % statistično zanesljivi-
vostjo naslednje zahtevane lastnosti
jekla:

1. Odsotnost napak na površini;

2. Globina razogljčenja pod do-
voljeno mejo;
3. Kaljivost jekla v olju do preme-
ra 14 mm;
4. Zahtevane trdnostne lastnosti
v poboljšanem stanju do premera
žice 16 mm;
5. Krivuljo tečenja z naslednjimi
mejnimi vrednostmi: C_{maks} 950
N/kv. mm, n_{min} 0,22, γ v maks. 1,6.
Z izjemnimi napori kolektiva
TOZD Valjarne žice smo sposobni
enako zanesljivostjo izvaljati žico v
dimenzijskih tolerancah — 0,1 +
0,6 mm, oziroma v dimenzijskih tole-
rancah, ki jih za jekla in vijake pred-
pisuje veljavni standard. Delo na
področju razvoja jekel za kvalitetne
vijake in matic nadaljujemo z
osvajanjem proizvodnje jekel, le-
giranih z borom.

A. R.

Krivulja tečenja za jeklo KV 35

Železarski globus

ZDA

Po ameriških podatkih je bila leta
1975 udeležba proizvodnje surovega
jekla po postopkih za tri glavne sve-
tovne proizvajalce v odstotkih nas-
lednja:

	ZDA	Sovj. zveza	Japon- ska
Kisikovi konver- torji	61,4	22,7	82,5
SM peči	19,0	66,6	1,2
Elektro peči	19,6	9,9	16,4

Iz razpredelnice vidimo dva ek-
stremna primera — še vedno veliko
proizvodnjo SM jekla v sovjetski
zvezi in skoraj nič na Japonskem —
ter bolj srednjo pot v ZDA.

PROBLEMATIKA VARSTVA OKOLJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

volj dobro in zadosti urejene, bolj je
vprašanje, če te zakone izvajamo,
oziroma, kakšne so ovire, da jih ne
izvajamo v celoti. Tudi samouprav-
no se nismo glede tega dobro organi-
zirali.

V gradivu je v ospredju postavl-
jeno vprašanje sanacije sedanega
stanja. To pa je tisto vprašanje, ki
nas močno prizadeva, oziroma ima-
mo prav v železarni možnost anali-
zirati in povedati naše možnosti.

Glavno onesnaževanje okolja, ki ga
povzroča Železarna, izvira iz prahu
— pretežno iz železovih oksidov, ki
se dvigajo, kakor tudi žveplova
dioksida, ki nastaja kot produkt zgo-
revanja. Kot gorivo uporabljamo
mazut, ki bi po normativih, pred-
vsem zaradi tehnologije, moral imeti
največ 0,8 % žvepla, ima ga pa tudi
do štiri odstotke. Imamo razmeroma
staro tehnologijo v talilnicah na SM
pečeh, ki bodo, kot je postavljeno s
srednjeročnim planom, preusmerje-
ne na električne peči. Vemo, da so
čistilne naprave izredno drage, da
jih v večini primerov ne proizvajamo
v Jugoslaviji, zato prav gotovo ni
smotno vgrajevati teh naprav na
agregate, ki bodo v kratkem zame-
njeni.

Najbrž pa je potrebno pospešiti
spremembo tehnologije in ob novih
napravah izbrati najboljše čistilne
naprave. Naše izkušnje kažejo, da
tudi dosti uvoženih naprav ne ustre-
ja vsem zahtevam. O čistilnih na-
pravah pri električnih pečeh je bilo
v Železarni že dosti pisanega, zato
tega ne bi ponavljali, pač pa to le po-
trjuje gornjo navedbo.

Glede čistosti okolja, je bilo v
Železarni dosti narejenega s spre-
membo tehnologije. Ukinitve plin-
skih generatorjev je bila bistveni pri-
spevek k čistoči zraka in vode, saj so
bile odplake od teh (katran in fenoli)
eden izmed največjih uničevalcev
rib v Savi in škodljivih ušeslin. Tako
bo tudi uvedba zemeljskega plina v
Železarni bistveno izboljšala sedanje
stanje.

Seveda pa se ne moremo in ne
smemo zanašati samo na to, ampak
je potrebno sedanje in nove naprave

še opremiti z dobrimi čistilnimi na-
pravami. Poleg zraka smo še velik
osnaževalec vode, nove naprave
imajo vgrajene čistilne naprave,
stare pa so potrebne sanacije. Glede
na manjšo ali večjo onesnaženje
vode (Save), je večji ali manjši vodni
prispevek. V letu 1976 je Železarna
vplačala po odločbi, to je, glede na
onesnaženja 5.574.477 din vodnega
prispevka, plus odstotek od davčne
osnove, ki ga plačujejo tudi drugi, ki
znese 1.363.722,10 dinarjev. Seveda
ta razlika ni takšna, da bi pokrivala
stroške dragih čistilnih naprav. Tudi
pri tem je največji problem pri sta-
rih napravah. Ob tem pa je, posebno
ob raznih čiščenjih, važna odgovor-
nost delavcev, ki z napravami
upravljajo. Osebná odgovornost mo-
ra biti sestavni del prizadevanj vzdr-
ževanja sprejemljivega stanja za čiš-
čenje vode.

Poleg Železarne so velik onesnaže-
valec tudi drugi izvori izven Železar-
ne; uvedba centralnega ogrevanja iz
Železarne je velik prispevek k čistej-
šemu zraku na Jesenicah. Programi-
rana skupna čistilna naprava od-
padne vode, ki bo služila za mesto in
Železarno, je dodaten del prizade-
vanj za zadostitev postavljenih zahtev
po čistoči reke Save.

Verjetno je prav, da ob kritični
presoji, česa nismo naredili, in ob
sprejemanju nalog s tega področja
povemo, kakšni so napori in kaj smo
že naredili ter kakšni so rezultati.

Zato bi bilo prav, da ob teh raz-
pravah naredimo analizo, kaj smo
na tem področju pri nas že naredili
in kaj bomo v operativnem progra-
mu in v planskih dokumentih ukre-
pali v naprej.

Ta prispevek naj bi le spodbudil,
da bi v okviru priprav za obravnavo
v republiški skupščini to razpravo
opravili tudi pri nas in za nas. Čišče-
nje okolja ni samo sebi namen, am-
pak je že z ustavo in z zakonom o
zdrženem delu postavljena pravica
in dolžnost, da živimo v čistem oko-
lju in da ga ohranjamo za kasnejše
rodove. Gre za individualno in dru-
beno odgovornost, zato mora to pod-
ročje še bolj postati del osebné kul-
ture in del samoupravnega odnosa.
NS

Vse bolj se delavcu v naši Železarni vsiljuje občutek, da
le preveč formalistično pristopamo k uresničevanju ustavnih
določil in določil zakona o združenem delu. Kljub dolgotraj-
nim, verjetno še celo preveč dolgotrajnim pripravam na novo
samoupravno organiziranost, kot pogoja, kakor smo to ute-
meljevali, da bomo lahko hitreje in bolj učinkovito uresničevali
družbenoekonomske odnose v združenem delu, razen
sprejema samoupravnih sporazumov o združevanju delavcev
v temeljne organizacije združenega dela in statutov temeljnih
organizacij združenega dela, nismo v vsebinskem pogledu do-
slej še nič premaknili. Čeprav smo v dolgotrajnih pripravah
zelo radi poudarjali, da so le-te potrebne, da bomo lahko bolj
učinkovito in uspešno uvedli dohodkovne odnose. Tako smo
že krepko stopili v novo leto, brez kakršnih koli premikov v
vsebinskem in konkretnem spreminjanju družbenoekonom-
skih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela. Si-
cer so naša usta in sklepi polni besed, da moramo začeti
temeljito spreminjati družbenoekonomske odnose in zagotavljati
pravico našim samoupraviteljem, da bodo odločali o
novoustvarjeni vrednosti.

Že nekaj časa kakor »mačka okrog vrele kaše« iščemo
vzroke o nekaterih negativnih pojavih, oziroma slabostih v
Železarni, ki spremljajo naše delo. Ugotavljamo, da slabše
delamo, da ne dosegamo z družbenim načrtom začetnih ci-
ljev, da produktivnost dela stagnira, če ne celo upada, da
upada delovna in tehnološka disciplina, da se včasih obna-
šamo, kakor nas ne bi nič zanimal jutrišnji dan in podobno.
Če smo nekaj časa v lanskem letu še lahko govorili o neka-
terih objektivnih vzrokih, ki so vplivali na slabše proizvodne
in poslovne rezultate, potem zadnje tromesečje preteklega
leta in prva dva meseca letošnjega leta tega ne moremo več
trditi. Čeprav imamo naročil dovolj, zaostajamo za planskimi
obvezami, kljub temu da se letos niso pojavile že skoraj
tradicionalne težave z električno energijo in nekaterimi
surovinami.

Ob vsem tem in tudi drugih problemih, ki nas spremljajo
in ki smo jih že večkrat kritično pretresli v družbenopolitičnih
organizacijah, kot so upadanje in zanemarjanje odgovornosti,
neodgovoren odnos do organizacije dela in delavcev v posa-
meznih sredinah, neodgovorno trošenje surovin in energije
ter podobno, običajno le poudarjamo, da je potrebno zaostri-
ti delovno in tehnološko disciplino in odgovornost, da je po-
trebno poiskati stimulatívnejši sistem nagrajevanja in podobno.
Globlje v analizo vzrokov takega stanja pa se ne spuščamo.
Človek se ob vsem tem resnično vprašuje ali nečemo, ali
ne znamo, ali pa premalo idejnopolično in družbenoeko-
nomsko mislimo.

PRI URESNIČEVANJU USTAVNIH DRUŽBENO- EKONOMSKIH ODNOSOV PREITI OD BESED K DEJANJEM

Res je, da smo v preteklosti z različnimi akcijami uspeš-
no prebrdili različne, pa tudi zelo hude težave. Zato smo
preveč prepričani, da bomo z različnimi sestanki in apeli pre-
magali tudi sedanje slabosti. V to smo še toliko bolj prepriča-
ni, ker nam je premagovanje različnih težav v preteklosti po-
kazalo, da imamo v Železarni veliko večino dobrih, zavzetih in
sposobnih delavcev. Vendar pa bi nas morala prav ta ugotov-
itev voditi tudi do globlje obravnave vzrokov, zakaj pri taistih
delavcih upada delovna vnema in delovna disciplina. Pri mno-
gih delavcih bomo kaj hitro dobili odgovor na to vprašanje, ki
ga verbalno ne bomo razrešili. Le-ti nam bodo kaj hitro od-
govorili, da je vzrok v tem, ker sistem nagrajevanja ni več
ustrezen in je še kako daleč od delitve dohodka po delu in
rezultatih dela. Daleč prav zato, ker še nismo ničesar naredili
ali zelo, zelo malo, da bi delavci resnično gospodarili in od-
ločali o novoustvarjalni vrednosti.

Poglejmo resnici v oči samo v pogledu osebnega dohod-
ka. Sedanji odstotki, ki naj bi stimulirali delavca, da bi bolje
in bolj odgovorno delal, so tako minimalni, da se mnogim
»ne splača«, da bi se bolj prizadevali. Tako je delovna vnema
v glavnem odvisna le od delavčeve zavesti, ki pa kaj kmalu iz-
voden, če vidi, da sodelavec, ki te zavesti nima in ki se izmi-
ka delu in predčasno zapušča delo ter podobno, ob mesecu
dobi enak osební dohodek. Tudi, ko bi sedanji, tako imeno-
vani stimulatívni deli vezali na resnični prispevek posamez-
nika k skupnim rezultatom, je to tako minimalno, da ne
stimulira delavca. Zakaj bi se prizadeval, če pa ima večino
osebnega dohodka zagotovljenega glede na delovno mesto in
izobrazbo, ne glede kakšen je njegov prispevek k skupnim re-
zultatam dela. To pa destimulira tudi zavestne delavce, še to-
liko bolj, ker v tem vidijo izkoriščanje človeka po človeku, če
nedelaven delavec dobi enak delež novoustvarjene vrednosti
kot tisti, ki zavzeto dela.

Nemalo je primerov, predvsem na delovne sobote, ko de-
lavci z obratovodjem na čelu uro in še več pred iztekom dni-
ne, zapuščajo Železarno. Vprašamo se lahko, ali bi to počeli,
če bi resnično začeli uvajati dohodkovne odnose in delitev
dohodka in osebnega dohodka po delu in rezultatih dela. Z
zagotovostjo lahko odgovorimo, da ne.

Vse to je bolj ali manj znano tako družbenopolitičnim
kakor samoupravnim strukturam, pa vendarle ostajamo pri
ugotovitvah in izbrbljenih besedah: bomo, moramo, in po-
dobno.

Verjetno iz vsega tega ne bo težko izluščiti zaključka, da
morajo subjektivne sile v temeljnih organizacijah združenega
dela in v delovni organizaciji Železarna vse sile usmeriti
v tiste elemente, ki vplivajo na večjo produktivnost, oziroma
dobro gospodarjenje na vseh ravneh in v vseh okoljih. To pa
je najtesneje povezano z zagotavljanjem pravice delavca —
samoupravitelja, da odloča o novoustvarjeni vrednosti. Naj-
tesneje povezano z uresničevanjem določil ustave in zakona o
združenem delu, oziroma uresničevanjem družbenoekonom-
skih odnosov v združenem delu, katerih sestavina je tudi de-
litev dohodka in osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.
Vse to pa z drugimi besedami pomeni, da v Železarni moramo
preiti od ugotavljanj in besed k dejanjem, kar pa bo mogoče
le s kritično analizo doseženega in z izdelavo konkretnih ak-
cijskih programov za spreminjanje sedanjega stanja.

Na to, kdo naj bo gonilna sila pri tem, je najlepši odgovor
dal tovariš Edvard Kardelj, ko je dejal, da lahko sistem samo-
upravljanja živi in deluje le, če je na čelu tega sistema Zveza
komunistov, kot njegova vodilna idejnopolična sila, ki mora
v tem sistemu in skozi ta sistem uresničevati svojo idejno-
politično vlogo.

IZVRŠEVANJE PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V FEBRUARJU

TOZD	Skupna proizvodnja			Gotova proizv. Tuja			Odprema
	progr.	izvrš.	%	progr.	izvrš.	%	
Plavž	12.000	12.421,6	103,5				
Jeklarne	41.000	39.926,6	97,4				
- SM jeklo	25.800	24.682,0	95,7				
- El jeklo	15.200	15.244,6	100,3				
Livarne	160	165,3	103,3	50	108,6	217,2	108,6
Valj. Bela	36.290	34.084,9	93,9	5.780	5.047,2	87,3	5.720,7
- bluming	22.640	22.753,7	100,5	180	288,3	160,2	308,8
- štekel	10.850	8.498,0	78,3	2.800	2.037,3	72,8	2.390,0
- term. obd.	2.800	2.833,2	101,2	2.800	2.721,6	97,2	3.021,9
Valj. žice in pr.	10.940	12.250,9	112,0	1.010	2.575,0	255,0	2.088,8
- žice	8.830	9.885,4	111,9	1.010	2.532,4	250,7	2.046,2
- profilov	2.110	2.365,5	112,1		42,6		42,6
Valj. deb. ploč.	8.350	9.201,4	110,2	8.250	9.127,4	110,6	9.087,1
Hl. valj. Bela	4.500	1.872,4	41,6	4.000	1.872,4	46,8	1.898,1
Hl. valj. Jes.	2.570	2.659,4	103,5	2.200	2.462,3	111,9	2.594,6
Žičarna	6.070	5.455,1	89,9	4.690	4.007,4	85,4	4.157,8
Profilarna	2.090	2.459,9	117,7	2.020	2.359,9	116,8	2.427,3
Vratni podb.	60	63,9	106,5	60	63,7	106,2	48,1
Jeklovlek	1.400	1.404,0	100,3	1.400	1.404,0	100,3	1.515,0
Elektroodni	1.420	1.437,6	101,2	1.415	1.431,2	101,1	1.547,0
Šamot. masa	414	369,0	89,1		208,4		208,4
Elektroda Zagreb	90			90			
Želblarna	1.020	1.109,6	108,8	1.020	1.107,6	108,6	1.054,9
ŽELEZARNA	128.374	124.881,6	97,3	31.985	31.775,1	99,3	32.456,4

PLAVŽ

V mesecu februarju smo na plavžu plan izpolnili s 103,5 odstotka specifična poraba koks pa je bila zaradi velikih nihanj vlage v koks s 670 kg/t grodlja še vedno nekoliko visoka. Proizvodnja na plavžih je bila zelo dobra, saj smo naredili dnevno 441,6 tone grodlja, oziroma 12.421 ton v vsem mesecu.

AGLOMERACIJA

je naredila toliko grodlja, da je zadostila potrebam obeh plavžev. Kemična analiza aglomerata še vedno niha in tako povzroča težave na plavžih; mehanske lastnosti aglomerata pa so dobre, saj je kar 95 odstotkov vsega aglomerata na plavžu nad 5 mm.

Lado Šketa

JEKLARNA

Družbeni proizvodni plan jeklarne je znašal za mesec februar 42.800 ton, od tega 27.000 ton SM jekla in 15.800 ton elektro jekla. Oddelek SM - peči planirane proizvodnje ni dosegel, ker je zaradi iztrošenosti poleg SM 02, ki je od 14. februarja dalje v večjem popravilu, izpadla za 13 dni še ena od večjih SM - peči. Tako je proizvodnja znašala le 24.682 ton, kar je za 2.318 ton manj, kot je predvideval družbeni plan.

V elektro jeklarni so proizvedli 15.244 ton elektro jekla, kar je tudi za 556 ton pod družbenim planom, čeprav je bila povprečna dnevna proizvodnja, z upoštevanjem izpada časa, zaradi treh remontov električnih peči, celo 580 ton na dan. Izdelanega je bilo tudi 1.900 ton dinamo jekla.

Iz tega lahko zaključimo, da je bilo v jeklarnah v mesecu februarju izdelanih 39.926,6 tone jekla, kar je za 1.073,4 tone manj, kot je predvideval družbeni plan. Upoštevati pa je treba, da je bil družbeni plan zaradi danih pogojev in iztrošenosti proizvodnih agregatov za mesec februar previsok.

Stanko Čop

LIVARNA

Družbeni plan za februar je bil presežen za 3,3 odstotka. Izplen je bil 78,35 odstotka, kar je nad normalivom.

Za domače vzdrževanje je bilo izdelanih 51.280 kg ulitkov. Zunanje prodaje je bilo 108.250 kg, kar je do sedaj največja mesečna proizvodnja, saj je bila presežena za 117 odstotkov.

Jože Osvald

VALJARNE

VALJARNE BLUMING:

Zaradi prevelikih zastojev na obratovalni čas (27,4 %) je ta valjarne dosegla v februarju slabše proizvodne rezultate kot v januarju, ko so bili zastoji nižji (24,85 %). Bilo je več daljših zastojev zaradi okvare matice nastavne naprave, večkrat varjene cevi na napravi za odbizgavanje okujine, kontrola aksialnih ležajev na štekel ogrodju in še nekateri drugi. Potisna peč je obratovala od 6. do 17. februarja in je bilo v tem času prevladanih 5.573 ton slabov.

VALJARNA ŠTEKEL:

V februarju smo na tem valjarskem ogrodju montirali napravo za avtomatsko merjenje debeline trakov AGC. Zato ni obratovala deset izmen. Poleg tega je bil še daljši zastoj zaradi težav z aksialnimi ležaji. Problemi so bili tudi zaradi neenakomerne zračnosti med ležajnimi

vstavki opornih in delovnih valjev valjarskega ogrodja. To se je slabo odrazilo tako na kvaliteti izvaljenih trakov kakor tudi na količini proizvodnje. Precej zastojev je bilo v tem mesecu tudi zaradi problemov na hladnem navijalcu trakov. Končno je treba omeniti tudi težave, ki so nastale zaradi občasno kvalitetno slabših blokov, ki so prihajali iz jeklarne. Zato je bilo precej blokov, namenjenih za direktno valjanje na štekel ogrodju, poslanih v obliki slabov na čiščenje zaradi površinskih napak.

VALJARNA 2400:

Ta valjarne je obratovala v februarju zelo dobro in je dosegla visoko preseganje planirane skupne proizvodnje ter odpreme. Pri skupni proizvodnji je presegla 9.000 ton, medtem ko je bila odprema le za malenkost pod to količino.

VALJARNA ŽICE:

V valjarni žice so bili skupni zastoji na obratovalni čas 32,14 %, le za 0,21 % višji kot v januarju. Vendar je treba omeniti, da so mehanski zastoji narasli za 7,59 % obratovalnega časa, kar je za 0,98 % več kot v januarju in za 1,35 % več kot je bilo v poprečju doseženo v letu 1976. Planirana skupna proizvodnja je bila znatno presežena, medtem ko sta bili gotova proizvodnja in odprema precej nižji kot normalno, zaradi pripravljanja zaloge valjane žice za čas, ko bo izvedena rekonstrukcija te valjarne.

VALJARNA PROFILOV:

Ta valjarne je v februarju obratovala dobro in je planirano skupno proizvodnjo znatno presežila. Gotova proizvodnja tudi letos ni predvidena v proizvodnem planu.

Av gust Karba

V FEBRUARJU SMO IZVRŠILI LE 44 % PREDVIDENIH VEČDNEVNIH REMONTOV

V mesecu februarju smo z letnim planom predvidevali skupno kar 23 večdnevni remontov, od tega pet na žerjavih. Od teh pa smo jih v operativni mesečni plan vnesli samo sedem, na dveh pa smo nadaljevali že v januarju začeto delo. V teku meseca pa smo v operativni plan vnesli še šest večdnevni remontov, tako je bilo za mesec februar skupno programiranih petnajst večdnevni remontov.

Ker smo v mesecu januarju izvedli dela na štirih, ki so bili z letnim planom predvideni šele v februarju, je bilo v tem mesecu od skupno z letnim planom za mesec februar dokončanih deset večdnevni remontov ali samo 43,47 % predvidenih. Dela na treh remontih pa bomo nadaljevali v mesecu marcu. Izven letnega plana smo dokončali dela na dveh remontih, na enem pa bomo nadaljevali dela v mesecu marcu.

Ce pogledamo sedaj izvedena remonta dela v dveh mesecih, lahko ugotovimo naslednje. Od skupno planiranih večdnevni remontov, to je 43, smo jih dokončali le 16 ali 37,20 %, na treh remontih pa se dela nadaljujejo v mesecu marcu. V teh dveh mesecih smo dokončali remonta dela tudi na treh proizvodnih napravah, ki z letnim planom niso bila predvidena. Tako smo v teh dveh mesecih dokončali skupno 19 remontov ali 44,18 %. Veliko slabše pa je izvajanje programiranih remontov na žerjavih, saj smo od načrtovanih desetih remontov uspeli dokončati samo enega ali 10 % od predvidenega.

V mesecu februarju smo od predvidenih 43 enodnevni remontov opravili dela na 38 remontih ali 88,37 %. Odloženi enodnevni remont so bili v valjarni štekel, na brusilnih strojih in v aglomeraciji. V mesecu

februarju smo pri enodnevni remontih dosegli naslednje rezultate: na obeh električnih pečeh smo programirali tri remonte v skupnem času 72 ur, izvršeni pa so bili v 58 urah in 35 minutah, oziroma smo zanje porabili 81,36 % predvidenega časa.

V valjarni žice so bili predvideni štirje remont v trajanju 32 ur, dejansko pa smo porabili 87,76 % predvidenega časa.

V valjarni bluming sta bila predvidena dva remonta v trajanju 16 ur, trajala pa sta 18 ur ali 112,5 % od predvidenega časa.

V valjarni debele pločevine je bilo za enodnevne remonte predvidenih 24 ur, porabili pa smo jih 23 ali 95,83 %.

V mesecu februarju so bili vnesene v operativni plan še krožne škarje, št. 1, potisna peč in valjarne štekel. Remont naprav v valjarni štekel je bil vključen zaradi mirovanja naprav, ker so ta čas montirali napravo za avtomatsko merjenje debeline. Remonta dela na potisni peči bodo končana v mesecu marcu. Leta bi morali začeti v mesecu februarju, zaradi programirane sanacije globinske peči št. 2, ki je programirana v mesecu marcu.

Kumulativni pregled izvrševanja remontnih planov v mesecu januarju in februarju pa nam pokaže:

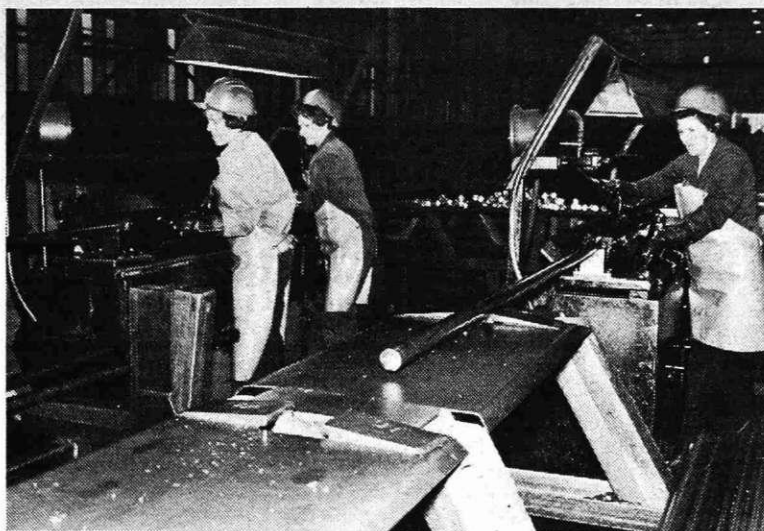
planirano	izvršeno	planirane ure	porabljene ure	INDEKS	
1	2	3	4	2:1	4:3
Večdnevni remont					
43	19	1.872	2.511	44,18	134,13
Enodnevni remont					
87	82	808	838	94,25	103,71

Planirane in porabljene ure se nanašajo samo na tiste remonte, ki so bili dokončani. Odstopanje porabljenih ur od planiranih pri večdnevni remontih je zaradi večjega obsega remontnih del na SM peči št. 4, kot smo prvotno predvidevali.

Tudi v mesecu marcu bomo zaradi večjega obsega del na remontu SM peči št. 2 imeli presežek planiranih ur.

Referent za remonte
Stane Torkar

**DOPISUJTE
V ŽELEZARJA**

Sodelavke pri kontroli materiala v jeklovleku

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 14. 3.	ZUPANČIČ MARTA	ZUPAN MIRKO
TOREK - 15. 3.	RAVNIK JOŽE	KRAPEŽ BERTI
SREDA - 16. 3.	ARH JANEZ	TORKAR STANE
ČETRTEK - 17. 3.	TUMA SLAVKO	ERŽEN STANE
PETEK - 18. 3.	ENIKO VANDA	MARKEŽ VALENTIN
SOBOTA - 19. 3.	BAK DUŠAN	FALETIČ JANEZ
NEDELJA - 20. 3.	NOČ BRANKO	MENCINGER STANE

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 14. do 19. marca bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: I. in IV. obratna ambulanta,
popoldan: II. obratna ambulanta.
V soboto, 19. marca, samo dopoldan: IV. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:
dopoldan: II. zobna ambulanta,
popoldan: I. zobna ambulanta.
V soboto, 19. marca, samo dopoldan: II. zobna ambulanta.
Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

PERSONALNE VESTI - FEBRUAR

V mesecu februarju je sklenilo 56 delavcev delovno razmerje, 41 delavcem pa je delovno razmerje prenehalo.

STAROSTNO SO BILI UPKOJENI: Nežka FRELIH, 1920, elektro vzdrževanje - 35 let v ŽJ, Ivan JAVORSKI, 1915, strojne delavnice - 39 let v ŽJ, Stanko MOHORIC, 1918, vzdrževanje - 37 let v ŽJ in Jožica PRETNAR, 1919, energetika - 23 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj!

UMRLI SO: Martin ARH, 1919, valjarne Bela - 37 let v ŽJ, Zvone AŽMAN, 1923, hladna valjarne - 32 let v ŽJ, Dušan BRUN, 1929, strojne delavnice - 29 let v ŽJ, Ivan HADALIN, 1923, žičarna - 22 let in pol v ŽJ in Marjan LANGUS, 1923, strugarna valjev - 32 let in pol v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

ODŠLI NA SLUŽENJE ROKA V JLA: Nijaz Bahtič, 1957, žičarna, Veid Baltič, 1958, transport, Ahmed Biščević, 1957, strojne delavnice, Ferid Čatič, 1957, valjarne žice, Mirko Davidovič, 1958, valjarne Bela, Zdravko Despot, 1955, žičarna, Fikret Ganič, 1957, plavž, Anton Milošič, 1958, vzdrževanje, Marjan Ratak, 1958, hladna valjarne - 32 let in pol v ŽJ.

POTRESI, NJIH IZVOR IN OBRAMBA PRED NJIMI

V sredo, 2. marca, je bilo predavanje o potresih v spodnjih prostorih Kazine. Predaval je tov. Tomažević z inštituta za raziskavo materiala iz Ljubljane. Predavanje je organizirala zveza inženirjev in tehnikov občine Jesenice.

Izvor potresov, je dejal predavatelj, je lahko tektonski, vulkanski ali kraški. Za proučevanje potresov je potrebno poznati sestavo zemeljskih plasti in debelino zemeljske skorje. Debelina zemeljske skorje znaša od 33 km do 100 km pod kontinenti, oziroma pod oceani pa minimalno pet km. Potresni valovi so lahko longitudinalni in transverzalni. Longitudinalni povzročajo poškodbe na cevovodih, transverzalni na stavbah, predvsem pri večjih jakostih potresov.

Obstajata dve fizikalni veličini, ki ju merimo pri potresih: za merjenje intenzitete obstajajo tri lestvice z 12 stopnjami in ena lestvica za sedem stopenj. Te lestvice imajo razdeljene potrese z opisom v 12 stopenj. To je merjenje po Merkaliyu. Po Richterju se pa meri stopnja količine sproščene energije, s tem, da je maksimalna stopnja potresa devet.

Z oziroma na to, da je predavatelj gradbenik, nam je predvsem s področja gradbeništva povedal ukrepe, ki upoštevajo potresne sile. Zlasti pri gradnji dolinskih pregrad in jedrskih reaktorjev je potrebno izvesti poseb-

ne študije okrog geoloških raziskav. Objekti, ki se gradijo v bližini prelomnic, zahtevajo geološke meritve na obeh straneh prelomnice.

V predavanju je bil vključen tudi film, ki je pokazal delo inštituta za raziskavo materiala v Ljubljani. Na inštitutu so ugotavljali trdnostne karakteristike - napetostno stanje in deformacije na kamnitem zidu - vzorcu stavbe s Kozjanskega. V Posočju so aktivno vključeni v popravilo porušeni zgradb. V Benečiji so med majske in septembrske potrese ojačili stavbo, ki je po drugem potresu ostala nepoškodovana.

Gradbeni predpisi se korigirajo in popravljajo, tako da se upoštevajo potresne sile pri projektiranju. Seveda pa je neki kompromis med varnostjo in med ceno konstrukcije potrebno najti.

Na zanimivih predavanjih pogrešamo predvsem mlajše inženirje in tehnike, ki so zaposleni v železarni Jesenice.

F. Bratun

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

MARTINARNA

Konstituentna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila v sredo, 2. marca. O običnem zboru osnovne organizacije sindikata je poročal Andrej Zalokar. Predlagal je, naj bi izvršni odbor osnovne organizacije sindikata pripravil predloge za nadaljnje delo.

Novi predsednik izvršnega odbora sindikata temeljne organizacije Jeklarne bo Martin Sovič, namestnik pa Ignac Brkič. Tajniške posle so zaupali Boženi Kunstelj, blagajnik pa bo Janez Čiuh. Poleg teh zadolžitve so imenovali Nika Selakoviča za referenta za oddihe in izlete, namestnik bo Blaž Cvetko. Referent za šport in rekreacijo bo Drago Dokl, namestnik pa Smilo Kačar. Referent za kulturo in izobraževanje bo v prihodnji dobi Ludvik Berce ter namestnik Dominik Soklič. Janez Rozman bo referent za socialna vprašanja.

V nadaljevanju se je poudarilo velik pomen zakona o združenem delu in bo zato potrebno sodelovanje v vseh vodilnih strukturah v temeljni organizaciji Jeklarne in še posebej z novim vodjem temeljne organizacije.

Izvršni odbor je obravnaval še nekaj prošelj za dodelitev denarne pomoči članom sindikata, ki so dalj časa zaradi bolezni odsotni z dela.

Vsem predsednikom posameznih odborov so naročili, naj pripravijo smernice za bodoče delo, medtem ko naj bi Martin Sovič, Andrej Zalokar in Pavel Celarc pripravili program dela izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Sprejet je bil ustrezen sklep v zvezi s praznovanjem dneva žena.

DS ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE

Druga seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila v četrtek, 3. marca. Izvršni odbor ugotavlja, da so bili sklepi, sprejeti na prvi seji, izpolnjeni, samo osnutek ankete o zbiranju denarnih sredstev za izlet še ni pripravljen.

Februarja je bila konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarne, na kateri so poudarili velik pomen sindikalne organizacije v sedanjem obdobju. Konferenca je tudi ugotovila v zadnjem času zelo razvijano dejavnost. To velja predvsem za naloge na področju sodelovanja z mladimi delavci, z borci NOV ter na področju nagajevanja, honorarnega dela itd. Kritično so spregovorili o delu mladim in se zavzemali za to, da je treba mlade bolje organizirati in jih tudi obveščati. Sprejet je bil sklep, da bodo na seji izvršnega

odbora osnovne organizacije sindikata vabili predstavnika mladine, ki bo nato obravnavano problematiko posredoval mladinski organizaciji.

Sprejeti so kriterije za dodeljevanje socialne pomoči. Socialno pomoč lahko dobi sleherni član sindikata, ki je odsoten zaradi bolezni, v primeru, če skupni dohodek na družinskega člana ne presega 2.000 dinarjev. Socialno pomoč lahko dobi, če je zaradi bolezni odsoten z dela dva meseca, v višini 400 din, nato pa vsak nadaljnji mesec bolezenske odsotnosti 300 dinarjev. Posamezne primere bodo obravnavali na sejah izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Prav tako je bil sprejet sklep o dodeljevanju enkratne denarne pomoči v višini 500 din članom sindikata, ki so dalj časa odsotni zaradi bolezni, niso pa socialno ogroženi. Pomoč naj bi v takšnih primerih dodeljevali kot

nekakšno priznanje, da član sindikata ne bi imel občutka, da je pozabljen ali zapostavljen. Trem sodelavcem so dodelili denarno pomoč zaradi bolezenske odsotnosti.

Do prihodnje seje izvršnega odbora je treba pripraviti osnutek ankete za zbiranje sredstev za izvedbo izleta. Predlog bodo pripravili referenti za izlete skupaj z referentom za kulturno prosvetno dejavnost. V bližnji prihodnosti bo treba pripraviti akcijo za brezplačno letovanje članov sindikata. Osnovne organizacije sindikata bodo kandidate posredovale sindikatu Železarne. Izbrani pa bodo člani sindikata, ki so letovanja najbolj potrebni.

Ob praznovanju dneva žena naj bi zaposlene žene prejele po 100 din, praznovanje s podelitvijo čestitk pa bo organizirano po oddelkih. Ob sklepu seje so razpravljali še o drugih tekočih zadevah.

POVEČANJE POKOJNIN IN INVALIDNIN V LETU 1977

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po stanju v mesecu decembru 1976 je bilo naslednje število upravičencev pokojnin in drugih denarnih dajatev v SR Sloveniji:

Število upravičencev pokojnin je 203.618, varstvenega dodatka 21.995, invalidnin 22.615 in upravičencev dodatka za pomoč in postrežbo 8.142. Število upravičencev pokojnin in varstvenega dodatka se v razdobju 1972-1976 ni bistveno spremenilo, medtem ko se je občutno povečalo število upravičencev invalidnin (od 17.862 v letu 1972 na 22.615 v letu 1976), še občutnejše povečanje pa je upravičencev dodatka za pomoč in po-

strežbo (od 3.746 v letu 1972 na 8.142 v letu 1976).

Na Jesenicah je bilo v letu 1976 izplačanih 130.826.306 din 4.225 upravičencev pokojnin.

Leta 1975 je znašala povprečna starostna pokojnina 67,8 % povprečnega osebnega dohodka v istem letu, v letu 1976 pa 71 % povprečnega osebnega dohodka za to leto (boljši odnos v odstotku v letu 1976 je zaradi počasnejše rasti OD zaposlenih in le delno gre na račun povečanja pokojnin).

V primerjavi s povprečnimi osebnimi dohodki so se pokojnine v letu 1972, 1975 in 1976 gibale takole:

Povprečni mesečni zneski (din)	1972	1975	1976
Osební dohodek	1.935	3.521	4.068
Starostne pokojnine	1.302	2.388	2.912
Invalidske pokojnine	981	1.869	2.278
Družinske pokojnine	851	1.575	1.909
VSEH POKOJNIN	1.107	2.041	2.480

Štetje zavarovalne dobe s povečanjem: Po stanju, dne 31. decembra 1975, je bilo v skupnosti Slovenije zaposlenih na beneficiranih delovnih mestih, ugotovljenih po zveznem zakonu, 29.263 delavcev ali nekaj manj kot 4 % od vseh aktivnih zavarovancev. Še dalje je treba vztrajati na tem, da OZD finančna sredstva, ki naj bi šla v obliki prispevka za beneficiranih staž, namenijo za boljše tehnično in zdravstveno varnost na teh delovnih mestih ter s tem zmanjšajo predčasne upokojitve.

Finančno poslovanje v letu 1976 je bilo, kakor je razvidno iz podatkov, dokaj zadovoljivo (v primerjavi s finančnim načrtom za leto 1976):

A. Dohodki:
I. Prispevki so bili realizirani v letu 1976 v višini 7.150,7 milij. din ali 101,4 %.

II. Povračila, to je, obveznosti republike in federacije 888,1 milij. din ali 98,9 %.

Skupaj dohodki pod točko I. in II. 8.038,8 milij. din ali 101,1 %.

— Izločitev v rezervo — 302,9 milij. din ali 100,0 %.

Čisti dohodek 7.735,9 milij. din ali 101,2 %.

B. Izdatki: Skupaj 7.586,8 milij. din ali 99,2 %.

C. Finančni rezultat:
Presežek dohodkov nad izdatki 149,1 milij. din.

Na dan 1. 1. 1976 je znašala rezerva skupnosti po pokritju primanjkljaja iz leta 1975 302,9 milij. din, tako znaša zdaj, ob koncu 1976. leta

736,3 milij. din. Ta sredstva v bistvu niti ne predstavljajo rezervnih sredstev, saj se stalno v celoti uporabljajo kot obratna sredstva in zmanjšujejo potrebo po bančnih kreditih.

Sredstva sklada za gradnjo domov in stanovanj se usmerjajo v sofinanciranje gradnje domov za ostarele in kreditiranje stanovanj v družbeni lasti ter reševanje individualnih stanovanjskih vprašanj po programih samoupravnih stanovanjskih skupnosti.

V letu 1976 je bilo odobrenih in izplačanih 163,2 milij. din dotacij za domove upokojencev. Skupno porabljen in angažirana sredstva sklada pa so znašala 201,3 milij. din, kar je za 24,2 milij. din več, kot je znašal dohodek v tem letu, kar je šlo na račun plačanih anuitet za posojila iz preteklih let. Po stanju 31. decembra 1976 znašajo sredstva na žiro računu sklada 70.297.638,16 din.

Strokovna služba skupnosti. Na konferenci je bil govor predvsem o delu te službe, glede na reševanje zahtevkov, popisa zavarovancev in stroškov za to službo. Poudarek je bil na čim bolj tekočem reševanju zahtevkov za ugotavljanje delovne dobe in pokojninskih odločb.

Uskladitev pokojnin in drugih denarnih dajatev: Po podatkih izvoda SRS za statistiko je znašal v letu 1976 povprečni OD na zaposlenega 4.068 din ali 15,5 % več kot v letu 1975. Po sklepu skupščine, 18. novembra 1976, so bile s 1. januarjem 1977 pokojnine akontativno povečane za 12 %, kar bo upoštevano pri dokončni uskladitvi.

Sprejet je bil predlog izvršnega odbora, da se s 1. januarjem 1977 uskladijo pokojnine tako, da se za 15,5 % povečajo pokojnine iz meseca decembra 1976. leta, torej pokojnine brez upoštevanja 12 % akontativnega povečanja.

Sprejeti so bili tudi ostali predlogi izvršnega odbora za uskladitev drugih denarnih dajatev, in sicer:

— da se zneski invalidnin iz leta 1976 povečajo za 13,1 %;

— da se s 1. januarjem 1977 mejni znesek najnižjih pokojnin prejemkov za odmero varstvenega dodatka poveča za enak odstotek kot pokojnine, to je, za 15,5 % ali na 1.979 din;

— da se spremeni premoženjske pogoje za priznanje varstvenega dodatka za leto 1977 tako, da se premoženjski cenzus za pravico do varstvenega dodatka poveča za toliko odstotkov, za kolikor se s 1. januarjem 1977. leta poveča mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov, to je, za 15,5 %. Tako bi znašal cenzus 11.108 din letno na upokojenca in 5.554 din letno na posameznega člana gospodinjstva;

— da se dodatek za pomoč in postrežbo poveča od 1.100 din, oziroma 800 din v letu 1976 na 1.300 in 850 din na mesec v letu 1977;

— da se enkratni prispevek za rekreacijo upokojencev poveča od lanskoletnih 420 din na 500 din za leto 1977 in da se za naložbe v rekreativno dejavnost upokojencev dodeli ZDU Slovenije 6 milijonov din, zvezi invalidskih organizacij pa 1,5 milijona din.

Vse navedene predloge so delegati konference sprejeli soglasno.

Ustanovitev sodišča združene dela pokojninsko invalidskega zavarovanja pomeni velik korak h krepitvi samoupravnih odnosov v naši skupnosti, saj bo tako dosledno izpeljano načelo, ki smo ga začeli uveljavljati z ustanovitvijo odborov zavarovancev, da o zadevah iz pokojninsko invalidskega zavarovanja dosledno odločajo sami.

Na poročilo o izgradnji centra za AOP s poslovnimi prostori v Ljubljani delegati niso imeli posebnih pripomb, medtem ko je bilo precej pripomb na način izvedbe, širino, financiranje in koriščenje kapacitet centra. Mnenje delegatov je bilo, da bi bilo verjetno mnogo bolj ekonomično, ko bi se v koriščenje centra vključila tudi republiška skupnost zdravstvenega varstva.

Za sodelovanje z drugimi interesnimi skupnostmi bodo sklenjeni samoupravni sporazumi: o prispevku za zdravstveno varstvo upokojencev in invalidov; o združevanju sredstev za otroško varstvo; o gradnji in sanaciji centra za rehabilitacijo in varstvo slepih v Škofji Loki; o načinu pokrivanja stroškov za delo skupnosti socialnega skrbstva. Sklenjena bosta tudi sporazuma, oziroma dogovora o sodelovanju s PTT službo in banko.

Pod posebno točko je bilo obravnavano poročilo o sredstvih sklada za gradnjo domov in stanovanj upokojencev za jeseniško področje.

Od leta 1966 do 1976 je bilo vplačanih v sklad 18.296.800 din, ki so se koristili:

	din
Dotacije	14.956.813
za stroške poslov.	107.748
	15.064.561

Posojila:	
pravnim osebam	1.983.707
upokojencem (pred leti)	425.500
	2.409.207
odplačila (anuitete)	772.340
še neodplačano	1.663.867

Prosta sredstva sklada na dan 31. 12. 1976...	1.595.455 din
+ predvidena sredstva v letu 1977...	4.061.900
Razpoložljiva — prosta sredstva za leto 1977	5.657.355

Po obrazložitvi razpoložljivih sredstev sklada je bil posredovan delegatom predlog stanovanjske ko-

misije upokojencev za odobritev posojila stanovanjski skupnosti Jesenice v znesku 847.728,90 din za odkup petih garsonjer (na Plavžu) za upokojence. Poleg podrobnejših pogojev posojila je bilo tudi povedano, da ima stanovanjska komisija 105 nerešenih prošelj za stanovanja upokojencev.

Predlog stanovanjske komisije upokojencev za odobritev kredita so delegati soglasno sprejeli.

Ob tej priliki je bilo tudi postavljeno delegatsko vprašanje, ki je bilo tudi obrazloženo s predlogom:

Vprašanje: Kakšne so možnosti najetja posojila iz sredstev stanovanjskega sklada upokojencev in solidarnostnih sredstev pri stanovanjski skupnosti za dodelave in večja popravila zasebnih stanovanjskih hiš?

Obrazložitev: Za zasebne stanovanjske hiše, zgrajene pred drugo svetovno vojno, doslej lastnikom ni bilo na voljo ustreznih (družbenih) dolgoročnih sredstev za dodelave in večja popravila. Takratno pomanjkanje stanovanj in sredstev je bilo vzrok nepopolnim dograditvam, kar je tudi pogojevalo zastarel način gradnje in gradbenega materiala, neresena vprašanja higienskih prostorov, kurilnih naprav, strešnih kritin in podobno. Tekoče vzdrževanje in manjše dodelave so se vršile, oziroma se vršijo iz lastnih sredstev, medtem ko za večja popravila — obnove in dodelave ni bilo doslej potrebne družbene pomoči v obliki ugodnih kreditov.

Zasebna gradnja po vojni je že imela družbeno pomoč v obliki graditve po »planu I in II«, ugodnosti pri prevozu gradbenega materiala in ustrezne dolgoročne kredite z izredno ugodno odplačilno dobo in obrestno mero.

Zaradi situacije, ko se vsa sredstva v glavnem angažirajo v nova, povsem sodobna družbena stanovanja, se že kažejo posledice, da niti lastni otroci zasebnega lastnika, ne samo da ne morejo, ampak tudi ne morejo ostati v starih hišah staršev, ker nimajo nobenih sodobnih ugodnosti, to je, higienskih prostorov, ogrevalnih naprav in podobno.

K že prikazanim sredstvom sklada za gradnjo domov in stanovanj upokojencev je prav, da vemo, da se tudi v solidarnostni sklad pri stanovanjski skupnosti stekajo sredstva upokojencev, ki bi morala biti na voljo za individualne primere upokojencev. V letu 1976 je bilo od pokojnin vplačanih 1.569.916 din

in po oceni za leto 1977 bo priliv okrog	1.740.000 din
skupaj	3.310.000 din

Od tega doslej ni bilo na voljo za potrebe zasebnih stanovanjskih zgradb nikakršnih sredstev v obliki ugodnih — dolgoročnih kreditov.

Ce smatramo, da so tudi zasebne stanovanjske hiše »ljudsko bogstvo«, ne moremo biti več povsem neprizadeti pri tem problemu. Tudi potresni sunki so na zgradbah pustili večje ali manjše poškodbe (dimniki — ostrešja in podobno).

Predlog: Ker sredstva za stanovanjsko gradnjo vplačujejo vseskozi tudi lastniki zasebnih stanovanjskih hiš, kot aktivno zaposleni in kasneje tudi kot upokojenci, naj imajo tudi ti pravico iz minulega dela (od vplačanih prispevkov) do družbene pomoči.

Konferenca naj priporoči stanovanjski skupnosti, da tudi za te potrebe že v letu 1977 v svojem programu določi ustrezna dolgoročna sredstva v odstotnem odnosu od skupnih sredstev, objavi razpis in določi možnosti ter odplačilne pogoje.

Po razpravi, ki je sledila, so delegati sprejeli sklep, da se stanovanjski skupnosti pošlje dopolnilo, da že v letu 1977 upošteva ta predlog.

Predsednik konference je ob zaključku dal še nekaj pojasnil na vprašanja delegatov.

Širše poročilo (in odgovori na vprašanja) je bilo obravnavano tudi na sobotnem sestanku članov društva upokojencev na Jesenicah.

Te

RAZŠIRJENA LETNA PLENARNA SEJA OS ZSS JESENICE

V ponedeljek, 14. marca, sklicuje predsednik Franc Kobentar razširjeno letno plenarno sejo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Jesenice. Za dnevni red seje je predloženo v razpravo organizacijsko poročilo OS ZSS Jesenice za leto 1976, ki so ga delegati prejeli že z vabilom, poročilo predsednika OS ZSS Jesenice za leto 1976, ki bo podano na seji, zaključni račun OS ZSS Jesenice za leto 1976, ki so ga v skrajšani obliki delegati že prejeli, poleg poročila nadzornega odbora, razprave delegatov, potrjevanja finančnega načrta za leto 1977 in nekaterh kadrovske sprejembe.

PREGLED SESTANKOV SDS

Iz zapisnikov samoupravnih delovnih skupin, ki smo jih prejeli minuli teden, se vidi, da so samoupravne delovne skupine nadaljevale z razpravo o družbenem načrtu razvoja občine Jesenice, začele pa so že z razpravo o osnutku samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Slovenske železarne.

O osnutku samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Slovenske železarne sta razpravljali samoupravni delovni skupini **adjutanta štekel 3 in proga valjarne 2400** — 1 brez posebnih pripomb. Samoupravna delovna skupina **proga valjarne 2400** — 1 pa je poleg tega obravnavala tudi problematiko skupine. Pogovori so se o boljšem delu na posameznih delovnih mestih in o boljšem sodelovanju med delavci, zlasti med 1. valjavci in vodji valčnice. Menili so, da bi z boljšim sodelovanjem lahko zmanjšali nevarnost poškodb. Imeli so pripombo na zaboje za škafo, ki jih primanjkuje, pa še ti so izrabljeni, tako da bo treba nabaviti nekaj novih.

Iz žičarne smo dobili zapisnike tehle samoupravnih delovnih skupin: **žičarna 1./1, patentirnica 1, 2 in 3, pocinkovalnica 2, votličarna in adjutanta**. Tudi te samoupravne delovne skupine so obravnavale ista vprašanja kot ostale skupine, ki smo jih objavili v prejšnji številki, to so: proizvodni rezultati in januarju, plan za februar, kvaliteta in problematika in družbeni načrt razvoja občine Jesenice. Vsa ta vprašanja so obravnavali brez posebnih pripomb, glede reklamacij pa so bili mnenja, da bo treba uvesti večjo kontrolo luženja, da bo treba odpremljati le žico, ki 100 % ustreza zahtevam kupcev, če se ne doseže predpisana kvaliteta, je treba proizvodnjo ustaviti in ugotoviti napako, vsak bo moral uvesti večjo kontrolo na svojem delovnem mestu, torej bo le treba začeti s samokontrolo, tudi stroje in linije bo treba bolj vzdrževati. Večina je mnenja, da bo treba v žičarni boljše delati, nekateri pa so obravnavali posamezne delavce, ki manj vestno kontrolirajo material pred odpremo. Poleg tega samoupravna delovna skupina **patentirnica 2** sprašuje kdaj bodo narejeni obroči za koše, oziroma navijalce, kajti s to malenkostno izboljšavo bo zboljšana proizvodnja, pri patentiranjih pa bo manj živčnosti, ker se žica ne bo tako pogosto trgala. V samoupravni delovni skupini **patentirnica 3** so sklenili, da izključijo iz skupine sodelavca, ki je že 27-krat neopravičeno izostal z dela in s takšnim svojim početjem obremenjuje ostale delavce skupine, dvakrat pa so morali zaradi njegovega izostanka celo ustaviti obratovanje ene proge. Predlagali so obratovodstvu, da ukrene vse potrebno, da se ta delavec izključi tudi iz temeljne organizacije.

Samoupravni delovni skupini **podbojarna 1 in 2** sta obravnavali poslovno poročilo za leto 1976, spremembe sindikalne liste in družbeni načrt razvoja občine. K poslovnemu poročilu so menili, da bo prodajni sektor moral zagotoviti zadostno količino naročil za vrtno podboje in da bo s profilarno treba urediti boljše kvaliteto profila, zlasti dimenzije, kotnost in ravnoto. Naročene profile bodo morali tudi hitreje dobavljati. Skupini sta bili tudi mnenja, da bo treba urediti prezračevanje hale, posebej, kadar se lakira, in sprašujejo, kako je z napravo za obesanje vrtnih podbojev.

Samoupravna delovna skupina **tovor 4** je obravnavala družbeni načrt razvoja občine Jesenice in izrazila željo, da bi se ta tudi uresničil, saj je namenjen boljšemu standardu delavcev. Že v novembru se je ta skupina sestala na zahtevo delavcev, obravnavali pa so kategorije delovnih mest na nasipu. Takrat so predlagali ali povišanje kategorij ali pa uvedbo dodatka za težko delo, vendar v tolikem času še niso dobili odgovora in ga zato odločno zahtevajo.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Milan Polak

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

NALOGE IN AKCIJE KONFERENCE MLADIH DELAVCEV

Pri občinski konferenci mladih delavcev ugotavljajo, da aktivnost v zadnjem obdobju ni takšna, kot bi, glede na številne pomembne akcije, v sedanjem trenutku morala biti. S problemi se srečujejo že v samem predsedstvu konference, kjer posamezni člani ne izvršujejo svojih osnovnih nalog. Tudi v nekaterih osnovnih organizacijah ZSMS v TOZD in OZD se pojavljajo primeri neaktivnosti mladih delavcev, ki do vseh dogajanj okrog sebe kažejo pasiven odnos. Delegati OO ZSMS, ki so člani konference, se pogostokrat ne udeležujejo sej in tako ne prenašajo sprejetih stališč v svoje sredine. Očitno se bo v prihodnje treba resneje lotiti teh problemov in pomanjkljivosti, kajti na prvem mestu se je treba zavedati tega, da mora

biti ravno delavska mladina največja udarna moč ter pobudnik in iniciator akcij Zveze socialistične mladine v jeseniški občini. Nedavno sprejeti operativni program konference mladih delavcev do meseca junija prinaša precejšno osvežitev v posameznih akcijah, hkrati pa seveda obvezuje odgovorne mlade tovariše v vodstvu konference, da je uresničitev tega programa mogoča edinole s korenito spremembo delovnih navad in z večjo odgovornostjo posameznikov. Sedaj pa še kratak izveček najpomembnejših akcij iz operativnega programa konference mladih delavcev do meseca junija.

Med stalnimi nalogami so v ospredju uveljavljanje zakona o združenem delu, razvijanje delegatskih odnosov znotraj Zveze socialistične mladine in v vseh oblikah samoupravnega odločanja delavcev, priprave na volitve leta 1978 in stabilizacija gospodarstva. Nadalje je poudarjeno, da je organiziranost ZSMS v združenem delu treba prilagoditi nastali spremembi, da se osnovne organizacije ZSMS v TOZD in OZD začnejo povezovati s sveti ZSMS v krajevnih skupnostih ter da se med mladimi delavci bolj uveljavlja koncept ljudske obrambe in družbene samozaščite ter razvijanja revolucionarnih tradicij. Tudi idejno-politično izobraževanje in usposabljanje mora prodrati v sleherni sredini, mladi delavci pa se morajo vključiti v aktivnost pri delovanju kluba samoupravljalcev. Za kadrovanje mladih v ZK je treba izbirati med najperspektivnejšimi mladimi kadri. Med stalno nalogo sodi še kadrovanje za mladinske delovne akcije. Treba je začeti z evidentiranjem

v vseh OO ZSMS, pri tem je treba uveljaviti določila sindikalne liste, glede odsotnosti mladih delavcev v času bivanja na akcijah. Poleg udeležbe mladih delavcev na zveznih in republiških delovnih akcijah pa bo konferenca naredila še program lokalnih delovnih akcij v TOZD in OZD.

V stalne akcije pa sodi še tekmovanje za najboljšo osnovno organizacijo in mladega delavca samoupravljalca ter vključevanje mladih v proslave in prireditve ob praznovanju 40-letnice KPS in jubilejev tovariša Tita. Posamezne akcije so nadalje razvrščene po mesecih. V marcu se bo konferenca mladih delavcev seznanila z oceno gospodarjenja v občini za leto 1976, obravnavala bo vlogo družbenopolitičnih organizacij pri uveljavljanju zakona o združenem delu in ustanavljanje klubov štipendistov. Naslednji mesec bodo podali oceno priprav na volitve leta 1978, oceno tekmovanja za najboljšo osnovno organizacijo in mladega samoupravljalca, razpravljali bodo o uresničevanju prizadevanj s področja racionalizacije in inovatorstva ter o pripravah na praznovanje meseca mladosti. V maju se bodo mladi delavci vključili v vse akcije v okviru meseca mladosti, razpravljali pa bodo tudi o vključevanju mladih v družbenopolitične organizacije in društva. Zadnja akcija iz tega operativnega programa pa je v mesecu juniju, in sicer naloge osnovnih organizacij ZSMS pri zagotavljanju pogojev za delo na obvezni in počitniški praksi dijakov in študentov.

Kot je razvidno iz tega, so naloge resnično obsežne in odgovorne, upamo pa, da bomo že kmalu lahko zapisali kaj več o dobrih rezultatih uresničevanja tega programa.

JR

OBISK PRI OO ZSMS LEPENKA V TRŽIČU

V soboto, 5. marca, smo mladinci TOZD Žebjarne obiskali OO ZSMS Lepenke iz Tržiča. Najprej smo si ogledali tovarno papirja, ki nam jo je razkazal predsednik OO ZSMS Lepenka Drago Bertalanec, ki nam je tudi razložil proces izdelave papirja. Sama tovarna je majhna, saj ima zaposlenih samo 136 delavcev. Nekateri svoje izdelke pošiljajo v Ljubljano za nadaljnjo predelavo.

Po zanimivem ogledu tovarne smo si ogledali tržiški muzej obrti (čevljarstvo) in muzej NOB. Videli smo, kako so včasih delali čevlje, s kakšnimi stroji itd. V drugem nadstropju smo si ogledali muzej NOB, slike tržiških borcev, talcev itd.

Po kosilu smo se pogovarjali o delovanju mladine obeh občin. Ta trenutek je izkoristil predsednik koordinacijskega sveta ZSMS Lepenke Franc Štrukel, ki je dejal: Pozdravljam vse mlade, posebno pa medobčinsko sodelovanje mladih, saj na ta način pridobivamo dragocene izkušnje na področju organiziranja, razvoja družbeno ekonomskih odnosov, idejno-političnega dela in rekreacije. V našem povezovanju ni važno, katere narodnosti smo, v kateri veji gospodarstva delamo in kakšne izobrazbe smo. Vse skupaj nas združuje v skupni cilj: boljši jutri, na področju gospodarstva, medsebojnih in mednarodnih odnosov ter razumevanja. V nadaljnjem sodelovanju moramo nadaljevati tisto, kar smo danes začeli, OO ZSMS Lepenka je dolžna obvestiti sredstva obveščanja, ki so nam dostopna, in pripraviti izveček iz današnje razprave, ki bodo temelj nadaljnjega sodelovanja med OO ZSMS TOZD Žebjarne in OO ZSMS Lepenka.

Vasjo Hribar

TURNIR GOJENCEV GORENJSKIH DOMOV

V soboto, 26. februarja, je bil v prostorih dijaškega doma v Kranju turnir gojencev gorenjskih domov v namiznem tenisu. Sodelovale so naslednje ekipe, oziroma dijaški domovi: dom učencev ŽIC Jesenice, dijaški dom Kranj, mlekarški šolski center Kranj, dijaški dom Škofja Loka in dijaški dom Bled.

Iz doma ŽIC Jesenice so tekmovali naslednji gojenci: Mirko Karanovič, Viktor Kokolj, Slavko Zec in Dragan Dobrac. Zmagovalec turnirja je bila ekipa dijaškega doma Kranj, sledijo dom učencev ŽIC Jesenice, dijaški dom Bled, mlekarški šolski center Kranj in dijaški dom Škofja Loka.

Jože Žerdin

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

GRADNJA ZAKLONIŠČ

Pri zaklonilnikih, to je, pri prikritih rovnih zakloniščih in v zaklonišča preurejenih kletih in podobnih improvizacijah, lahko dosežemo odpornost za nadpritiske okrog 0,5 kp/kv. cm. To pomeni, da znaša faktor njihove učinkovitosti le okrog 50 %. Z njimi problema zaklanjanja zato ne moremo reševati v mestih, občinskih in industrijskih središčih, pri katerih je verjetnost zračnih in drugih napadov velika. Poleg tega v takih strnjjenih naseljih, kjer je gostota zazidave in naseljenosti precejšnja, ni toliko prostora, da bi lahko izdelali dovolj zaklonilnikov za vse prebivalstvo. Tako bi problem zaklanjanja prebivalstva lahko z zaklonilniki reševali le na podeželju, to je, v manj ogroženih naseljih, kjer sta tudi gostota zazidave in naseljenosti manjši.

V mestih, občinskih in industrijskih središčih ter pomembnejših prometnih vozliščih se je treba zato usmeriti na graditev železobetonskih zaklonišč za osnovno zaščito. To so zaklonišča za nadpritiske 1 do 3 kp/kv. cm. Pri tem se kaže opredeliti za najbolj smotrne rešitve, torej za zaklonišča za nadpritiske 2 kp/kv. cm, pri katerih so gradbeni stroški vzdržni, obenem pa taka zaklonišča dajejo visoko stopnjo zaščite. Tovrstna zaklonišča morajo biti seveda zgrajena tako, da varujejo prebivalstvo pred čim več napadalnimi učinki, torej pred nadpritiskom udarnega vala, ki je posledica eksplozij klasičnih in jedrskih orožij, pred toplotnimi učinki, bojnimimi strupi in radioaktivnimi padavinami. Pri tem si je treba prizadevati, da bi bila zgrajena tako, da bi se lahko uporabljala dvonamensko: v miru za različne mirnodobne potrebe, v vojni pa kot zaklonišča. Take rešitve sicer vedno niso možne, pogosto pa so.

Vsekakor je res, da graditev zaklonišč podraži stavbo, in sicer v povprečju za okrog 5 %. Toda stavbo podraži tudi razni drugi prostori in naprave, ki jih gradimo v stavbah, na primer, kopalnice, balkoni, telefonske napeljave, skupne antene, plinske napeljave, ventilatorji in podobno. Danes si brez vseh teh prostorov in naprav ne moremo zamisliti sodobnega stanovanja, saj gre za zelo koristne sestavine življenjskega standarda, zaradi katerih je življenje bolj zdravo, znošnejše ali prijetnejše. Toda zaklonišče pomeni v vojni veliko več, pomeni element standarda, ki ohranja življenje, in je zato nepogrešljiv.

Tudi potresno varna graditev podraži stavbo, in sicer za okrog 10 %. Kljub temu bi kdorkoli, ki pozna posledice potresov doma in na tujem ali se je vsaj nekoliko potrudil, da bi se seznanil z njimi, težko oporekal upravičenost potresno varne graditve na potresnih območjih. Pa vendar je objektivno res, da povzročajo potresi občutno manjše žrtve, kot jih povzročajo v naseljih intenzivni zračni napadi, kakršnim so bila izpostavljena številna mesta v drugi svetovni vojni in tudi v kasnejših lokalnih vojnah.

Ob razmišljanjih o potrebi in koristnosti graditve zaklonišč moramo upoštevati še eno pomembno dejstvo. Naš koncept splošnega ljudskega odpora predvideva, da bomo mesta in druga večja naselja vztrajno branili. Ob taki obrambi moramo računati z močnimi letalskimi, raketnimi in topniškimi napadi agresorja, ki bodo povzročali žrtve tudi med prebivalstvom. Če ne bomo imeli dovolj zaklonišč, bo žrtev zelo veliko. Uspešno izvajanje našega obrambnega koncepta bo torej neposredno odvisno od tega, koliko bomo poskrbeli za zaklanjanje prebivalstva, koliko bomo zgradili zaklonišč zanj.

Stroški za graditev zaklonišča so najnižji, če ga gradimo skupaj, oziroma vzporedno z graditvijo stavbe, katere prebivalce ali sodelavce naj bi varovalo. Vse kasnejše izvedbe, bodisi da gre za naknadno graditev zaklonišča v stavbi ali izven nje, so občutno dražje. Pogosto pa zamujenega sploh ni več mogoče enakovredno nadomestiti. Zato je tudi v tem pogledu smotno, da občine ne odlašajo s sprejetjem aktov o obvezni graditvi zaklonišč v ogroženih središčih.

POSLEDICE DALJŠEGA BIVANJA V ZAKLONIŠČIH

Na podlagi predloga, ki ga je dala neka študijska komisija v Švici že leta 1970, je bila izdelana »Konceptcija 71« za civilno zaščito. Ta dokument je pravzaprav podlaga za naslednjih 20 let, glede zaščite švicarskega prebivalstva.

Doslej je bilo težišče ukrepov civilne zaščite predvsem na reševanju in zdravljenju ljudi, ki so se ponesrečili pri katastrofah. Po novi konceptiji pa se težišče vse bolj premika na preventivno ukrepanje in na preprečevanje nesreč.

(SE NADALJUJE)

GOJENCI DOMA ŽIC V DRAMI »SODNIK ZALAMEJSKI«

Prejšnji petek in soboto se je mladinska gledališka skupina Izvir, ki že tri leta deluje pri amaterskem gledališču Tone Čufar na Jesenicah, predstavila v Calderonovo dramo Sodnik zalamejski. Režiser Danilo Agrež je imel precej težav s statisti. Na pomoč mu je priskočil vzgojitelj doma ŽIC Jože Vindišar, ki je na vajo v gledališče pripeljal 15 fantov – gojencev doma. Režiser jih je lepo sprejel in v prvem pogovoru navdušil za gledališko delo. To so predvsem fantje iz bratske socialistične republike Bosne in Hercegovine, ki so se tako uspešno in koristno vključili v kulturno življenje Jesenic.

Jože Žerdin

ZAKAJ SO MLADINKE V ŽEBLJARNI NEAKTIVNE?

V OO ZSMS TOZD Žebjarne imamo tudi nekaj mladink, ki pa se žal z njimi ne moremo pohvaliti, ker so neaktivne. Kljub vabilu ne pride nobena na sestanek. Slišati je razne izgovore, kot so: »Nimam časa«, »ne morem«, itd. Njihovi izgovori so neopravičljivi, saj sklicujemo sestanke večinoma med delovnim časom. V predsedstvu smo večkrat obravnavali njihovo neaktivnost, toda ni nobenih vidnih rezultatov. Največji vzrok je verjetno v nezanimanju za delo v mladinski organizaciji. Večkrat smo slišali mladinko, ki je rekla: »Kaj bom pa imela od sestankov«, ali pa »Mene to sploh ne zanima«.

Res je, da imajo skoraj vse mladinke družino, toda to še ni dosti opravičljiv vzrok. Res ne vemo, kaj bi storili, da bi se mlade delavke vključile v delo mladinske organizacije. Večina mladink je iz drugih krajev izven Slovenije in bi jim aktivnost koristila tudi v privatnem življenju, saj jih še dosti ne zna slovenskega jezika in bi se na ta način izpopolnjevale. Predsedstvo si želi in pričakuje, da se bodo mladinke začele zanimati za delo v mladinski organizaciji.

Vasjo Hribar

feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton —

SVETOVNA ŽELEZARSKA INDUSTRIJA V PRIHODNOSTI

Železarski strokovnjaki vodilnih železarskih družb po svetu so v dilemi. Ali naj v bodočnosti še povečujejo proizvodne zmogljivosti železarn? Bodo vse proizvode lahko uspešno prodali? Ali naj pustijo proizvodnjo na sedanjih zmogljivostih?

V letih 1973 in 1974 je bilo videti, da bo povpraševanje po železarskih izdelkih zelo naraščalo. Zato so si povsod po svetu prizadevali, da bi povečali letne proizvodne zmogljivosti. Tako naj bi se leta 1980 povečala svetovna proizvodnja na milijardo ton surovega jekla. Toda že naslednje leto, leta 1975, je z nastopom svetovne regresije prineslo drugačen položaj. Zato tudi svetovna proizvodnja surovega jekla počasneje narašča.

Železarski strokovnjaki smatrajo, da bo kljub vsemu v naslednjih petih letih naraščalo povpraševanje po železarskih izdelkih. To naj bi šlo predvsem na račun manj razvitih dežel, ki naj bi v tem času povečevale svojo industrijo. Pa tudi visoko razvite države bodo v tem času povečale svojo porabo jekla. Zato nekateri železarski strokovnjaki smatrajo, da bi leta 1980 lahko porabili v svetu milijardo ton surovega jekla. Vprašanje pa je, če bo svetovna železarska industrija lahko res dosegla to številko.

Proizvodnja v 29 državah zahodnega sveta je v prvi polovici leta 1976 narasla za 0,7 % v primerjavi z letom 1975. Leta 1975 so v svetu proizvedli 652 milijonov ton surovega jekla, kar je za osem odstotkov manj kot v rekordnem letu 1974.

Največje znižanje proizvodnje po letu 1974 je bilo v visoko razvitih zahodnih državah. V ZDA za 19,7 %, deželah EGS za 19,5 % in na Japonskem za 12,7 %. V istem času pa so sociali-

stične države, države Južne Amerike in nekatere druge povečale svojo proizvodno zmogljivost.

Podatki mednarodnega inštituta za železo in jeklo (IISI) kažejo, da so v letu 1966 54,4 % svetovne železarske proizvodnje naredili v Severni Ameriki in Evropi. Leta 1975 je ta številka padla že na 42,1 %. Situacija, izražena v odstotkih, je razvidna iz grafičnega prikaza. Največji skok v svetovni proizvodnji jekla je v zadnjih desetih letih napravila Japonska. Leta 1966 so v tej državi proizvedli 48 milijonov ton, leta 1975 pa že 102 milijona ton surovega jekla. Tudi druge države, kot Turčija, Bolgarija, Romunija, Brazilija, Mehika in LR Kitajska, so v tem obdobju precej povečale svojo proizvodnjo surovega jekla.

Da pa se bomo še bolje seznanili s stanjem svetovne železarske industrije, si pogledajmo razmere v nekaterih državah vseh petih celin bolj podrobno.

VELIKA BRITANIJA:

Največja britanska železarska družba British Steel Corp., ki proizvaja skoraj 80 odstotkov britanskega surovega jekla, je imela v letu 1975 velike izgube. Posledica tega bo zmanjšanje programa modernizacije sedanjih naprav v okviru že predvidenih šestih milijard dolarjev.

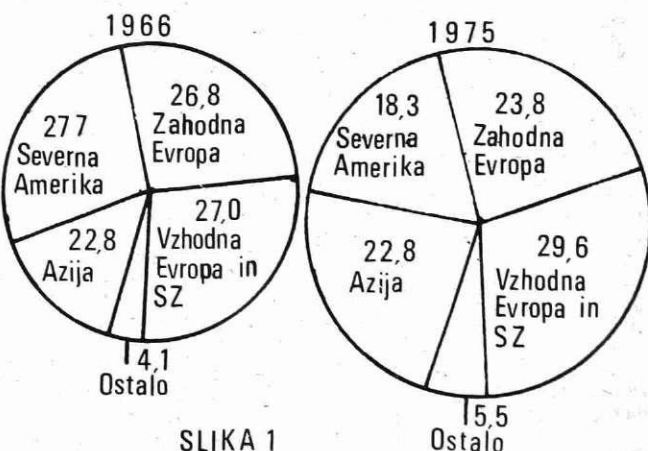
Ta železarska družba bo do leta 1980 proizvedla za 40 % več kot leta 1960. V obratovanju bosta le polovica plavžev in tretjina jeklarskih agregatov, toda za 16 krat se bo povečala zmogljivost naprav za kontinuirno vlivanje jekla. Zmanjšali so tudi število zaposlenih. Leta 1960 je imela ta družba 260.000 delavcev, leta 1975 218.000, do leta 1978 pa jih bo še približno 40.000 manj.

Leta 1960 je največji plavž lahko proizvedel le 1000 ton groblja dnevno, danes pa plavž v Llanvernu lahko proizvede 5000 ton groblja. V železarni Redcar gradijo plavž, katerega

dnevna proizvodnja bo 10.000 ton groblja. Obenem s povečano proizvodnjo jekla bo narasla tudi potreba po koksu. Zato bodo modernizirali koksarno Seunthorpe.

Računajo tudi na uporabo železove gobe. V škotskem mestu Hunterston bodo zgradili dve Midrex napravi za proizvodnjo železove gobe z letno zmogljivostjo 400.000 ton.

(nadaljevanje prihodnjič)

SLIKA 1

POVEZANOST SAMOUPRAVNE DELOVNE SKUPINE IN POLOŽAJ POSAMEZNIKA V NJEJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delovni skupini in njenemu vodji smo v železarni res namenili posebno vlogo in funkcije, ki jih je možno uresničiti samo v pogojih samoupravnih socialističnih odnosov, vendar pa kljub temu ne smemo pozabiti na pomen katerekoli delovne skupine v katerikoli organizaciji, ki tako ali drugače oblikuje družbeni status same skupine in posameznega člana v njej. Zato smo tudi v pričujočo raziskavo vključili elemente, s katerimi smo želeli ugotoviti determinante takega položaja skupine in delavcev kot njenih sestavnih delov. Še posebej pa nas je zanimala povezanost te nove vloge delovne skupine — kjer je poudarek na obveščanju in sprejemanju samoupravnih odločitev — ter njenih psihosocioloških karakteristik, oziroma, kako se oba aspekta v delovni skupini pojavljata kot oblikovalca stališč delavcev o nekaterih vprašanjih, ki so pomembna za njihov družbeni in ekonomski položaj.

Kot metodološko izhodišče za ugotavljanje socialnega statusa delavca v skupini in povezanosti skupine same nam je služila sociometrična metoda medsebojnih izborov, ki se pri delavcih pojavljajo kot izraz želja po skupnem delu v delovni skupini.

POVEZANOST DELOVNE SKUPINE

Odnos med številom izbir (oziroma glasov), ki jih je vsak delavec dobil od svojih sodelavcev, ter med številom možnih izbir smo si izbrali kot mero povezanosti skupine. Pri tem smo bili prisiljeni izpušiti iz nadaljnje obdelave skupine z manj kot desetimi člani, ker smo od delavcev v anketi želeli dobiti pet imen sodelavcev in je že sama ta omejitev vplivala na velikost mere povezanosti. Tako je ostalo v nadaljnjem opazovanju 34 delovnih skupin, za katere smo z analizo variance najprej ugotavljali statistično pomembnost razlik znotraj skupin samih in med skupinami, nato pa smo dobljene rezultate poskušali pojasniti z razlikami v sociometrični povezanosti delovnih skupin.

Analizo variance smo izračunali za naslednje variable v raziskavi: strukturiranost dela, odtujenost, percepcija odločanja, skupna informiranost in obveščeno po posameznih štirih področjih.

Rezultati so pokazali, da so razlike med delovnimi skupinami pomembno večje kot razlike znotraj delovnih skupin pri vseh opazovanih spremenljivkah, razen pri odtujenosti, zato nas je zanje v tem delu zanimalo predvsem to, koliko so ugotovljene razlike pogojene z različno stopnjo povezanosti delovnih skupin.

Se pred tem pa moramo poudariti, da se delovne skupine, glede na mero povezanosti, med seboj zelo razlikujejo, saj se faktor giblje med 0.88 in 0.18.

Za zelo tesno povezane skupine je značilna relativno enakomerna razporeditev v številu glasov, med delavci je lahko tudi nekaj »zvezd«, medtem ko osamljenih skoraj ni. Prav nasproten pojav pa smo ugotovili v nepovezanih skupinah: veliko je nepriljubljenih delavcev, oziroma takih z najmanjšim številom izbir, če pa v skupini prihaja do oblikovanja »klikov« (podskupin), se pojavljajo tudi »zvezde«, vendar take skupine kot celote kljub temu niso tesno povezane. Po tesnosti zvez med člani posebno izstopata peta in prva temeljna organizacija, nasprotno pa je največ slabše povezanih skupin v tretji temeljni organizaciji.

Srednje vrednosti posameznih spremenljivk v samoupravnih delovnih skupinah smo korelirali z mero povezanosti skupine. Uporabili smo statistično metodo rang korelacije in dobili naslednje vrednosti:

odločanje	0.574
strukturiranost dela	0.207
splošna informiranost	0.154
inform.-gospodarjenja	0.197
inform.-medsebojnih razmer.	0.270
inform.-stiki z okoljem	0.086
inform.-samoupravljanje	0.276

* Statistični postopki za ugotavljanje posameznih variabil so prikazani v 1., 2. in 3. poglavju raziskave

Rezultati jasno dokazujejo, da naša mera povezanosti za delovne skupine ne pojasnjuje razlik, ki se pojavljajo v stališčih, oziroma mnenjih delavcev o tem, koliko so odločitve prepuščene res samoupravni delovni skupini, oziroma delavcem samim, kako je strukturirano delo in kako so seznanjeni s posameznimi področji, kamor segajo s svojimi samoupravnimi odločitvami.

Najvišja stopnja povezanosti je ugotovljena prav pri zaznavanju od-

ločanja, vendar v negativni smeri: sociometrično tesneje povezane samoupravne delovne skupine ocenjujejo, da zelo malo odločitev sprejme skupina sama, ampak se o pomembnih zadevah odloča bolj ali manj oddaljeno od delavcev. Velja pa tudi obratna zveza — slabše povezane delovne skupine smatrajo odločanje v temeljnih organizacijah kot bolj demokratično. V teh ocenah se najbrž odražajo stališča najbolj priljubljenih delavcev, saj so prav neformalni vodje tisti, ki pogosto oblikujejo stališča do določenih vprašanj, v imenu ostalih delavcev jih posredujejo na sestanku samoupravnih delovnih skupin in tako tudi sam postopek objektivno lahko ocenijo kot tak, kjer je možno dati predloge in se ti tudi upoštevajo. Prek njih je tako vpliv samoupravnih delovnih skupin na sprejemanje odločitev v temeljni organizaciji znaten.

Zaključek, ki sledi iz zgornjih rezultatov, torej ne govori v prid stopnji povezanosti skupine kot tistemu faktorju, ki bi pojasnjeval odvisne sprejemljive (razen delno percepcijo odločanja) in njihove različne vrednosti med skupinami, ampak so to elementi, ki so analizirani v prvih treh poglavjih raziskave ali pa vanjo sploh niso vključeni.

DELAEC V SAMOUPRAVNI DELOVNI SKUPINI

Z aspekta sociometrične povezanosti in odnosov v delovni skupini nas je seveda zanimal tudi posameznik v njej — sociometrični status

SAMOUPRAVNA DELOVNA SKUPINA IN ODTUJENOST (2)

(nadaljevanje in konec)

PREVERJANJE HIPOTEZ

Vrednote socializma so vse tiste vrednote, v katerih je izražena človeškost človeka. Od tod sledi, da je odpravljanje odtujenosti naš osnovni moralni imperativ. Odtujenost pa je strukturna posledica, zato jo lahko odpravimo edino tako, da spremenimo družbene strukture. Če imajo družbe zasnovane na odtujenosti nujne funkcionalne strukture, mora tudi raztujenjena družba imeti neke nujne strukture, ki jih je treba odkriti in s praktično družbeno dejavnostjo uresničiti.

Struktura urejenosti delovne skupine je prav gotovo eden od možnih virov odtujenosti. Lahko se celo primeri, da njena struktura urejenosti krepko zmanjša raztujenjalne učinke tistih sprememb, ki jih v strukturo celotne delovne organizacije prinaša oblikovanje temeljnih organizacij združenega dela. V marsikateri delovni skupini sta še zmeraj v navadi hirarhična kontrola in hirarhična koordinacija dela. Tak red verjetno povečuje odtujenost delavcev.

V razdelku 1 smo delovne skupine porazdelili v pet tipov. Tip določa njihovo strukturo urejenosti. Če je indeks i večji kot j, pravimo, da je Ti VIŠJI tip kot Tj. Tako je T4 višji tip kot T2, T2 višji kot T1 itd. Postavljamo takole hipoteze:

(H1) V čim višjem tipu je delovna skupina, tem manjša je poprečna odtujenost njenih članov, toda odtujenost se občutno zmanjša šele v samoupravno urejenih delovnih skupinah.

Ta hipoteza pa je smiselna le tedaj, ko se delovne skupine prek delegatskega sistema vključujejo v samoupravljanje na ravni temeljne organizacije in celotne delovne organizacije. Delovna skupina ne zmora samoobnavljanja svoje mikrodinamike in ni zaščiten pred manipuliranjem. Zato se ta mikrostruktura — kakor hitro odpove delegatski sistem — kaj lahko izrodi v sistem klik, ki odtujenost prej zvečuje kot zmanjšuje.

Razen odtujevalnih učinkov strukture urejenosti delovne skupine, bomo skušali razkriti tudi morebitno zvezo med odtujenostjo in poklicno izobrazbeno stopnjo. Zato vpeljimo hipotezo:

(H2) Med odtujenostjo pri delu in poklicno-izobrazbeno stopnjo je negativna linearna zveza: čim večjo poklicno-izobrazbeno stopnjo ima delavec, tem manj je odtujen.

Bolj ustvarjalno delo najbrž manj odtuja. Nekatere vloge, ki jih dobijo delavci z večjo šolsko izobrazbo in širšim poklicnim profilom, vsebujejo nekoliko več ustvarjalnega dela kot vloge, ki jih imajo delavci z manjšo šolsko izobrazbo in z ožjim poklicnim profilom, zato hipoteza H2 ni odveč. Vendar poklicno-izobrazbena stopnja verjetno ne more vplivati na veliko zmanjševanje odtujenosti. Porazdelitev vlog po izobrazbenih kategorijah ne sovпада z delitvijo na ponavljalno in ustvarjalno delo. Ni vsaka vloga, ki jo dobi dela-

vsakega delavca in odnosi, ki se pojavljajo kot funkcija tega položaja, oziroma obratno, kaj je tisto, kar pogosto večjo ali manjšo priljubljenost v skupini.

Sociometrični status smo definirali kot položaj delavca v skupini, glede na svojo priljubljenost v njej, vendar smo se pri tem omejili samo na željo po skupnem delu, ne pa tudi na povezanost v prostem času.

Vse anketirane delavce smo razdelili v 6 skupin, glede na odstotek glasov, ki so jih dobili od svojih sodelavcev:

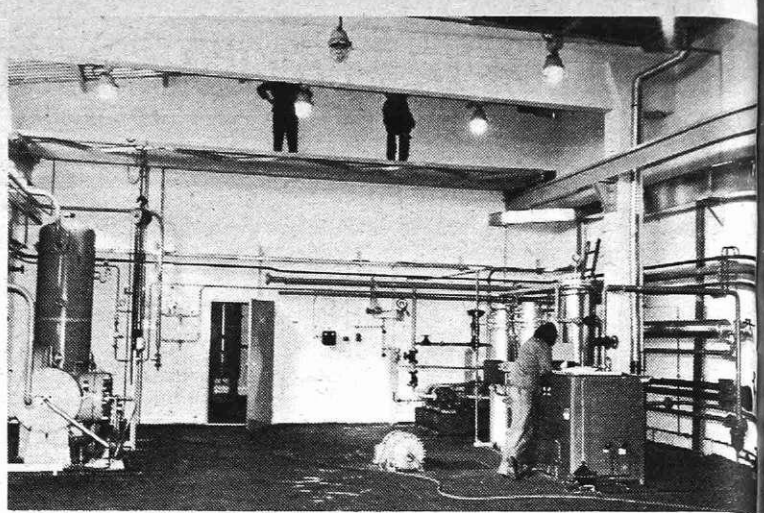
1. skupina: delavci brez glasov,
2. skupina: delavci z do 5 % glasov,
3. skupina: delavci z nad 5–15 % glasov,
4. skupina: delavci z nad 15–30 % glasov,
5. skupina: delavci z nad 30–40 % glasov,
6. skupina: delavci z nad 40 % glasov.

Prvo skupino bi lahko imenovali »osamljenik«, saj jih nihče ni izbral kot sodelavce, s katerimi bi želel v skupini delati, medtem ko je izrazilih zvezd zelo malo (samo 34 delavcev od celotnega vzorca je dobilo več kot 40 % glasov), ostalim pa bomo rekli »bolj« ali »manj priljubljeni«.

Statistično pomembnost razlik med posameznimi skupinami na lestvici sociometričnega statusa smo ugotavljali s χ^2 — testom — z metodo torej, ki nam pove, s kakšno stopnjo zanesljivosti lahko trdimo, da med dvema opazovanima pojavoma obstaja zveza.

Poglejmo najprej, kakšne so osebne (demografske) karakteristike posameznih sociometričnih skupin, kdo so delavci, ki so v delovni skupini bolj priljubljeni: ali so to mlajši, z daljšim stažem, višjo izobrazbo, slovenske narodnosti itd.

(se nadaljuje)

Strojnica vodikarne — valjarne Bela

MLADI O SEBI, SVOJIM PROBLEMIM, NALOGAM IN PERSPEKTIVAH

ODSLEJ BO USMERJAL DELO ZSMS V KRAJEVNI SKUPNOSTI LESCE AKTIV MLADIH KOMUNISTOV

V petek, 4. marca, so mladi komunisti, ki živijo v krajevni skupnosti Lesce, ustanovili svoj aktiv, ki bo deloval na ravni krajevnega sveta ZSMS (tudi ta ima za sabo že nekaj akcij). Žal se je od 47 vabljenih udeležilo ustanovnega sestanka le enajst mladih komunistov, pet pa se jih je opravičilo. Po besedah sekretarja OK ZKS Radovljica tovariša Bohinca nizka udeležba ne bo negativno vplivala na delo mladih, seveda bo pa potrebno pritegniti še druge člane Zveze komunistov, ki še niso dopolnili 27 let starosti.

Prav z ustanovitvijo aktiva mladih komunistov je nekako zaključeno in zaokroženo organizirano povezovanje mladih v krajevni skupnosti Lesce. Pred dobrim mesecem in pol ustanovljeni krajevni svet ZSMS že uspešno dela. Novi aktiv mladih komunistov pa bo prav gotovo tisti dejavnik, ki bo kvaliteto povzdignil delo vseh osnovnih organizacij ZSMS tako v krajevni skupnosti kot v občinskem in tudi republiškem merilu.

Bogata razprava je dokazala, da se mladi s polno odgovornostjo zavedajo svojega mesta v družbi in da je njihova aktivnost naravnana v pravo smer. Tako so si zastavili obsežne in pomembne naloge:

- priprave na XI. kongres ZKJ in VIII. kongres ZKS;
- spremljanje priprav na konferenco evropskih držav o varnosti in sodelovanju;
- uresničevanje gospodarskega načrta za leto 1976, spremljanje zaključnih računov v organizacijah združenega dela;
- priprava in sodelovanje na manifestacijah ob letošnjih jubilejih;
- aktivno vključevanje v samoupravne strukture;
- izboljšanje strukture članstva, predvsem vključevanje žensk.

Ob delovanju se jim bodo seveda odpirale vedno nove in nove naloge, verjetno že na naslednjem sestanku, ki bo istočasno s sestankom sekretariata krajevnega sveta ZSMS Lesce, dne 14. marca. Ob zaključku so še izvolili sekretariat aktiva mladih komunistov: Janja Justin, sekretarka, Anton Kovačič, namestnik sekretarja, in člani Slavko Železnjak, Alojz Valjavec in Darko Mlakar.

PREDSTAVLJAMO VAM UDELEŽENCE USTANOVNEGA SESTANKA AKTIVA MLADIH KOMUNISTOV V LESCAH

Kljub pozni uri in utrujenosti so bili prisotni voljni odgovarjati na vprašanja. Malo sramežljivosti je bilo že vmes, češ da bodo jecljali, da ne znajo tekoče govoriti in uporabljati pravih izrazov, menim pa, da so zlasti mladinci, ki veliko in uspešno delajo, predstavitev vredni, ne glede na to, kako gladko jim teče beseda.

JOŽE BOHINC, sekretar OK ZKS Radovljica: Vesel sem pobude, ki jo je dalo predsedstvo OO ZSMS Lesce, da se ustanovi aktiv mladih komunistov. Še bolj sem pa vesel zaradi sproščenega in zanimivega razgovora, ki je vseboval vrsto zelo dobrih misli in konkretnih predlogov za program. Zadovoljen sem tudi s tem, da smo danes ta aktiv, ki je drugi po vrsti v občini, ustanovili. Z OK ZKS bomo pomagali, kar bo mogoče, ker smo zelo zainteresirani, da ti aktiv v občini zaživi.

ALOJZ KOS, sekretar OO ZKS Lesce: Ustanovitev aktiva mladih komunistov v Lescah je rezultat aktivnega dela mladih v OO ZSMS Lesce. Ta aktiv bo velika opora družbenopolitični aktivnosti v krajevni skupnosti. Mlade sile so najmočnejše in najbolj spočite in bodo lahko dale od sebe dosti več kakor mi, starejši.

BRANKO LACKO, sekretar OK ZSMS Radovljica: Današnji sestanek je, kar me zelo veseli, eden od prvih te vrste v občini. Vse kaže, da boste mladi Leščani na tem področju veliko naredili. Mi z OK ZSMS pa vam bomo nudili vsa pomoč.

SLAVKO ŽELEZNJAK: Kot komunist in član OO ZSMS Lesce sem vesel, da smo ustanovili ta aktiv in kot član sekretariata bom poskušal čim več pomagati, da se bo delo mladih komunistov res neke pozna.

JANJA JUSTIN, sekretarka aktiva mladih komunistov: To funkcijo sem pripravljena sprejeti in upam, da mi bodo tovariši tudi pomagali. Že nekaj časa sem članica zveze komunistov in rada bi videla, da bi se ženske bolj vključevale v naš aktiv.

EMIR MULALIČ, predsednik krajevnega sveta ZSMS Lesce: Pred kratkim smo ustanovili krajevni svet ZSMS, ki povezuje vse osnovne organizacije ZSMS v krajevni skupnosti Lesce. Začeli smo že s skupnimi akcijami, predvsem bo to uveljavljal seminar za delo v mladinski organizaciji, ki bo v soboto, 12. marca, v prostorih mladinskega centra Lesce. Glede aktiva mladih komunistov, upam, da bo njegovo sodelovanje s krajevnim svetom čimboljše.

SREČO VODIŠEK, predsednik OO ZSMS Murka: Kot predstavnik OO ZSMS Murka se čutim osebno odgovornega, da bomo tudi v naši organizaciji pritegnili mlade komuniste, sem tudi sam komunist, upam, da bo naše delovanje zaživel.

ANTON KOVAČIČ: Funkcija je že preveč nabrala. Ena poglavitnih nalog je, da bi zvozili z dramsko sekcijo, ki smo jo pred kratkim ustanovili. Pripravljamo neki projekt, samo, kdaj ga bomo postavili na oder, je vprašanje. Treba bo poiskati primeren igralski kader. Danes ste me že zadolžili, namestnik sekretarke aktiva mladih komunistov sem. Sem tudi namestnik predsednika krajevnega sveta ZSMS. Naloga je res veliko nabralo. Bo šlo, samo delati je treba.

JANKO MACUH: V OO ZSMS Lesce sem predvsem zadovoljen, da organiziramo razne oblike delovanja, kar mi še kar uspeva. Tudi danes sem moral sklicati vse mlade komuniste v krajevni skupnosti. Upam, da bo tale aktiv uspešno začel delovati. Sem tudi blagajnik osnovne organizacije in zdaj smogled financiranja, že našli skupen jezik s krajevno skupnostjo in organizacijami združenega dela. Velik poudarek pa moramo dati zlasti na kulturo in na praznovanje letošnjih jubilejev zveze komunistov, oziroma komunistične partije in tovariša Tita.

MARJAN PUHAR: Sem predsednik konference osnovnih organizacij ZSMS Veriga Lesce, ki združuje osem osnovnih organizacij po TOZD. Konferenca deluje na principu delegatskega sistema in to iz vsake osnovne organizacije po trije delegati in predsedstvo konference, ki obsega osem članov. To delovanje poteka na ravni organizacije združenega dela, povezujejo se tudi na ravni krajevnih skupnosti. Smo ena izmed ustanoviteljic krajevnega sveta ZSMS, sodelujemo pa tudi z drugimi osnovnimi organizacijami ZSMS v krajevni skupnosti.

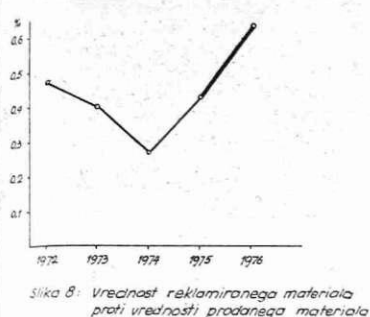
STANKO REPOVŽ, predsednik komisije za SLO v OO ZSMS Lesce: Delovanje naše sekcije se ni začelo v polni meri, na vsak način pa bo aktiv mladih komunistov precej pripomogel k temu. Čimveč naših članov bi bilo potrebno vključiti v delo komisije za SLO.

M. V.

IZ POSLOVNEGA POROČILA ŽELEZARNE ZA LETO 1976

V današnji številki ŽELEZAR-JA nadaljujemo z objavo izvečkov iz poslovnega poročila za minulo leto s slikovnim prikazom. V prejšnji številki smo prikazali proizvodnjo, skupno in blagovno, za celotno železarno in nekatere elemente dohodka in ostanka dohodka (dobitka). Danes pa nadaljujemo s prikazom še nekaterih podatkov, ki dopolnjujejo sliko našega dela in uspeha v minulemu letu.

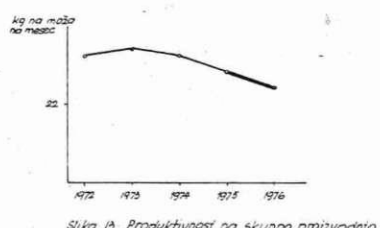
REKLAMACIJE

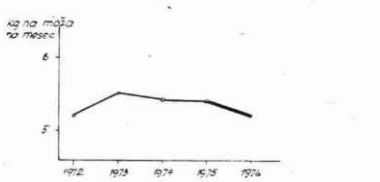
Slika 8: Vrednost reklamiranega materiala proti vrednosti prodanega materiala

Slike 10, 11 in 12 kažejo dopuste in odsotnost v lanskem letu. Slika 10 dopuste in ostalo odsotnost, slika 11 bolniško odsotnost in slika 12 vso odsotnost skupaj. Vse tri slike kažejo, da smo v lanskem letu zmanjšali vse vrste odsotnosti. Ko bi pogledali podrobnejšo sliko, bi ugotovili, da so vse vrste odsotnosti manjše, razen izostankov, ki so v rahlem porastu, pri bolezninah so prav tako v upadanju vse vrste bolniške odsotnosti, razen porodniških dopustov, kar pa je verjetno tudi posledica uveljavljanja novega zakona.

PRODUKTIVNOST

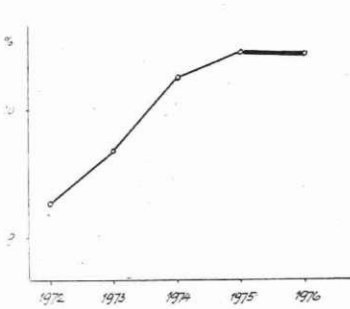
Slika 13: Produktivnost na skupno proizvodnjo

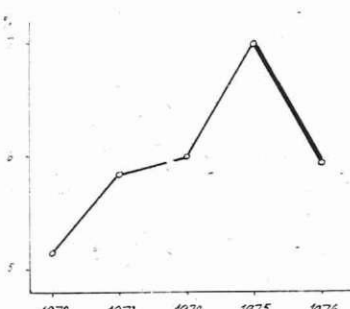
Slika 14: Produktivnost na blagovno proizvodnjo

Reklamacije so odraz kakovosti našega dela. V lanskem letu smo zabeležili nadaljnji porast reklamacij in smo dosegli največjo mero v primerjavi s reklamacijami zadnjih petih let. To sicer ni popolna slika, oziroma ni čisti odraz našega kakovostnega dela, lahko da delamo po stari navadi, reklamacije pa so narasle zaradi zahtevnejšega tržišča. V tem bo najbrže dobljen del resnice, kajti v lanskem letu ugotavljamo največje odstopanje izvršene proizvodnje proti planirani, kar je prav gotovo tudi posledica upadanja gospodarske dejavnosti (krize) v zahodnih državah v letih 1974 in 1975. Slika 8 kaže, da je vrednost reklamiranega materiala nasproti vrednosti prodanega materiala lani narasla na 0,64 %, v primerjavi s letom prej, ko je znašala 0,43 %. Slika 9 pa kaže, da se je število reklamacij vzpelo lani na 542 v primerjavi s letom prej, ko jih je bilo 441. Število opravičenih reklamacij (črtkana črta na sliki 9), ki jih je bilo lani 347, pa kaže malo počasnejše vzpenjanje v primerjavi s letom prej. Vendar pa so tako vse reklamacije in opravičene reklamacije lani dosegle najvišjo mero zadnjih petih let.

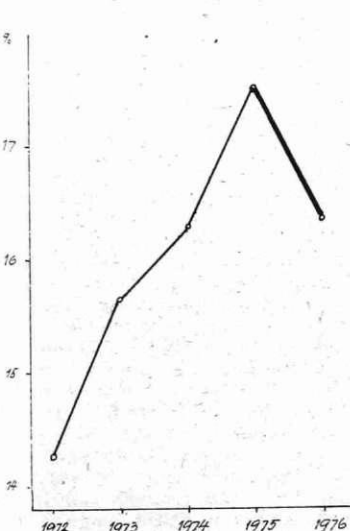
DOPUSTI IN IZOSTANKI

Slika 10: Dopusti, izostanki

Slika 11: Bolniška odsotnost

Slika 12: Odsotnost skupaj

Slike 13 in 14 kažeta produktivnost, in sicer slika 13 na skupno proizvodnjo in slika 14 na blagovno proizvodnjo. Tako kot smo ugotavljali že lani, lahko ugotovimo tudi letos, da produktivnost od leta 1973 stalno upada in da z doseženo nikakor ne moremo biti zadovoljni. Nismo bili lani, zato pa smo letos še toliko manj, saj smo lani dosegli še manjšo produktivnost kot leto prej.

Glede nadaljnega razvoja železarne in modernizacije proizvodnje, smo lani dosegli enega največjih uspehov zadnjih let. Zaključena je izgradnja nove hladne valjarne na Beli, ki že dela, sedaj pa pospešeno nadaljujejo s to veliko investicijo, željo, da čimprej pričnemo s proizvodnjo dinamo in nerjavne hladno valjane pločevine. Med manjšimi investicijami, ki smo jih precej začeli, pa smo lani dokončali napravo za izdelavo diskov in rondel, postavili smo šeststopni vlečni stroj za patentirano in mehko žico. V družbenem standardu smo lani pridobili 172 novih stanovanj s čimer smo, če upoštevamo reševanje stanovanjskega problema tudi s kombinacijami, več ali manj rešili stanovanjske probleme družin 246 naših delavcev.

V naslednjih številkah ŽELEZAR-JA bomo objavili še nekaj podatkov iz poslovnega poročila za leto 1976.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

DOPIŠUJTE V ŽELEZARJA

ISKANJE IZGUBLJENE IN POZABLJENE ENERGIJE

Energetska kriza nas je stisnila za grlo. »Nafta je nastajala milijone in milijone let, mi pa jo bomo pokurili v dveh generacijah,« piše Stern tretjega februarja. V prvi vrsti je naslov senzacionalističen, hoče pritegniti pozornost za prihodnost zaskrbljenega bralca, v njem pa je grenko zrno resnice. Treba bo poiskati nove vire energije, ki smo jih mogoče že pozabili ali jih bomo morali na novo odkriti. Z nafto vemo, kako je, premog je drag in onesnažuje okolje, pred jedrsko energijo nas je še vedno strah, čeprav nam strokovnjaki zatrjujejo, da je uporaba v mirolobne namene popolnoma brez posledic.

Po drugi strani pa smo lahko polni optimizma: krogla, na kateri živimo, je polna energije. Samo tri kilometre pod našimi nogami ima zemeljska notranjost temperaturo 100 stop. C. Na mnogih mestih silijo na dan viri tople vode, bodisi kot termalni vrelci ali gejziri. Po svetu na novo odkrivamo moč vetra, romantične mlane na veter bodo zamenjale pošasti, ki bodo proizvajale električno energijo. (Tako napravo, na primer, preizkuša v Ameriki profesor William Heronemus. Na atlantski obali, v državi Maine, so zasidrane naprave za izkoriščanje energije vetra, vsaka je 160 m visoka in 100 m široka in naj bi nosila 34 turbin, opremljenih s propelerji. Profesor Heronemus je izračunal, da bi s 15.000 takimi napravami, ki bi imele okoli pol milijona turbin, lahko proizvedli petnajstkrat več električne energije kot moderna jedrska centrala.) Veliko je bilo v zadnjem času napisanega tudi o izkoriščanju sončne energije, vedno bolj pa se ukvarjamo tudi z mislijo, kako ponoviti proces, ki poteka na Soncu, ob sproščanju tolike energije. Zaenkrat pa se kažejo prevelike ovire, da bi lahko govorili o bližnjem izkoriščanju v praksi.

Strokovnjaki veliko razmišljajo o uporabi energije morja. Ovira in slabih strani je še precej, misel sama pa dosti pomembna in uporabna, da je ne smemo zanemariti. Če hočemo uporabiti energijo valov, moramo pregraditi obalo. V Ameriki so izračunali, da je treba postaviti deset kilometrov dolgih objektov, da bi dobili s pomočjo valov (in seveda preko elektrarne) 500 megavattov. Problem nastane, kadar ni visokih valov in elektrarna ne more obratovati. Pač pa se v svetu že uporablja razlika v višini vode med plimo in oseko za pridobivanje energije. Spet je treba opozoriti na eno pomanjkljivost: če razlika ne doseže vsaj treh do petih metrov, potem ta način pridobivanja energije ne pride v poštev. Dve taki elektrarni, ki temeljita na zakonitostih biobavice, že proizvajata električno energijo: francoska v St. Maloju, na obali Kanala, sovjetska v Kislogubsku na obali Barentsovega morja. Prva ima moč 240 megavattov, druga pa komaj 0,8 megavata. Tudi s pomočjo temperature morja, že razmišljajo, kako bi pridobili predvsem električno energijo. Vendar imajo, na primer, evropska morja prenizko temperaturo, da bi se lahko izkoriščanje splačalo.

ENERGIJA IZ SPODNJEGA SVETA

85.000 prebivalcev Reykjavika se ne razburja, kadar se nafti dvigne cena. Velik del prebivalcev San Franciscosa se greje ali gleda televizijo, električno energijo pa jim je prekrbela elektrarna, ki izkorišča vodno paro iz gejzira. Elektrarne, ki delajo na tem principu, oskrbujejo za San Francisco polovico potrebnega električnega toka. Prav tako zorijo na Kamčatki in na Islandu tudi pozimi paradižniki v rastlinjaki, ki jih ogreva topla voda.

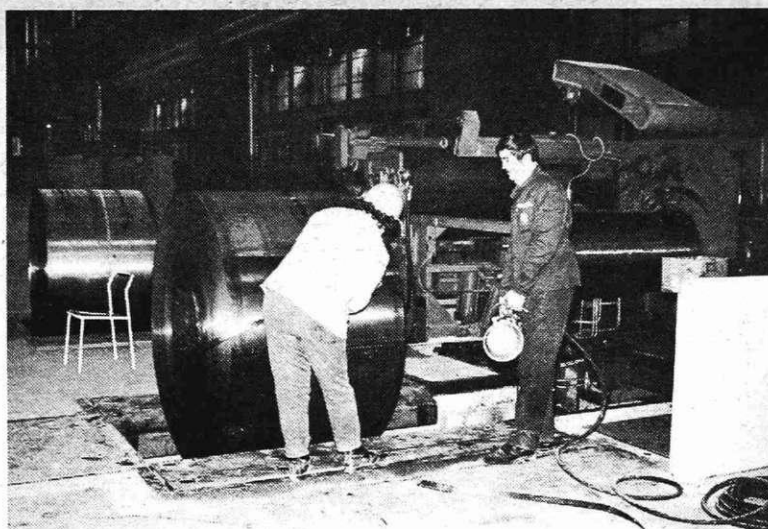
Raziskave o uporabi geotermične energije potekajo v treh smereh:

- izkoristiti nadzemljске izvire tople vode in pare za pridobivanje energije;
- uporabiti zaloge tople vode in pare, ki so pod površino Zemlje;
- izkoristiti toplotne energije globoko pod površino.

»Transportno sredstvo« za prenos toplotne energije na zemeljsko površje je znano, uporabila ga je že narava — voda, zlasti voda pod pritiskom. Pač pa ima tako izkoriščanje toplotne energije tudi neprijetne stranske učinke: plini, ki se sproščajo, vsebujejo žveplovodik in druge spojine, nevarne zdravju: žveplove, arzenove, fluorove in borove spojine.

Elektrarne, ki izkoriščajo geotermično energijo, imajo nizko stopnjo učinkovitosti, le osem do šestnajst odstotkov (pri jedrskih ali termoelektrarnah je ta procent višji — 33 do 40 %). Tovrstne naprave pa potrebujejo tudi ogromno prostora: 70 izvorov pare v Kaliforniji (»The Geysers«) obsega 30 kv. km površine. Upoštevanja vredni pa so tudi transportni stroški, ki te vire energije obično podražijo.

Za večji del Evrope pa je zanimivo pridobivanje energije iz trdnih plasti pod površino Zemlje. Take poskuse, na primer, so opravili v Ameriki (Los Alamos Scientific Laboratory). V vrtino, ki je segala dva do tri kilometre globoko, so vbrzgal vodo pod pritiskom in jo držali pod pritiskom toliko časa, da je dosegla razpoko v Zemlji, ki je imela obliko ogromne palačinke. Skozi drugo vrtino, ki je segala prav do »palačinke«, so črpali toplo vodo in jo takoj uporabili za pridobivanje druge vrste energije. Seveda ta princip, imenovan Dry-Hot-Rock, zahteva še mnogo preiskav, preden bo uporaben v praksi.

Adjustaža v hladni valjarni Bela

Železarski globus

AVSTRALIJA

Premog, predvsem tisti za koksiiranje, predstavlja za to državo najvažnejšo izvozno postavko. V obdobju 1975-76 so ga izvozili za 974 milij. avstralskih dolarjev. Skupne znane zaloge avstralskega premoga cenijo na okoli 200 milijard ton.

VELIKA BRITANIJA

V največji britanski železarski družbi British Steel Corp. so se odločili, da bodo letošnjo pomlad pričeli z gradnjo nove železarne. Kje bo leta grajena, zaenkrat še ni popolnoma jasno. Investicijski stroški zanjo bodo znašali 375 milij. dolarjev.

PORTUGALSKA

Francoska železarska družba Sotresid bo skupno s portugalsko družbo Siderurgia Nacional povečala proizvodnjo zmogljivosti železarne Seixal na bregu reke Tagus, nedaleč od Lisbone. V okviru tega programa bodo instalirali nov plavž, toplo valjarno, valjarno pločevine, valjarno žice in naprave za kontinuirno vlivanje jekla. Ko bodo s temi deli končali, bo ta železarna lahko proizvedla letno 2 milij. ton surovega jekla.

ŠVEDSKA

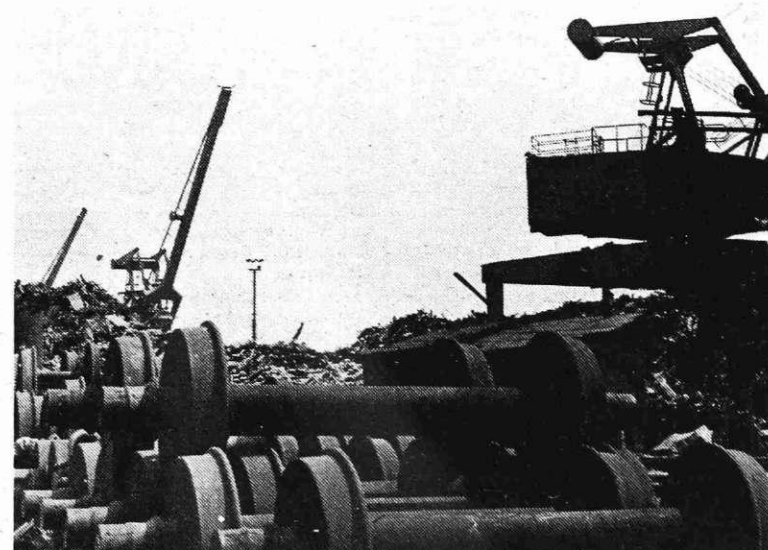
V železarni Lulea, ki pripada državi železarski družbi NJA, bodo v naslednjih letih povečali proizvodnjo zmogljivosti. Zgradili bodo dve novi valjarni. Letna proizvodna zmogljivost prve bo 1,7 milij. ton različnih valjanih izdelkov. V drugi valjarni bodo letno lahko izvajali 600.000 ton valjanih izdelkov.

Že v dvajsetih in tridesetih letih naletimo na poizkuse izkoriščanja energije vetra. Inženir Herman Honnef leta 1932 računa, da gigantski mlin, visok 250 metrov, s tremi kolesi premera 160 metrov, lahko proizvede 100.000 kW. Njegove načrte so resno vzeli šele leta 1941, vendar so poizkusi pokazali, da so bila Honnefova pričakovanja preveč optimistična. Omenili pa smo že prizadevanja Williama Heronemusa, profesorja na univerzi v Massachusettsu. Vendar drugi strokovnjaki dvomijo v uspeh njegovih pričakovanj. Spet so posredni ogromni stroški. Tako pridobivanje električne energije bo smiselno šele takrat, ko stroški ne bodo višji kot v hidro in termocentralah.

Pravo pozornost so vetru kot izvoru energije posvetili šele po prvi naftni krizi leta 1973. Tako so v Zvezni republiki Nemčiji šele resno vzeli prizadevanja Ulricha Hütterja, profesorja na univerzi v Stuttgartu, ki je že l. 1968 postavil v Švabskem Albu mlin na veter z rotorjem, ki je imel zmogljivost 100 kW. Tako danes skupina profesorja Hütterja pospešeno dela na projektu, imenovanem »konverter za energijo vetra«, da bi ga konkurenčno čim bolj približali drugim načinom za pridobivanje električne energije. Je pa še ena pomanjkljivost: so dnevi in dnevi, ko ni niti najmanjšega vetra. Zato strokovnjaki razmišljajo v drugo smer: kako ohraniti ali »proizvajati« veter.

Kakšno pozornost je treba nameniti vetru, pove že tale podatek: nemški strokovnjaki so izračunali, da bi lahko v zahodni Evropi pridobili petkrat toliko energije, kot jo potrebujejo, prav s pomočjo vetra. S tem bi praktično izločili možnost, da bi električne energije zmanjkalo. Ali pa priskrbeli Evropi veličasten orkan.

M. V.

Naš vsakdan — foto Franci Sluga — iz serije »Človek in jeklo«

REFERAT SEKRETARJA MARJANA ŽITNIKA NA KONFERENCI ZKS ŽELEZARNE

Po uvodu, ki je v celoti zajet v sklepih, ki jih prav tako objavljamo v današnji številki, je sekretar Žitnik nadaljeval:

»Nemalokrat se pojavlja, da imajo posamezniki, oziroma delovna okolja nerealne potrebe po novih delavcih in to ne glede na proizvodne rezultate obrata, poslovne rezultate podjetja in splošna družbena stališča. Taki pojavi kažejo na nepoznavanje ali nespoštovanje ali celo namerno kršenje sprejetih stališč. Največkrat se že zgolj z manjšimi organizacijskimi spremembami, notranjimi premiki ali z večjo prisotnostjo pri delu, tako neposrednih delavcev kot tudi vodilnih, lahko dosežejo znatno boljše rezultate dela, zato se je težnjam po neracionalnem in intenzivnem zaposlovanju potrebno odločno upreti, še predvsem, če s tem niso povezani tudi znatno boljše delovni rezultati. Posameznikom, ki zagovarjajo tako politiko, pa je treba povedati, da je njihovo gledanje v nasprotju z načrtovanjem družbenim razvojem, katerega pobudnik je med drugimi tudi ZK.

Ko govorimo o racionalnem zaposlovanju, oziroma prilagajanju zaposlenih proizvodnim rezultatom in dolgoročnemu planiranju, ne moremo mimo zaposlovanja upokojenec. Nesprejemljivo je, da se pri njihovem ponovnem zaposlovanju poslužujemo avtomatizma, to se pravi, brez predhodne realne ocene nujnosti in potrebnosti nadaljnjega dela, pa tudi brez ustreznega samoupravnega sklepa.

Nujno bi bilo preveriti upravičenost takega zaposlovanja, ko ugotavljamo tako v interesni skupnosti kot tudi v podjetju znatno urejenjše in boljše pogoje pri pridobitvi pravic do pokojninskega zavarovanja.

Vprašljivo je tudi ponovno zaposlovanje upokojenec, ki so si tudi z beneficirano delovno dobo pridobili to pravico, saj to praktično pomeni del invalidske upokojitve in jim je družba za priznanje benefikacijskega statusa namenjala precejšnja sredstva, ter ne na kraju, ali nismo odgovorni tudi za to, da jim zagotovimo normalni počitek po tolikih letih napornega dela.

Vsakodnevno se srečujemo, razburjamo in kritiziramo izvajanje kadrovanja po ozkih privatno lastniških odnosih, osebnega pridobivanja, nagovarjanja in razporejanja kadra zgolj po osebnih interesih brez dolgoročnosti in brez stališč družbenega dogovora ter smernic družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov.

Ne moremo tudi dopuščati, da si posamezniki izbirajo in krojijo pogoje dela in delovna mesta, glede na osebne interese in pripravljenost posameznikov do določenega dela, ki za kolektiv v danem trenutku ni nujno potreben. Nadalje se opazja, da si nekateri na nesprejemljiv način dvigajo lastno ceno, oziroma na primitiven in neodgovoren način vplivajo ali reagirajo na oceno njihovega samoupravnega, političnega in moralnega ponašanja in delovanja, ki jo dajejo družbenopolitični delavci v obratu in Železarni.

Take pojave bomo odločno zavračali, posameznike pa pravočasno opozorili ali pa klicali na odgovornost. Od kod posameznim vodilnim pravica, da ukrepajo proti vodilnim družbenopolitičnim delavcem ob ocenjevanju primernosti njihovega političnega delovanja, saj so odgovorni za svoje delo tistim, ki so jih smatrali za primerne in jih tudi izvolili?

Ostro je potrebno obsoditi pristop in ocenjevanje primernosti posameznih kandidatov za vodje TOZD na aktivih vodstev družbenopolitičnih organizacij v obratih. Odstopanja od kriterijev, ki so pomembni, oziroma z ustavo in zakonom o združenem delu uzakonjeni za taka in podobna delovna mesta, kot je vodja TOZD, ne smemo in ne bomo dovoljevali. Negirani so bili sklepi in smernice samoupravnih organov ter političnih organizacij Železarne, kakor tudi družbeni dogovor o kadrovski politiki in sklepi najvišjih partijskih organov.

Ugotavljamo, da se še vedno podpirajo kandidati, ki s svojim ravnanjem in idejami prihajajo v nasprotje s samoupravnimi odnosi in politiko ZK, ki se zapirajo v lastne kroge, ki jim je zelo blizu samovolja, familiarnost, lažni humanizem in podobno.

Ne moremo in ne bomo dopuščali, da bodo neprimerni posamezniki vodili in odgovarjali za združenno delo, saj zakon o združenem delu ne pozna eksperimentiranja. Samoupravljanje je že doseglo zadovoljivo stopnjo razvoja, zato je nesprejemljivo, da se bodo nekateri šele preverjali in to na najodgovornejših delovnih me-

stih. Opozarja se na malomaren odnos nekaterih vodilnih delavcev do delovnih nalog in pomembnosti delovnega mesta. Mislim, da si nekateri celo zasmehljivo nizko postavljajo vrednost svojih delovnih mest, kadar gre za prisotnost in odgovornost na delovnem mestu, nasprotno pa, kadar je posredi nagajevanje, je njihovo delovno mesto najbolj pomembno.

Posebno odgovornost za spoštovanje in uveljavljanje stališč in sprejetih dokumentov nosijo člani ZK, zato je vse, ki na to niso pripravljene, potrebno opozoriti, v skrajnem primeru pa tudi vzgojno politično ukrepati.

Ne smemo dovoljevati kakršnihkoli pritiskov ali vplivov na delavce v TOZD pri izboru predlaganih kandidatov, če iz kateregakoli razloga niso sprejemljivi za njihovo okolje.

Ne smemo in ne bomo dopuščali poenostavljanja in liberalnih odnosov do posameznikov, ki pri svojem dosedanjem delu, tako strokovnem, političnem, samoupravljalškem, pri organizaciji in ekonomiki dela in ne nazadnje tudi v medsebojnih odnosih, niso pokazali zadovoljivih kvalitativnih in opravičljivih zaupanja, da bodo znali in zmogli uresničevati naloge, ki jih pred nas postavlja nadaljnji razvoj.

Sklepi ZK in družbene norme niso element za eksperimentiranje in manipuliranje, temveč dejstvo, ki ga je potrebno vedno in povsod imeti pred očmi in ga tudi spoštovati.

Razvoj samoupravnega socializma pomeni boj za osvoboditev človeka in dela, vendar pa bo potrebno še veliko narediti, glede izobraževanja in osveščanja, da bi se ta kvaliteta tudi pravilno doumela.

Ponovno je potrebno omeniti sistematizacijo delovnih mest. Izdelava le-te ni nikaka formalnost, temveč zelo zahtevno in odgovorno opravilo in obveza delovnih organizacij, zato je še toliko bolj nerazumljivo, zakaj tega pospešeno ne rešujemo. Smiselno in organizacijsko utemeljena sistematizacija delovnih mest zožuje prostor za kadrovska manevriranja in kombiniranja ter je hkrati osnova za uveljavljanje načela vsake dobro zastavljene organizacije dela, ki pravi: »pravi človek na pravo delovno mesto«.

Odpadla bi cela vrsta nepotrebnih prigovarjanj in urejanj pri zaposlovanju žena, mladotletnikov in ne na kraju tudi invalidov, ki so do sedaj, v največjih primerih, neustrezno razporejeni, predvsem, kar se tiče psihološkega momenta.

Že dalj časa se opozarja na kvalifikacijsko in kategorizacijsko neskladnost na nekaterih delovnih mestih. Zelo pavšalno in neopravičljivo se postavljajo visoke zahteve za nekatera delovna mesta, ne glede na pomen in težino dela, kajti še vedno je na naziv in kvalifikaciji glavni poudarek pri nagajevanju. Dokaz za to je tudi neustreznost, če ne celo porazna izobrazbena struktura kadra, v primerjavi z zahtevami delovnega mesta in to na vseh nivojih.

Se vedno prevelike razlike med delavci posameznih strok, oziroma smeri izobrazbe, ki opravljajo delo na tehničnem ali ekonomskem področju, ne glede na rezultate njihovega dela.

Že dalj časa se opozarja, da je pri odpiranju novih delovnih mest ali reorganizaciji starih potrebno istovestno celovito obdelati delovno mesto od organizacijskih, delovnih, izobrazbenih in drugih pogojev kakor tudi stimulacijo in tako analizo posredovati samoupravnemu organu, ne pa parcialno.

Že več let se srečujemo z vprašanjem nagajevanja, predvsem nagajevanja po rezultatih dela. Ker dohodkovni odnosi in rezultati poslovanja niso tako razmejeni, da bi tako posameznika kot TOZD postavili pred dejstvo, da je dejanski rezultat dohodka edinole rezultat opravljenega dela, je razumljivo, da se to odraža v različnih negativnih posledicah. Vse preveč imamo raznih dodatkov, od stimulacijskih do strokovnih, ki niso neposredno vezani na opravljeno delo, temveč le na izpolnjevanje formalnih pogojev. Že predhodna konferenca ZK v Železarni je opozorila na nesorazmerja in nesmotnost raznih dodatkov ter zahtevala revizijo upravičenosti, pa se do danes ni še nič naredilo.

Benefikacija delovnih mest je še vedno kamen spotike, mislim, da ne toliko glede sistemske rešitve in stališč kot glede neenotnega pogleda posameznikov in nedoslednosti ter nereagiranja do nesprejemljivih pojavov, oziroma do prepočasnega reševanja navidez in tudi dejansko zelo logičnih nesoglasij in slabosti v praksi.

Kljub temu da že nekaj let nazaj pada bolezenska odsotnost, zasledimo še vrsto neurejenosti. Analize kažejo, da obstaja cela vrsta posameznikov, ki več ali manj neopravičeno večkrat letno bolujejo. Opozarja se socialno zdravstveno službo na konkretne primere, ko je na dlani, da gre za neopravičeno bolezensko

odsotnost, pa se največkrat nič ne ukrene, kot da delavci v interesnih skupnostih ne živijo od rezultatov, ustvarjenih v združenem delu.

Posebno poglavje je usposabljanje in dodatno izobraževanje. Dejstvo je, da se vrednost družbe meri tudi po izobrazbenem nivoju, da so rezultati in kvaliteta dela večji, čim boljša je kvalifikacijska struktura, vendar pa se v praksi največkrat pojavlja vprašanje kako nadomestiti kader v neposredni proizvodnji, ki si je pridobil dodatno izobrazbo ali kvalifikacijo. Pri tem je največkrat vprašanje poklicnega kadra, ki je že tako deficitaren. Vsekakor bi sistem napredovanja na delovnem mestu in organizacijsko razmejevanje zahtevnejših delovnih nalog za nekatera delovna mesta omilila to prelivanje kadra. Zato je nujno, da se ta sistem čimprej uvede v prakso.

Zaposlovanje pripravnikov, učenec poklicnih šol in mladotletnikov je bilo še do nedavnega neurejeno. Predvsem posamezni obratovodje in delovodje so imeli negativen odnos do reševanja tega vprašanja, še posebej, če se je reševal mladotletnik. Vse preveč se še ozko pojmuje funkcija in dolžnost delovodje, vse preveč v smislu strokovno-organizacijske, ne pa tudi kot vzgojno-ustvarjalne naloge, kar je rezultat nesistematičnega kadrovanja tega kadra v preteklosti.

To je le del vprašanj, ki so bila obravnavana na sestankih osnovnih organizacij ZK, poleg tega pa obstaja še vrsta drugih, bolj ali manj pomembnih in aktualnih, kot so delovna disciplina, kazenska ukrepanja, organiziranost, zaposlovanje mladih strokovnjakov in podobno, za katere je nujno, da konferenca izreče svoja stališča.

Ob sklepu želim predlagati, da se v praznovanje pomembnih jubilejev: 40-letnice ustanovnega kongresa KPS in 85-letnice rojstva tovariša Tita ter 40-letnice njegovega prihoda na čelo KPJ, vključimo z naslednjim uresničevanjem vseh planskih proizvodnih obveznosti za letošnje leto v Železarni.

DOSLEDNO URESNIČEVANJE VSEH PROIZVODNIH PLANSKIH OBVEZNOSTI V LETU 1977 V ŽELEZARNI

ob pomembnih jubilejih – 85-letnici rojstva tovariša Tita in 40-letnici njegovega prihoda na čelo KPJ ter 40-letnice ustanovnega kongresa KPS, je bil sklep konference osnovnih organizacij ZKS Železarne. Razen tega pa so sprejeli še naslednje:

SKLEPE IN UGOTOVITVE TRETJE SEJE KONFERENCE OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZKS ŽELEZARNE S PODROČJA KADROVSKE POLITIKE

Osnova za uveljavljanje razredne socialistične samoupravne kadrovske politike v družbi je izražena v vrsti pomembnih dokumentov, sprejetih po letu 1970, s katerimi se je pričelo uresničevanje družbeno dogovorjene kadrovske politike za njeno načrtovano in dolgoročno v skladu z razvojem socialistične samoupravne družbe.

Uveljavljanje stališča, da je kadrovska politika neodtujljiva pravica delovnih ljudi in zato integralni del samouprave, še bolj poudarja vlogo ZK za tako kadrovske politike, ki je v dolgoročnem interesu delovnih ljudi in kjer je delovni človek subjekt kadrovskih vprašanj.

Pomembno vlogo pri oblikovanju celovitega sistema uresničevanja načel samoupravne socialistične kadrovske politike v praksi pomeni družbeni dogovor o kadrovski politiki, kar daje večjo možnost podružbljanju kadrovskih vprašanj ter odpravlja številne nejasnosti in nerazumevanja, pa tudi odpre tehnobirokratskih struktur, ki jim uveljavitev človeka v kadrovski politiki ni po volji. Zato se bomo zavzemali samo za tako politiko in tako reševanje, katero temelji na skupnem interesu, na skupnih ali na najbolj demokratično sprejetih stališčih in smernicah.

1. Ugotavlja se, da je bilo v nekaterih OO ZKS, na družbenopolitičnih aktivih in v nekaterih drugih delovnih sredinah obravnavanje kadrovske politike ter ocenjevanje možnih kandidatov za vodje temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti ter drugih kadrov pri teamskem delu z ideološkega vidika na zaskrbljujoče nizkem nivoju, predvsem, kar se tiče družbenopolitične pomembnosti TOZD in doslednosti izvajanja družbenih dogovorov o kadrovski politiki.

Zaradi te ugotovitve je nujno pristopiti k ustreznim oblikam družbenopolitičnega in samoupravnega izobraževanja vodstvenega kadra.

2. V veliki meri so šle razprave v zvezi s kadri za nove TOZD v smeri razvrednotenja družbene pomembnosti in realnega obstoja družbenosocialističnih samoupravnih dejstev.

3. Družbenopolitične organizacije so premalo ali pa nič vključene v

(Nadaljevanje s 1. strani)

združenem delu. Tako se dogaja, da nekateri slabi delavci izkoristijo vse možnosti, če je treba, tudi pritožbe, da obdržijo lastnost delavca, medtem ko pa dobri delavci takih sredstev ne koristijo tudi v primeru, če se jim morda godi krivica.

ZORAN KREJČIČ je izčrpno razpravljal o delovnih pogojih ter o odnosu odgovornih oseb do zagotavljanja varnih in zdravih delovnih pogojev v Železarni. Dejal je, da je bilo v zadnjih letih na tem področju precej narejenega, vendar pa v nekaterih obratih skoraj nič. Vse preveč je še ročnega, težkega fizičnega dela, pri uvažanju tehnologije pa se še vedno ne zavedamo pomena škodljivih vplivov na zdravje delavcev in uvažamo polindustrijski način dela v zelo težkih in nezdruhljivih ter nevarnih delovnih pogojih.

BRANKO ISKRA je v razpravi poudaril, da se delavci zavedajo, da si bodo morali dohodek priboriti v konkurenčnem boju na trgu. Uvesti bo treba boljšo organizacijo dela ter si prizadevati za večjo storilnost in intenzivnost dela. S sporazumevanjem se je povečal vpliv delavcev na vseh ravneh, z dobro organizacijo dela pa moramo priti do pričakovanih rezultatov. Vršilci dolžnosti vodstvenih organov niso upravičili zaupanja, saj se je preveč občutilo brezvladje. Kadrovska politika v Železarni pri tej akciji ni odigrala prave vloge. Zagovarja smele poteze v kadrovanju, posebno na tistih področjih, kjer ni ustreznih kadrov za opravljanje funkcije vodij temeljnih organizacij. Potrebno bo dogovarjanje ter upoštevanje družbenopolitičnih faktorjev. Pozval je člane ZK – vodstvene delavce, da se morajo zaradi značaja svojega dela, potencialne in družbene moči zavedati članstva ZK in si naj ne prilastijo ter ne izkoriščajo pravic, ki gredo vsem delavcem v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

MIRKO RABIČ je govoril o sprejetem zakonu o združenem delu in

našel vrsto nalog, ki jih bo treba opraviti pri izvajanju določil, ki jih vsebuje zakon.

TONE VARL je v obširni razpravi govoril o opravljenem delu in obravnavanju problemov s področja nagajevanja, zlasti delovnih mest z beneficiranim stažem. Precej pozornosti je namenil usposabljanju in načrtovanju kadra, sicer pa je svojo razpravo ilustriral s številnimi statističnimi podatki s tega področja.

PETER KUNC je spregovoril o oblikovanju kolegijskega poslovodnega organa. O končni obliki tega organa bodo razpravljali še na seji odbora za uresničevanje ustave. Omenjal je naloge članov poslovodnega organa in opozoril na to, da bi vsaka morebitna neracionalnost na tem področju pomenila velike izgube.

IVAN TUŠAR je kritično ocenjeval sedanje razmere in povedal, da sprejemamo sklepe, ne vemo pa, kaj je bilo že narejeno. Kritično je govoril, o organizaciji dela. Tudi sicer je preveč sestankovanja in v primerjavi s tem premalo narejenega.

JANEZ KRAMAR je prav tako govoril o kadrovanju vodij temeljnih organizacij. Kritično je ocenil obnašanje članov ZK. V nekaterih primerih se niso obnašali tako, kot bi se morali. Govoril je še o obnašanju vseh pristojnih ob morebitnem ukinitvi obratov. V takih primerih bi morali pravočasno poskrbeti za delavce, oziroma njihovo zaposlitev.

Komunisti Železarne so dovolj kritično ocenili stanje na področju kadrovske problematike. Sprejeli so več sklepov, ki jih prav tako objavljamo, sicer pa je glede na aktualnost obravnavanega gradiva prav, da bi o teh vprašanjih spregovorili tudi delavci v temeljnih organizacijah in v delovnih skupnostih.

Dopisujte v Železarnjo

grajevanja kadra, zato zavlačenje pri tem ni več sprejemljivo.

8. Pri urejanju kadrovskih ter drugih vprašanj, kakor tudi disciplinskih ukrepov, je nujno spoštovati in ukrepati v smislu internih določil in družbene zakonodaje.

9. Ustvarjanje varnih in zdravih delovnih pogojev in razmer je sestavni del vsakega organiziranega tehnološkega procesa, zato je potreben organiziran strokoven pristop za sistemsko reševanje te problematike ter temu primerna zagotovitev potrebnih sredstev.

10. V odnosu, ob skrbi za zdravo in varno delovno okolje, je potrebno revidirati sedanje osnove za benefikacijo delovne dobe ter preveriti možnost uvažanja takih ugodnosti, ki bi zagotavljale sprotno obnavljanje moči in zdravje delavcev na takih delovnih mestih.

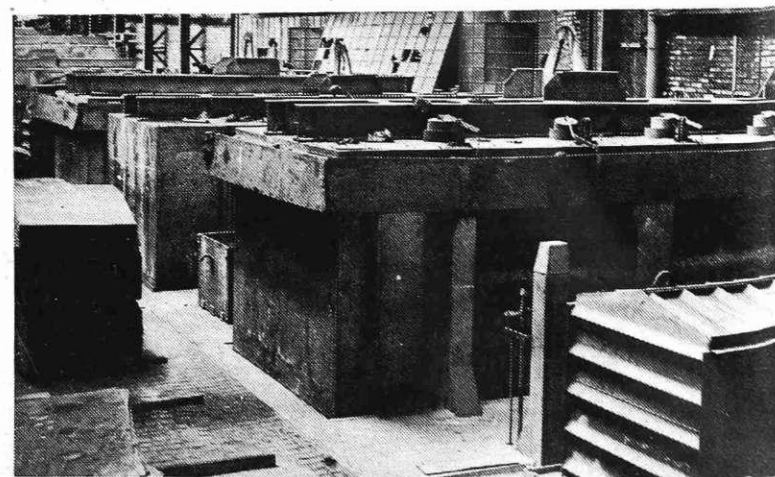
11. Nagajevanje kot sestavni del kadrovske politike je pravica in dolžnost delavcev v združenem delu, ne pa posameznikov in odborov, kot se sedaj v praksi dogaja.

Neodgovorno se poenostavlja pomembnost predlogov za spremembe in dopolnila sistemov in kriterijev za delitev dohodka in osebnega dohodka, kot so: stimulacijski in strokovni dodatki, prekategorizacija, razširitev kategorij, napredovanje na delovnem mestu, spremembe vrednosti obračunskih postavk, gibljivega dela in podobno.

12. Področje izobraževanja, stipendiranja in zaposlovanje pripravnikov je zaradi kompleksnosti potrebno posebej obravnavati na eni od prihodnjih sej konference ZK Železarne.

13. Za realizacijo sprejetih sklepov so odgovorne ustrezne službe, vsi vodilni in vodstveni delavci ter komunisti, ki strokovno na tem področju delajo ali delujejo v organih samoupravljanja.

Komite TK ZKS
Železarne Jesenice

Zvonaste žarilne peči v valjarnah Javornik za sferoidizacijsko žarenje jekel za kvalitetne vijake

POJMI V ZVEZI Z DOHODKOM, KI JIH UPORABLJA ZAKON O ZDRUŽENEM DELU

Zakon o združenem delu uvaja nekatere nove pojme, ki jih bomo morali čim prej dobro spoznati in jih začeti tudi uporabljati v medsebojnem samoupravnem komuniciranju. Kot prispevek k tem prizadevanjem objavljamo iz devete številke Gospodarskega vestnika z dne 3. marca članek avtorja Ivana Turka, v katerem razlaga nekatere od teh pojmov.

PRIHODEK

Prihodek je kosmati znesek, na podlagi katerega temeljna organizacija združenega dela iz posameznega posla pridobiva dohodek; ta znesek praviloma vključuje tudi materialne stroške in amortizacijo. Pri prodaji posameznega proizvoda je na primer prihodek njegova prodajna cena, prav tako je pri prodaji posamezne storitve prihodek njena prodajna cena; prodajna cena pa seveda vključuje tudi materialne stroške in amortizacijo in ne samo dohodek. Nasprotno je v primeru posameznega deleža pri skupnem dohodku (glejte pojem skupni dohodek) prihodek enak dohodku, ker se v tej fazi z vidika temeljne organizacije združenega dela, ki ji pripada ta delež, ne pojavljajo materialni stroški in amortizacija. Zakon o združenem delu ne uporablja izraza »prihodek« (v ednini) v zgornjem smislu, vendar je povsem utemeljen in v logični povezavi z drugimi izrazi, ki jih ta zakon uporablja. Srbohrvaški izraz za »prihodek« je »prihod«.

PRIHODKI

Prihodki so kosmati zneski, na podlagi katerih temeljna organizacija združenega dela pridobiva dohodek; ti stroški praviloma vključujejo materialne stroške in amortizacijo. Prihodki so seštevek prihodka (glej pojem prihodek) iz prodaje prvega proizvoda, prihodka iz prodaje drugega proizvoda itd., dokler ne izčrpa zadnjega prihodka, na podlagi katerega temeljna organizacija združenega dela iz posameznega posla pridobiva dohodek. Po vrstah razlikujemo prihodke iz prodaje proizvodov in storitev, prihodke iz deležev pri skupaj ustvarjenem dohodku na podlagi združevanja dela in sredstev, prihodke iz svobodne menjave dela, prihodke iz kompenzacij, regresov, premij, dotacij itd. Zakon o združenem delu uporablja izraz »prihodki« (v množini) v členu 104 in na drugih mestih. Srbohrvaški izraz za »prihodke« je »prihodi«.

CELOTNI PRIHODEK

Celotni prihodek je vsota vseh prihodkov (glej pojem prihodki), ki jih doseže temeljna organizacija združenega dela s prodajo proizvodov in storitev, z deleži pri skupaj ustvarjenem dohodku na podlagi združevanja dela in sredstev, s svobodno menjavo dela in s kompenzacijo, regresom, premijo, dotacijo itd. Celotni prihodek ne obravnavamo več po vrstah, kot je to običajno pri prihodkih, temveč nastopa vedno kot enoten znesek. Zakon o združenem delu pojasnjuje celotni prihodek v 60. členu, izraz pa uporablja tudi na drugih mestih. Srbohrvaški izraz za »celotni prihodek« je »ukupni prihodek«, starejši slovenski uradni izraz za obravnavani pojem pa je bil »celotni dohodek«, ki ga pa v tej zvezi ni več mogoče uporabljati, ker je z njim mogoče označiti le povsem drugačen pojem (glej celotni dohodek). Ta pojem je v gospodarski praksi bil včasih označen tudi z izrazom »skupni dohodek«, ki ga pa prav tako v tej zvezi ni več mogoče uporabljati, ker označuje drugi pojem (glej skupni dohodek). Izraz »celotni prihodek«, »celotni dohodek« in »skupni dohodek« po novem označujejo tri bistveno različne pojme.

SKUPNI PRIHODEK

Skupni prihodek je znesek prihodka (pojem prihodek) ali prihodkov (pojem prihodki) iz prodaje proizvodov ali storitev, ki so rezultat skupnega dela delavcev v dveh ali več temeljnih organizacijah združenega dela ali sodelovanju med proizvodnimi organizacijami združenega dela in organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev. Skupni prihodek je treba razporediti med vse vključene organizacije združenega dela z vsemi njegovimi sestavinami, tj. materialnimi stroški, amortizacijo in dohodkom. Pri posamezni temeljni organizaciji ni skupnega prihodka, temveč je ta udeležba v skupnem prihodku, ki ga je ostvarilo več organizacij združenega dela s skupnimi naporami. Zakon o združenem delu pojasnjuje skupni prihodek v 67. členu,

izraz pa uporablja tudi na drugih mestih. Če bi se oslonili na starejšo slovensko uradno terminologijo, bi »skupni prihodek« označevali z izrazom »skupni celotni dohodek«, vendar smo že prej opozorili, da izraza »celotni dohodek« namesto »prihodka« ali »celotnega prihodka« ni več mogoče uporabljati. Srbohrvaški izraz za »skupni prihodek« je »zajednički prihod«.

DOHODEK

Dohodek je pri posameznem poslu razlika med prihodkom (pojem prihodek) ter ustreznimi materialnimi stroški z amortizacijo, pri določenih dejavnosti razlika med prihodki (pojem prihodki) ter ustreznimi materialnimi stroški z amortizacijo, pri temeljni organizaciji združenega dela pa razlika med njenim celotnim prihodkom (pojem celotni prihodek) in ustreznimi materialnimi stroški in amortizacijo. Vendar je pred ugotovitvijo dohodka mogoče odšteti le amortizacijo po minimalnih, z zakonom predpisanih stopnjah. Ugotavljanje dohodka v tem smislu je pojasnjeno v 104. členu zakona o združenem delu. Vendar ta zakon še ne pojasnjuje, kateri materialni stroški in minimalna amortizacija se lahko zadržujejo v končnih zalozah proizvodov in nedokončane proizvodnje in potemtakem še ne vplivajo na dohodek. O tem bo govora v posebnem zakonu. Srbohrvaški izraz za »dohodek« je »dohodak«.

CELOTNI DOHODEK

Celotni dohodek je razlika med celotnim prihodkom (pojem celotni prihodek) in ustreznimi materialnimi stroški z minimalno amortizacijo. To je pravzaprav ves dohodek, ki ga je pridobila določena temeljna organizacija združenega dela, zato ga ne dojemamo več po vrstah npr. kot dohodek iz prodaje proizvodov in storitev, iz deleža pri skupaj ustvarjenem dohodku, iz svobodne menjave dela, iz kompenzacij, regresov, premij, dotacij itd. Celotni dohodek nastopa vedno kot vsota. Zakon o združenem delu uporablja izraz »celotni dohodek« npr. v 13. in 14. členu. Srbohrvaški izraz za »celotni dohodek« je »cjelokupni dohodak«. Izraz »celotni dohodek« torej ne označuje več pojma, ki po novem nosi izraz »celotni prihodek« in je od celotnega dohodka večji za materialne stroške in amortizacijo.

SKUPNI DOHODEK

Skupni dohodek je dohodek (pojem pod dohodek), ki ga skupno pridobijo temeljna organizacija združenega dela, ki pri svojem poslovanju uporablja sredstva drugih temeljnih organizacij združenega dela, in te druge temeljne organizacije združenega dela, ki so združile sredstva v prvo temeljno organizacijo združenega dela in imajo zato pravico do udeležbe v skupnem dohodku. Skupni dohodek torej ne pripada samo eni temeljni organizaciji združenega dela, temveč ga je treba razporediti na vse organizacije združenega dela, ki so združile delo in sredstva. Pri posamezni temeljni organizaciji združenega dela ni skupnega dohodka. Skupni dohodek je treba razlikovati od skupnega prihodka (pojem skupni prihodek), ker gre pri njem za razporeditev zgolj novoustanovljene vrednosti na posamezne temeljne organizacije združenega dela. Zakon o združenem delu pojasnjuje skupni dohodek v 67. členu, izraz pa uporablja tudi na drugih mestih. Srbohrvaški izraz za »skupni dohodek« je »zajednički dohodak«.

ČISTI DOHODEK

Čisti dohodek je dohodek (pojem dohodek), zmanjšan za pogodbeno, zakonske in samoupravne obveznosti iz dohodka. Čisti dohodek obsega osebne dohodke in oblikovanje skladov temeljne organizacije združenega dela. Pojma nikakor ni mogoče istovetiti z »dobičkom«, ker dobiček ne obsega osebnih dohodkov, medtem ko jih čisti dohodek obsega. Zakon o združenem delu pojasnjuje čisti dohodek v 110. in 114. členu. Srbohrvaški izraz za »čisti dohodek« je »čisti dohodak«.

OSEBNI DOHODEK

Osebni dohodek (tj. izraz v ednini) je kosmati znesek, ki pripada posameznemu delavcu iz delitve čistega dohodka (pojma čisti dohodek) in obsega tudi njegove prispevke in davke za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb. Pojem je pojasnjen v 125. členu zakona o združenem delu, obravnavajo ga pa tudi naslednji členi. Srbohrvaški izraz za »osebni dohodek« je »osebni (ali lični) dohodak«. V slovenščini je bil v preteklosti v tej zvezi uporabljen tudi izraz »bruto (ali kosmati) osebni dohodek«.

OSEBNI DOHODKI

Osebni dohodki (tj. izraz v množini) so kosmati zneski, ki pripadajo vsem delavcem iz delitve čistega dohodka (pojma čisti dohodek) in obsega tudi njihove prispevke in davke za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb. Pojem je uveden v 114. členu zakona o združenem delu in v naslednjih členih. Srbohrvaški izraz za »osebne dohodke« je »osebni (ali lični) dohodci«. Na nekaterih mestih v zakonu o združenem delu pa je za označitev tega pojma uporabljen tudi izraz »sredstva za osebne dohodke«.

ČISTI OSEBNI DOHODEK

Čisti osebni dohodek je znesek osebnega dohodka (pojem pod 9), ki ostane posameznemu delavcu potem, ko so že odšteti njegovi prispevki in davki za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb. Pojem je obrazložen v 136. členu zakona o združenem delu.

AKUMULACIJA

Akumulacija je tisti del dohodka (pojem dohodek), ki je razporejen v poslovni sklad in rezervni sklad. Zakon o združenem delu sicer neposredno ne govori o poslovnem skladu, temveč le o »sredstvih za razširitev materialne osnove dela«. Pojem akumulacija je v zakonu o združenem delu omenjen v 140. in nadaljnjih členih.

IZGUBA

Izguba je primanjkljaj dohodka pri pokrivanju osebnih dohodkov. V smislu 154. člena zakona o združenem delu je treba pokriti začasno obračunane in izplačane osebne dohodke ali z zakonom zajamčene osebne dohodke za razdobje, za katero niso bili začasno obračunani in izplačani osebni dohodki oziroma za katero niso bili kriti z zakonom zajamčeni osebni dohodki. Ker se osebni dohodki pokrivajo šele iz čistega dohodka, je mogoče predpostaviti, da morajo pred tem biti pokrite vse ustrezne pogodbeno, zakonske in samoupravno dogovorjene obveznosti iz dohodka, seveda pa tudi presežek amortizacije. Vendar o tem zakon o združenem delu nima izrecnih določil. Prav tako tudi ne rešuje vprašanja, ali se del osebnih dohodkov lahko zadrži v končnih zalozah proizvodov in nedokončane proizvodnje in potemtakem še ne vpliva na izgubo. Podrobnejša določila o tem bodo v drugem zakonu.

MOTNJA PRI POSLOVANJU

Motnja pri poslovanju se izraža v primanjkljaju dohodka ali oblikovanju osebnih dohodkov v smislu samoupravnega splošnega akta izven tistega primanjkljaja, ki vstopa v pojem izgube, in ali v primanjkljaju dohodka pri oblikovanju minimalne akumulacije v smislu samoupravnega sporazuma. Ta pojem obravnava 152. člen zakona o združenem delu. Motnja pri poslovanju še ni izguba, vendar nakazuje na to, da je dohodek premajhen.

DOBIČEK

Pojma dobiček zakon o združenem delu ne pozna. Dobitček ni družbenoekonomska kategorija, temveč le poslovno-tehnična kategorija. Če ga v tem smislu opredelimo kot nasprotje izgube, obsega del osebnih dohodkov in akumulacijo, smiselno pa tudi oblikovanje sklada skupne porabe. Majhen dobiček pa še ne izključuje pojma moten pri poslovanju (pojem motnja v poslovanju). Lahko torej dosežemo dobiček, a imamo kljub temu motnje pri poslovanju v smislu premalega dohodka.

Delavci mizarne GV obdelujejo police za skladišče hladne valjarne Bela. Obdelovanje polic so si pripravili po sistemu tekočega traku, da je čim manj zastojev. Druga skupina pa je sestavljena iz vseh delavnic GV in izdelane police sproti montira v novem skladišču hladne valjarne; — dela morajo biti zaključena v najkrajšem času — prosti starega skladišča nujno potrebujejo za razširitev delavnic vzdrževanja

Dopisujte v Železarnja

Železarski globus

JAPONSKA

V železnari Oita, ki pripada družbi Nippon Steel Co., so ob koncu leta 1976 zaključili drugo fazo njene izgradnje. Prišel je obratovati drugi plavž s 5.000 kub. metrov koristne prostornine in z dnevno proizvodnjo 12.500 ton grodlja in tretji 350 tonski LD konvertor. Poleg tega je bila tudi že končana gradnja pete naprave za kontinuirno vlivanje. Predvidevajo, da bo lahko sedaj ta železnara proizvajala letno osem milij. ton surovega jekla. To je največja proizvodna zmogljivost, ki je bila do zdaj v svetu proizvedena ali dosežena v eni železnari. Za tretjo fazo izgradnje računajo, da bi lahko z dodatnim LD konvertorjem dosegli deset milij. ton letne proizvodnje surovega jekla ali z novo jeklarno celo 12 milij. ton. Vendar razmišljanja in razprave o takšnem povečanju proizvodnje v tej železnari še niso zaključene.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Železarska družba August Thyssen-Hütte AG iz mesta Duisburg je naročila novo napravo za kontinuirno vlivanje jekla. Napravo bo dobavilo podjetje Maschinenfabrik Sack GmbH iz Düsseldorfa. Letna proizvodna zmogljivost te dvožilne naprave je 1,5 milijona ton slabov dimenzij 2600 x 215 mm. S pomočjo te naprave bodo leta 1978 povečali letno proizvodnjo vseh železarn te družbe za 30 %.

POLJSKA

14. decembra 1976 je bila predana v obratovanje nova poljska železnara v Katowicach. Letos bo proizvedla 2,0 do 2,5 milij. ton surovega jekla. Ko bo leta 1978 zaključena izgradnja prve faze, bo lahko proizvedla letno 4,5 milij. ton surovega jekla, 9 milij. ton sintra, 4,4 milij. ton grodlja in 3,8 milij. ton vroče valjanih proizvodov. Leta 1980, ko bo končana tudi druga faza izgradnje, bo ta železnara lahko letno proizvajala 9 milij. ton surovega jekla.

VENEZUELA

V venezuelski železnari Puerto Ordaz, ob sodelovanju podjetja Kaiser Engineers iz ZDA, povečujejo proizvodne zmogljivosti s sedanjih milijon ton na pet milij. ton surovega jekla. S tem bo tudi postala največja železnara na svetu, ki bo obratovala na osnovi direktne redukcije. V okviru te rekonstrukcije bodo zgradili napravo za letno proizvodnjo šest milij. ton peletov, dve napravi za proizvodnjo železove gobe po HyL in MIDREX postopku z letno proizvodnjo štiri milij. ton, dve elektro jeklarni — prva s šestimi 200 tonskimi električnimi pečmi in druga s štirimi 150 tonskimi električnimi pečmi, tri naprave za kontinuirno vlivanje slabov in tri za gredice ter valjarno žice. Vzporedno s tem bodo povečali tudi zmogljivost sedanjih naprav za valjanje ploščatih proizvodov. Skupni investicijski stroški so predvideni v višini štirih milijard dolarjev.

ZDA

Po ameriških podatkih je naraščala svetovna proizvodnja surovega jekla v našem stoletju takole (v milij. tonah):

leto	ton	leto	ton	leto	ton
1900	37	1935	100	1970	598
1905	52	1940	142	1971	583
1910	66	1945	114	1972	631
1914	65	1950	192	1973	694
1920	75	1955	271	1974	707
1927	92	1960	346	1975	646
1930	95	1965	457	1976	683

Do leta 1970 je svetovna proizvodnja surovega jekla, z izjemo vojnih let, stalno naraščala. Po tem letu pa je opazen precejšen vpliv svetovnih gospodarskih gibanj. Ta so imela za posledico, da svetovna proizvodnja surovega jekla ni več iz leta v leto dosledno naraščala, temveč se je prilagajala določenim obdobjem. Doslej največja številka je bila dosežena leta 1974, in sicer 707 milij. ton.

CVETKO ZAGORSKI POTOVANJE V TUMANJAN LIRIČEN POTOPIS

9

Včasih se prikaže modrina reke Pambak, ki si prav tako trudoma utira pot skozi tesni, včasih zagledaš na pobočju gore zaselek in na sivi, kot z mahom poraščeni planjavi čredo ovac, svinj ali govedu. Po zemljevidu sklepam, da se vozimo mimo vasi Pambak, Sagali, Ehnegut... Znenada se pokaže izmed sten in planjav plešasta glava Čatindaga, ki kraljuje nad nekdanjim Lorijskim, zdaj Tumanjanskim rajonom. Podoba, ki jo je bil pesnik — mojster opisovanja krajin vklestil v verze:

Ko sonce obseva ti vrh, Čatindag, se ti kakor čreda velblodov od napajališča v dolini po čelu — pobočju mogočnem — popotniki vzpenjajo sivi: oblak za oblakom prestopa ti prag.

Za ne vem katerim ovinkom, znenada se znajdemo v pogum drugačnem svetu in zasvita se mi: to je toliko opevani, pa tudi obkovanjeni Lori! Približno tak občutek, kot če se z našega kamnitega Krasa prestaviš v sosednjo Vipavsko dolino, ko je v polnem razcvetu. Tako je, kot da so se odprla vrata v drugo deželo, kot da si prestopil mejo dveh svetov: tu sam kamen, da je oko srečno, če si lahko odpočije na kakršnem koli znamenju življenja, tam nepregledni gaji listavcev, preobilje zelenja...

Nekdaj D se h — zdaj Tumanjan

Kot v toplo nedrje smo se spustili na planoto, obdano od gorske verige, v ožjo domovino Ovanesa Tumanjana. S te strani, z juga, so jo zapirali nekdanji neprebrani gozdovi, medtem ko jo z drugih strani obdajajo prepadi in stene. Vendar ni pripisoval Tumanjan naravnim pogojem zasluge, da je v to dolino le redkokdaj stopila tuja noga — v svojih spisih je pripisoval to prej dejstvu, da je živel to trdoživo, samosvoje gorsko ljudstvo. Neprijazna narava usenakoli in odrezanost od sveta, posebno pozimi, ko so bile vanj vse poti od jeseni do pozni pomladi povsem zaprte, sta onemogočali stike s sosednjimi kraji in povzročili, da je ljudstvo ohranilo lastno narečje in stare navade — adate, prepletene z vraževerjem in predsodki.

Po lepo speljani asfaltirani cesti smo se bližali vasi Dseh, danes Tumanjan, ležeči na ravnici v podnožju Čatindaga. Že od daleč sem presodil, da je to kar čedna vas z eno in dvonadstropnimi hišami, vsekakor pozidanimi ali vsaj prizidanimi po Oktobru, saj armenska vas v prejšnjem stoletju ni premogla kaj dosti takih hiš: v njih so živeli samo premožnejši kmetje, medtem ko se je stiskala vaška revščina po zakajenih bivališčih, vkopanih v zemljo, z zračnikom v strehi. V patriarhalnem redu je živel tudi po trideset in celo štirideset ljudi v eni družini, ki se je s pomladnim soncem vsa, z živino in gospodinjstvom vred preselila na sončna pobočja ter si tam postavila kolibe ali šotore. Tako se je selila tudi družina Tumanjan, čeprav se je štela med srednje premožne in je premogla hišo, njen poglavar pa je bil vaški duhoven — tēr (oče, vladika) Tatev, moder in spoštovan mož, o katerem je zapisal pesnik, da je »z njegovim imenom v zvezi vse, kar je

bilo v mojem življenju najlepšega in najdragocenejšega; bil je v polnem pomenu besede plemenit, radodaren človek. Čeprav duhoven, je bil pousem posveten mož: lovec in odlični strelec, jezdec, pevec, igralec na ljudska glasbila. Mati je bila pastirska hči in je večidel leta preživljala v planinah. »Kar je v meni hribovskega, imam vse po materi,« se je spominjal Tumanjan. »Otroška leta sem preživljal sredi nebeškega bogastva: v čudoviti lorijski naravi, poživiljočemu zraku, med žuborenjem potokov, v svobodi planinske vasi, kjer smo bili vsi enaki, kjer smo vsi skupaj jedli in pili — spomladi na pobočjih gora, poleti v senci gozdov, pozimi na sončni strani sten, ponoči v čumnatah ob hlevih, kjer je tekla prijetna beseda... Bila nas je družba otrok... Ni bilo ne šole ne nalog ne vzgoje. Naša šola so bili dom, vaško okolje in bogata planinska narava. Učitelji so bili oče, mati, babici, vaški starci — pripovedovalci, ljudstvo samo.« Vendar je v to idilo kmalu vdrl, kot bomo videli pozneje, surovi svet socialnih razlik.

Pisati ga je naučil oče v vaški šoli, potem pa ga je poslal v šolo tēra Saaka Davtjana v bližnjem mestecu Džalalogli, danes Stepanavan. »Naš učitelj Saak nas je krotil z železno šibo, podobno nabijalniku za puško, ki jo je od časa do časa krivil na otroških hrbtih, navijal je tudi ušesa ali z dolgo hrastovo šibo odiral kožo, ščenotom' z rok.«

Ko mu je bilo 14 let, ga je peljal oče po prašni, dolgi vojaški cesti proti severu, na ono stran Malega Kavkaza, v veliko mesto, prestolnico Zakavkazja — Tiflis, današnjo prestolnico Gruzijske sovjetske republike — Tbilisi. »Ko sem prišel 1883. leta prvič na solanje v Tiflis, se mi je zdelo, da sem naletel na veliko svatbo. Povsod zurne, bobni, kraguljčki, piščalke, smeh in ploskanje, petje. Pa ne po hišah, marveč pred pragi, na strehah.« Po opravljenem izpitu ga je vpisal oče v zavod »Arsejsan, ki je bil ob Lazarevskem inštitutu v Moskvi za armensko kulturo po pomnosti drugo učilišče v predrevolucijski Rusiji. Vendar je vzdržal v zavodu le dve leti. Poiskal si je službo v konsistoriji — cerkveni upravi z administrativnimi in sodnimi funkcijami. Čeprav se je spominjal te službe kot »groba, pekla«, so bila tista leta odločilna za njegovo nadaljnjo življenjsko in pisateljsko pot. V urad so hodili armenski, gruzinski, azerbejdžanski kmetje s prošnjami in pritožbami in pred Tumanjanom se je razgrnilo vse kavkaško življenje. V tem času, star 18 let, je napisal nekaj pretresljivih socialnih pesmi kot na primer »Oračeva pesem«:

Oračeva pesem

Le orji, plug moj, do noči,
vso njivo obrni naokrog,
le orji in dviguj plasti,
naj blagoslovi delo Bog!

Potegni, vol, prišel je čas!
Ti, sinko, pomočnik droban,
zamahni z bičem, dvigni glas,
da črni dan odženeš stran!

Nas upnik goni žive v grob,
župan z nagajko nam grozi,
pri maši pa je rekel pop,
naj plačamo, kar smo dolžni.

Po davek včeraj so prišli,
le s čim naj plačam? Ve sam vrag!
Kaj naj iztisnem iz prsti?
Podvizaj, zvesti vol, korak!

Uhajajo moči iz rok,
čeprav bolan, garaj ko vol,
a hiša polna je otrok,
so usta lačna, hrbet gol.

Le orji, plug moj, do noči,
vso njivo obrni naokrog,
le orji in dviguj plasti,
naj delo blagoslovi Bog!

Svoboda! Klical bom do kraja,
pa naj se bliska nad glavo!
Okov se ne bojim, ne ognja,
naj vse sovragi mi vzemo!

Grem v ječo, stopim pod vešala,
a prej kot ob stebrih končam,
vam usta bodo zakričala,
zapel bom, kriknil v lice vam
poslednjič še: Svoboda!

Tiflis ni bil le sedež carskega gubernatorja, marveč tudi kavkaško kulturno središče, shajališče pisateljev, učenjakov in drugih javnih delavcev vseh tamkajšnjih narodov. Edino v Tiflisu so bile knjižnice, šole, možnost stikov s svetom. Tu je bilo tudi armensko gledališče, izhajali so časopisi in knjige. Tumanjan se je seznanil z armensko, rusko in evropsko literaturo, vzljubil Puškina, Lermontova, Byrona, Danteja. Ob uprizorjanju Shakespeareovih dram je zapisal: »Shakespeare je postal moj najljubši pesnik. Čeprav nisem napisal še nobene drame, je to moja najljubša zvrst.« Od domače literature ga je prevzel predvsem roman »Rane Armenije« Hačutra Aborjana, prva in najljubša knjiga pesnikove poznejše ogromne knjižnice. Bral je v Moskvi izhajajoči »Jusisapeil« — »Severni sij« in v njem pesmi revolucionarnega demokrata Mihaela Nalbandjana, sodelavca A. J. Hercena in N. P. Ogareva. Posebno si je zapomnil pesem »Svoboda«:

V njegovem stanovanju v 5. nadstropju so se sestajali prijatelji — somišljeniki G. Agajan, A. Isaakjan, D. Demirčjan, L. Sant in tako je nastal za armensko književnost znameniti krožek »Vernatun« — »Peto nadstropje«. V tem času je objavil Tumanjan svoje prve pesmi v mladinskem listu »Vrelec«, v dveh zbornikih armenske poezije, ki sta izšla v Moskvi, pa so bile objavljene skoraj vse dotlejane Tumanjanove pesmi. Med drugimi jih je prevajal tudi ruski pesnik K. D. Bajmont.

Sele po petih letih uradniškega dela se je Tumanjan toliko osamosvojil, da je lahko službo pustil in ostal posledje do konca življenja poklicni pisatelj. Ni se mogel odpovedati sli, da ne bi izpovedoval, kar mu je bilo — rahločutnemu, bistremu, nadarjenemu otroku noč in dan šepetala spomladi hrumeča in poleti žuboreča rečica Džvbet. Mestno življenje ni moglo preglasiti gozdov, zavijanja volkov, ki so se v hudih zimah priplazili prav med hiše in zemljanke, grozljivih zgod in vraž, ki so si jih tačas pripovedovali možje okoli ognjišča, in žalostnih ali tolažljivih in tudi smešnih ali poučnih očetovih pripovedi, ki naj bi pametno usmerjale otrokovo domišljijo.

OD MINIATURE DO VELIKEGA PLATNA

Že kot otrok, komaj pismen, je poskušal v tihih urah ujeti, strniti in dati obliko vsemu komaj razumljivemu, kar je videl, slisal, doživljal. Ko mu je bilo 17 let, je napisal pravljico v verzih »Maček in pes«, ki je še danes najpogostejše tiskana. Pozna jo vsak armenski otrok in utrla si je pot že v najmanj petdeset literatur kot vzorna ljudska in otroška pesem, ob kateri se nasmehne tudi odrasel človek, če ni filister.

Poveljujoči podoficir je zavpil: — Fertig! In cevi so zijale vanje. Tedaj se je pripeljal obersturmführer Werner. Zadnji hip je zamahnil z roko v znamenje, naj povesijo puške. Morda je na ta trenutek čakal za ovinkom, da bi bilo videti kot v filmu. Naglo je stopil k privezanemu Bernardu in mu nepričakovano ponudil:

— Povejte, kar od vas hočemo in takoj boste svobodni!
Bernard pa je ves iz sebe, kakor da ga ni ne videl ne slisal, zaneseno zavpil:

— Streljajte že!
Obersturmführerja ni niti pogledal, raje je z očmi izzivalno prebadal ubijalce.

Gestapovec je bledega obraza odstopil in poveljujočemu dal znamenje.

Počilo je, toda ne vsi strelji hkrati. Ne streljajo nas vsi radi, je pomislil Aleš.

Ko je zasmrdelo po smodniku in se je zakadil rahel sivkast dim, so videli, da sta dva ob kolih še vedno stala. Eden izmed njiju je bil Bernard! Spet je zavpil:

— Streljajte! Ne bojte se!
Obersturmführer je pobesnel. Odpel je tok za samokres, stopil proti Bernardu in le na korak razdalje vanj izstrelil pet nabojev.

Kot bi s tem hotel zatreti upor, revolucijo in svojevoljnost za vselej.

Tisti, ki so še živeli, so morali odvezati postreljene, zložiti skamiona prazne krste, potem pa trupla spraviti vanje!

Aleš je prišel na vrsto šele z zadnjo skupino. Do kola so mu hoteli pomagati, a ni dovolil. Tja se je splazil po vseh štirih, se spodaj oprjel obeljenega lesa in se ob njem vzpel pokonci ter čakal, da mu je esesovec tja privezal roki. Ko je segel še k očem, da bi mu jih zavezal, je, kakor prej Bernard, odklonil.

Nanj je še čakal obersturmführer!
Aleš, ki se je ob Bernardovem primeru in ob vseh teh ljudeh čutil dolžan storiti še kaj, ni čakal. Prehitel je Wernerja in ga nepričakovano pozdravil:

— Smrt fašizmu, herr obersturmführer!
Werner je segel po pištoli. Vendar se je zbral in s stisnjenimi zobmi siknil, kakor da je izgubil razum:

— Zavpij: Heil Hitler! in prost boš šel od tod!
Werner — in vsi drugi — so napeto čakali. Pa ni bilo treba dolgo.

— Morilci! Smrt Hitlerju! je viknil Aleš.
— Schissen! je révsnil Werner in odskočil, kakor bi ga pičila kača. Spozabil se je in spet segel po pištoli. V tem se je zbral, se

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

90

obrnil, vidno razkačen sedel v avto in oddijval med pokanjenimi strelci, ki so spodnesli tudi Aleša!

Zadnje, ker je izgovoril, je bilo:
— Mama, Martina! Saj bomo maščevani!

Mislil je, da je to zavpil na glas, toda to se je zdelo samo njemu. Navzoči so slisali samo nerazločno grgranje. V Alešu ni bilo več moči.

Vso je bil porabil v boju z Wernerjem.
Tudi vedno tihi Peter si ni dal zavezati oči in tudi on je iztisnil iz sebe:

— Maščevani bomo! Zbogom Angela!
Teh zadnjih pet so naložili policisti sami in kamioni so se spet pognali proti kaznilnici.

Ob jami, ki so jo prejšnji dan kopali sami, so stali novi zaporniki, ki so jih zastraženi, solzljivi a tihhi, obrazov, morali naglo zasuti!

Prihodnje jutro, ko je bil Filip že v partizanskih rokah, so se po vsej pokrajini rdečili veliki lepaki, z dvakrat napisanimi imeni talcev: v nemščini in v domačem jeziku. Trideset. Med njimi je bilo tudi Aleševo in Petrovo, Bernardovo so izpustili.

XIII

Ljudje so se ob lepakih ustavljali, si brisali solze, potihem kleli in se pridružili. Pri enem se je ustavila tudi Martina. Nenadoma so se ji zamogle oči in zadržela je. Obšla jo je slabost, da se je komaj ulovila za ograjo. Prebrala je Aleševo ime. Z roko je potegnila prek oči in še enkrat pogledala na papir.

Res je! O, Aleš!
Omotična je odtavala proti domu. Še vedno ni mogla doumeti, da je bilo to edino, kar ga je čakalo pri gestapovcih. Bolj kakor kdaj prej je čutila, kaj ji je pomenil Aleš.

In umrl je s hudimi mislimi nanjo!
V ušesih ji je zvenelo, kot bi ga poslušala vsak hip:

»Tudi tvoje roke postajajo krvave... Zakaj nisi poskrbela za Filipa? ... Operi umazanijo!«

Z roko je rahlo otipala mesto na vratu, kjer jo je v navalu brezumja stiskala Aleševa desnica. Namesto jeze ga je v mislih ljubkovala in rahlo božala kožo, kjer se jo je zadnjikrat dotaknila njegova roka.

Vse je odmevalo v njej, tudi njene zadnje besede. Saj ni mislila tako, kot mu je govorila. Hotela je po vsi sili, želela, da bi ostal živ. To je bilo vse. Aleš je bil njeno drugo življenje, njen odmev in njena prihodnost!

Zakaj ga ni poslušala! Kakor bi jo bil Filip hipnotiziral.
Mrtvi ne lažejo! si je rekla, kakor bi ji narekoval sam Aleš. Kako je mogla dvomiti? Pustila se je zapeljati, da bi rešila Aleša!

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

VLADIMIR STOJAN

7

PO POTEH VELIKIH BITK

Kljub temu pa smo le videli del novega Beograda in Kalamegdan, kjer smo si ogledali grobnico narodnih herojev in del vojnih trofej, za ogled muzeja pa ni bilo več časa. Drugi so si ogledali tudi lovski muzej in občudovali sotočje Save in Donave.

Prišel je čas vrnitve. Odpeljali smo se skozi stari Beograd in dalje skozi novi Beograd na avtocesto Beograd—Zagreb. Vsi smo občudovali velika nova naselja, ki so zrasla šele po osvoboditvi. Ko sem bil leta 1948 v Beogradu, še ni bilo tod nobenih večjih stavb. Povsod je bilo videti le osat in zanemarjen svet, ki ga je poplavljal Sava ali Donava. Sama sipina in le kakšna nizka baraka, kjer so bivali cigani. V tistem času je bil razdalja med Beogradom in Zemunom vidna, ker ni bilo nobenih poslopj. Ravno v tistem času so se snovale mladinske delovne brigade, ki so pričele spreminjati ta svet. Tudi sam sem se udeležil večkrat udarniških akcij na terenih, kjer stoji sedaj mogočna stavba zveznega izvršnega sveta. Kakšna sprememba. Danes le težko označiš mejo med Zemunom in Beogradom. Vse je eno samo ogromno naselje, ki pa se še vedno širi, še vedno gradi. V človeku se budi ponos in občudovanje.

Ob gledanju smo se počasi oddaljevali in prešli na polja. Kamor seže oko, sama polja. Zoreči plodovi koruze že pričakujejo stroje, da jih oberejo. Prav tako čakajo polja sončnic in sladkorne pese, vmes pa velika, sveže izorana njiva, kjer se je

še nedavno košatila in valovila pšenica in druga žita. Med temi ogromnimi polji so tudi veliki sadovnjaki, polni sočnega sadja, ki so ga že obirali in na nekaterih mestih tudi kar ob cesti prodajali.

Vsa ta veličina nas je počasi uspavala, k temu pa je pripomogla tudi vročina v avtobusu. Marsikoga je premagala drema, vica in ni bilo več glasnega govorjenja. Šele na opozorilo, da se bližamo Županji, smo spet oživeli. V Županji smo namreč imeli kosilo in to zelo dobro. Dobili smo novih moči. Postali smo spet zgovornejši, ko smo se počasi okrepčali. To je bilo naše zadnje skupno kosilo in čakalo so nas še dolgi kilometri do doma.

Napisali smo še zadnje kartice svojem, napravili še skupinski posnetek in že nas je Lojze varno vozil proti domu.

Pokrajina je počasi spreminjala svoje lice. Iz ravnine smo že pred Zagrebom prešli v gričevnat svet, ki nas je spremljal do Ljubljane. V Ljubljano smo prispeli že v mraku, ker smo napravili kratek postanek v motelu pri Brezicah. Vožnja je postajala počasna, ker so se vračali z izletov tudi mnogi prebivalci Ljubljane in je bil promet zelo gost. Sele pri Šentvidu je postal promet redkejši in smo vozili hitreje. Postajalo je vedno bolj sveže in začutili smo zopet gorenjski zrak. Varno in brez nezgod nas je naš šofer pripeljal domov. Vsi smo se mu lepo zahvalili, prav tako vsem organizatorjem, drug drugemu pa želeli zdravje in skorajšnje svidenje.

Zaključek

Upam, da sem s svojim zapisom vsaj delno opisal pot, ki smo jo opravili pod skupnim naslovom: Po velikih in odločujočih krajih naše narodnoosvobodilne borbe! Obiskali smo največje taborišče in mušičnico Jasenovac, herojsko Kozaró, kjer se je ljudstvo skupno s partizani ogorčeno borilo v letu 1942.

Jajce, kjer je bilo zgodovinsko zasedanje AVNOJ, Prozor in Jablanico, kjer je bila ogorčena borba za rešitev ranjencev, legendarno Sutjesko. Kragujevac, kjer je bilo množično streljanje domoljubov.

Mislil, da lahko v imenu vseh udeležencev zapišem vso pohvalo organizatorjem tega res enkratnega izleta. Res je pot precej naporna, toda doživeli smo toliko novega in lepega, da ni nikomur žal. Marsikdo je prav na tem potovanju spoznal, kako lepa je naša domovina in kakšen ogromen napredek smo dosegli po osvoboditvi. Iz vojnih ruševin so zrasla povsem nova naselja. Mladi krepko rušijo prejšnje navade in odstranjujejo zaostalost. Verski in drugi predsodki izginjajo in prav kmalu bodo stari način življenja in navad morali obdržati le še kot turistično zanimivost. Mladina se izobražuje in med mladimi ni razlike. Res je, da so po vaseh še razlike, toda tudi tam se že kaže velik napredek, posebno v vaseh, ki so blizu industrijskih centrov.

Žal pa naši prosvetni delavci nimajo dosti opore v delovnih organizacijah, da bi tudi mladim omogočili tak izlet, ker bi se prav na takih izletih naučili največ naše zgodovine. Seveda morajo biti za takšne izlete dovolj usposobljeni vodiči. Mi, na žalost, takega vodiča nismo imeli, ker je poznal precej dobro staro jugoslovansko-kapitalistično zgodovino, naše spomenike revolucije in razvoj pa bolj malo. Toda mi smo se znašli in samo želimo, da bi tudi v bodoče bilo čim več takšnih izletov.

Bolj ko bomo poznali našo zemljo in njene ljudi, bolje se bomo razumeli in bolj bomo zadovoljni. Vse, kar smo videli, so zgradili naši ljudje z velikanskimi napori, katerih del smo tudi mi. Pri ugotavljanju tolikšnega napredka in dela postane človek ponosen na svoj prispevek. Čim več takih izletov naj bi napravili mladi, da bodo videli, kaj so zgradili njihovi predniki in kaj morajo še sami dokončati.

Konec

AKTUALNOSTI IZ JESENIŠKE OBČINE

O SREDNJEROČNEM RAZVOJU KMETIJSTVA V OBČINI JESENICE

Predsedstvo občinske konference SZDL Jesenice je februarja organiziralo šest javnih razprav o kmetijstvu, gozdarstvu in preobrazbi na vasi v srednjeročnem obdobju 1976-1980. Namen razprav je bil predvsem seznaniti zlasti občane, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, s predlogom o usmerjanju in nadaljnjem razvoju kmetijstva v jeseniški občini. Namen javne razprave je bil tudi oceniti in analizirati sedanje razmere; na tej osnovi naj bi se uresničevali novi samoupravni odnosi, ki jih tudi za kmetijstvo opredeljuje zakon o združenem delu.

V razpravi je sodelovalo 400 občanov. Predvsem so menili, da se je potrebno zavzemati in prizadevati za povečanje proizvodnje hrane, in sicer z večjo produktivnostjo dela in z bolj ekonomično ter rentabilno kmetijsko proizvodnjo. Pospeševati in ustvarjati bo treba pogoje za združevanje dela, sredstev in zemlje, kjer so za to dani pogoji. V kmetijskih združenjih in temeljnih obratih kooperantov bo potrebno uveljaviti dohodkovne odnose. Menili so, da bomo morali racionalneje gospodariti s kmetijskimi zemljišči, kmetičim proizvajalcem pa zagotoviti polno samoupravno odločanje. Kmetu bo treba zagotoviti vse oblike socialne varnosti in kmetijske zadruge reorganizirati, tako da bodo svojo dejavnost čim bolj približale kmetu.

Navzoči na javnih razpravah so za sklepe pregledali tudi nekaj konkretnih nalog, ki jih bo treba v kratkem rešiti. Pri tem so menili in tudi sklenili, da je potrebno urediti odvoz

mleka tudi iz naselja Podkuže, in sicer tako, da se postavi zbiralnica mleka na Belci.

Drugi tak sklep je bil, da bo treba razmejiti in določiti kmetijske površine na Pristavi in Javorniškem rovtu, in sicer tako, da bodo ločili kmetijske površine od tistih, ki so

namenjene in se uporabljajo za rekreacijo. Na kmetijskih površinah naj se organizira usmerjena proizvodnja. Predlagali so, naj se na območju Žirovnice pod danimi pogoji ustanovi skupnost za pridelovanje čebule in skupnost za pridelovanje mleka.

Sprejeli so priporočilo, da naj se kmetje združujejo in povezujejo v take oblike, za kakršne obstajajo ustrezní ekonomski pogoji. To naj bi bile temeljne zadrugne organizacije, za jeseniško področje pa bi bile verjetno najboljše temeljne organizacije kooperantov. Pri tem so menili, da bi bilo potrebno večje sodelovanje med temeljnimi organizacijami združenega dela v kmetijstvu in gozdarstvu na Gorenjskem ter s kmetijsko zemljiško skupnostjo jeseniške občine.

NOVA VPLAČILA V SKLAD ZA IZGRADNJO MRLIŠKIH VEŽIC

V času od 1. novembra preteklega leta do 28. februarja 1977 so bili na Blejski Dobravi vplačani novi prispevki.

Od delovnih organizacij in društev so vplačali: Vatrostalna Zenica, TOZD Jesenice - 90.000 din; Državna založba Slovenije PE Jesenice - 3.600 din; upravni organ Sob Jesenice - 31.600 din; Zavarovalnica Triglav Kranj, PE Jesenice - 5.600 din.

Iz zasebnega sektorja pa so vplačali naslednji obrtniki: Marija in Janez Jenko, Jesenice - 800 din; Ludvik Jenko, Jesenice - 4.580 din; Franc Šlibar, Jesenice - 131,50 din; Miro Aupič, Jesenice - 400 din; Cveto Rožič, Jesenice - 500 din in Dušan Hribar, Jesenice - 400 din.

V prodaji vrednostnih bonov je v tem obdobju uspela le krajevna skupnost Podmežaklja, ki je v sklad vplačala 270 din.

Namesto vencev in cvetja na grobove svojcev in prijateljev pa sta v sklad za izgradnjo vplačala: TPP Zarja, Jesenice, za pokojnega tov. Ribariča - 300 din in krajevna skupnost Plavž - 300 din za pokojnega Slavka Serečevića. Miroslav Nikolić pa je namenil avtorski honorar v višini 309 din v spomin pokojnega Izidorja Ručigaja.

Vsem vplačnikom, ki so poravnali svoje obveznosti, in vsem, ki so darovali svoje namenske prispevke ter se s tem vključili v naše skupno prizadevanje za dokončno izgradnjo pokopališča, se gradbeni odbor tovariško zahvaljuje.

Z vključno navedenimi vplačili v tem zadnjem obdobju so bila, po stanju z dne 25. februarja 1977, v sklad za izgradnjo mrljiških vežic na Blejski Dobravi skupno vplačana in zbrana naslednja sredstva:

Po samoupravnem sporazumu delovnih organizacij in društev	8.399.989,95 din
Po samoupravnem sporazumu obrtnikov zasebnega sektorja	53.824,50 din
Iz prodaje vrednostnih bonov	32.520,00 din
Iz namenskih vplačil	5.279,00 din
Skupaj	8.491.613,45 din

O trošenju in angaziranju do sedaj zbranih sredstev, planu, oziroma programu del v cilju dokončne izgradnje pokopališča na Blejski Dobravi s finančno problematiko, o čemer je gradbeni odbor razpravljajal na svoji 24. redni seji v preteklem tednu, pa bomo poročali prihodnje.

Prvi znanilci pomladi

ODGOVOR NA ČLANEK »JAVNA GRAJA« MLADIH

V sedmi številki glasila Železar, z dne 24. februarja, smo brali, kako pod tem naslovom anonimni pisec graja početja mladih v bloku na Kor. Beli, Cesta talcev 7b. Vemo, da ni najboljše na ta način zagovarjati otroke, toda kljub temu smo se stanovke - matere, nad kritiko pisca - stanovke resno zamislile. Stanovalec javno graja mlade, vsaj tako navaja v naslovu, zato mu tudi javno odgovorjamo.

Vsi vemo, da so zdravi mladi ponavadi tudi bolj živi. Ker smo ženske, oziroma matere otrokom, četudi gre za nekatere nerodnosti, ki jih storijo, gledamo to drugače kakor kdo drug.

Najprej moramo pisca povedati, da je nekoliko v zaostanku z dogodki v našem bloku. Včasih se je zgodilo tudi to, da je kdo zataknil stikalo, toda tega sedaj ni več opaziti. Ograja na stopnišču je polomljena že nekaj let in niti ni ugotovljeno, kdo jo je polomil. Mogoče so jo otroci, mogoče tudi ne! Kar pisec navaja glede upokojenca, ki skrbi za čistočo, je delno tudi res. Toda menja smo, da za take stvari

morata vedno biti dva. Če otrokom ne bi dajal za to povoda, bi se le-ti kmalu naveličali. Tudi če že pride do manjših nagajivosti, bi z lepo besedo in nasmehom mnogo več dosegel pri njih. Mislimo, da smo sosedje in bi bilo lepo, ko bi složno skrbeli za vzgojo naših mlajših. Lepo bi bilo, ko bi vsi stanovke vsaj enega bloka vedno dali otrokom lepo besedo. Pisec navaja, da se otroci zadržujejo po stopnišču. Lahko se le vprašamo, kje naj bodo. Ali v stanovanju ali na stopnišču? Dvorišča praktično ni, kje je šele igrišče?

Pa pustimo otroke, v upanju, da nam bodo zdravi odrasli. Rajši postavimo vprašanje našemu piscu.

Mogoče je tudi on nekaj imel otroke ali pa jih ima celo še sedaj. Če so njegovi otroci že odrasli, verjetno v mladosti tudi niso bili angelčki, kot pravimo. Če so njegovi otroci že odrasli, bo mogoče imel ali pa že ima vnuke. Lahko se zgodi, da se tudi on nje še kdo z javno grajo spodtakne.

Upamo, da bodo bralci razumeli, da v tem primeru ne gre za dvojni med posameznikom in ostalimi stanovki. Zavedamo se, da smo sosedje, toda kljub temu ne moremo mimo tega, da se pod resničen članek pisec brez skrbi s svojim imenom ne bi tudi podpisal.

V imenu stanovke-mater:
Renata Zupan

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Komite OK ZK Radovljica je na 34. seji, 3. marca, pregledal in ocenil gibanje gospodarstva v 1976. letu na osnovi podatkov zaključnih računov ter se na podlagi izveštaja analiz izvršnega komiteja CK KPS izrekel za tesnejše oblike medobčinskega sodelovanja. Člani komiteja so bili seznanjeni s programom usmerjenega izobraževanja v občini, s potekom proslav ob 40- letnici partije in s potekom izvajanja programa združevanja tekstilne industrije.

V četrtek, 3. marca, je bil v Radovljici posvet komunistov štaba in enot teritorialne obrambe. Spregovili so o nalogah članov ZK v štabu brigade in v bataljonih, o organizacijskih napotkih za delo OO ZK v teritorialni enoti, o programu idejnopolitičnega in strokovnega usposabljanja pripadnikov enote. Ob zaključku posvetovanja, ki je bilo izredno delavno so si udeleženci ogledali film o življenjski poti predsednika Tita.

Na zadnji seji sveta ZK v KS Bled, 3. marca, so presetrili problem stanovanjske gradnje na Bledu, ocenili so delo sveta pri izvajanju sklepov 5. seje CK KPS in akcijskega programa nalog ljudske obrambe in družbene samozasčite v KS. Na seji so potrdili tudi program praznovanj 40- letnice prihoda tov. Tita na čelo KPJ in ustanovitve KPS ter predloge kadrovske zasedbe sveta ZK Bled.

Svet ZK KS Radovljica je na 10. seji konec februarja pozitivno ocenil delo v dvoletnem mandatskem obdobju. Največji napredek je dosežen v povezovanju in usklajevanju vseh političnih akcij, zlasti ob reorganizaciji KK SZDL, pri referendumu, v razpravah o srednjeročnem programu KS in pri aktiviranju članstva v SZDL. Namesto dosedanjega sekretarja Borisa Šetina in namestnika Esada Mehmedinovića so za sekretarja izvolili Franja Gerceta, za namestnika pa Nika Erzena. Na seji so sprejeli letošnji program dela, ki ga bodo poslali vsem OO ZK v KS.

Izvršni odbor samoupravne stanovanjske skupnosti Radovljica je na 24. seji, 2. marca, obravnaval poročilo o razgovorih za nadaljnjo družbene usmerjene stanovanjske gradnje v srednjeročnem načrtu, sklepe skupščine skupnosti o reševanju stanovanjskih problemov udeležencev NOB in problemov, nastalih ob lanskoletnih potresih. Beseda je tekla tudi o družbeni gradnji v Gorjah, Stari Fužini in v Bohinjski Beli, o sklepih VII. skupščine Zveze stanovanjskih skupnosti SRS in o dejavnosti hišnih svetov. Izrekli so se v prid samoupravnega sporazuma o ustanovitvi interesne skupnosti za varstvo zraka gorenjskih občin in predloga za ustanovitev servisa za storitve občanom pri zbiranju in urejanju celotne gradbene dokumentacije.

V počastitev dneva žena je KK SZDL pripravila proslavo v ponedeljek, 7. marca, v avli osnovne šole v Radovljici. O pomenu praznika ter 35-letnici AFŽ je govorila Kati Bem, v kulturnem programu pa so nastopili pevci in recitatorji osnovne šole. V petek, 11. marca, ob 18. uri pa bo v graščinski dvorani v Radovljici svečana otvoritev ilustracij Marije Lucije Stupice. V kulturnem programu bodo nastopili gojenci glasbene šole.

Izvršni odbor KK SZDL Bohinjska Bela je na 7. seji, 10. februarja, med drugim sprejel sklep, da skupščini in svetu KS predlaga, da se 20. april proglasi za krajevni praznik Bohinjske Bele, v spomin na ta dan 1941. leta, ko so se na Volfovi domačiji komunisti z Bohinja, Gorji in Jesenic dogovorili o oboroženem upor proti okupatorju. Člani odbora so že določili okvirni program letošnje proslave, ki bo posvečena 40- letnici ustanovitve KPS in prihoda tov. Tita na čelo KPJ.

Razprave v KS o razvoju kmetijstva in gozdarstva, ki jih organizira OK SZDL so se prejšnji teden nadaljevale. V KS Lesce je posvet pripravila KK SZDL 25. februarja. Istega dne je bil posvet za območje KS Srednja vas in Stara Fužina v Stari Fužini, za spodnjo bohinjaško dolino v Bohinjski Bistrici ter za gorjanske območje v Gorjah. V februarju je bilo skupaj organizirano posvetovanje o kmetijstvu in gozdarstvu na devetih krajih.

Na 38. razširjeni seji izvršnega odbora predsedstva OK SZDL Radovljica je bila osrednja točka dnevnega reda obravnavati predloga smernic usmerjenega izobraževanja v radovljiki občini, ki jih je pripravila komisija za idejna vprašanja vzgoje in izobraževanja pri OK ZK. Za izvedbo programa so imenovali 15-članski koordinacijski odbor.

Predlog komunalnih organizacij, da se v 1977. letu komunalne storitve v občini podražijo za 50 %, je na 38. seji izvršni odbor predsedstva OK SZDL zavrnil priporočil izvršnemu svetu OS Radovljica, da sprejme sklep samo za 15 % podražitev, s čimer naj bi se cene ukladle s cenami komunalnih storitev na Gorenjskem. Izvršni odbor je tudi soglašal s predlogom, da se povečajo stanarine za 30 %.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je na 6. seji sklenilo, da bo foto klub Radovljica za delno kritje stroškov snemanja in montaže filma o protestnem zborovanju zoper pretežanje koroskih Slovencev, ki je bilo 13. novembra v Radovljici, prispevalo 900 din pomoči. Poleg tega je predsedstvo sklenilo nabaviti 1200 značk ZSMJ in knjig o MDA in Veljku Vlahoviču, ki jih bodo prodajali po OO ZSMS.

Konec februarja je Delavska univerza v sodelovanju z OK ZSMS Radovljica organizirala mladinsko politično šolo za 110 prijavljenih slušateljev, ki bodo do 15. aprila obiskovali pouk v oddelkih na Bledu, v Bohinju in v Radovljici. Na programu šole je 14 tem in zagovor seminarov, ki jih bodo obdelali v 40 urah.

Ulični odbor SZDL Zagorjeve in dela Gradnikove ulice v Radovljici je na februarski seji sprejel program dela, s katerim si je zadal kot prednostno nalogo sklic alične konference, na kateri bodo občani seznanjeni z delom KS, potekom izgradnje mrljiških vežic ter se dogovorili o možnostih za ureditev prostorov za varstvo otrok v novo zgrajenih blokih. V ta namen je odbor pripravil predlog, s katerim bo seznanil KS in TOZD, ki imajo stanovalce v teh blokih.

Na 4. seji komisije za sodelovanje z delavci na začasnem delu v tujini pri OK SZDL, 28. februarja, so ocenili lanskoletno delo in sprejeli program za 1977. leto, ki ga mora potrditi predsedstvo OK SZDL. Načrtujejo tesnejše stike s slovenskim društvom Bled iz Essna, ki letos praznuje petletnico. V ta namen bodo izmenjali obiske in se dogovorili o nadaljnjem povezovanju zdomcev z domovino, o kulturnem in športnem sodelovanju, o zaposlovanju, hranilni službi letovanju zdomskih otrok.

Na Bledu in v Radovljici se je 25. in 26. februarja mudila tričlanska delegacija fronte socialistične enotnosti Romunije pod vodstvom Andreie Cerveglavici, prvega sekretarja okrožnega komiteja KPR Arad in člana CK KPR. Na Bledu so se gostje seznanili z organizacijo in delom KK SZDL Bled, v Radovljici pa je tekla beseda o značilnostih radovljiki občine in organiziranosti OK SZDL. Po razgovorih s člani predsedstva OK SZDL so si gostje ogledali Almiro Radovljica in sklenili obisk z ogledom muzeja talcev v Begunjah.

Sprito podražitev komunalnih storitev in stroškov vzdrževanja turističnih sob je TD Bled sklenilo letos povišati cene zasebnih sob za okoli 7 %, kolikor so v poprečju povišali cene tudi drugi turistični centri v SRS. Nova cena apartmaja bo 65, sobe I. kategorije 53, II. kategorije 44 in III. kategorije 35 din dnevno v glavni poletni in zimski sezoni. Za manj kot tri dni bivanja bodo cene sob višje za 10 din.

Na pobudo KS Ribno bodo še ta mesec nadaljevali z izgradnjo mostu na Savi Bohinjski pri Ribnem, kjer je bil prej leseni most, ki ga je poškodovala poplava. Novi betonski most, ki je dolg 60 m širok 3,5 m, bo po predvidenih investitorja usposobljen za promet do konca maja.

V semestrainih počitnicah je bilo na sedežu LIP Bled posvetovanje s študenti te delovne organizacije, ki se ga je od 24 udeležilo 18 vabljivih. Razgovor je tekel o uspehih in problemih študentov, o razvoju in proizvodnem programu LIP Bled, največ zanimanja pa je bilo za kadrovske potrebe delovne organizacije. Po posvetu so si udeleženci ogledali proizvodne obrate TOZD Tomaž Godec v Bohinju.

Turist progres Radovljica načrtuje za 1977. leto v zimskošportnem centru Kobla v Bohinju priprave za izdelavo tehnične dokumentacije za projekt Kobla III, razširitev in zaščito smučarskih prog ter nabavo teptalnega stola. Za letošje je naložba ocenjena na 2.000.000 din, iz bančnega kredita pa nameravajo najeti 1.400.000 din.

V radovljiki občini se s kmetijsko dejavnostjo ukvarja le še 8,8 % prebivalstva. Največ - 18,8 % kmetijskega prebivalstva je v Bohinju, na območju Bleda 7,6 in v radovljiki okoli 6,4 %.

V 1976. letu je glasilo kolektiva Elan Begunje »Naša smučina« izšlo 12-krat - v 13.200 izvodih na 110.000 straneh ali 1.100 izvodov mesečno, ki je prebira okoli 4.000 bralcev, v radovljiki in drugih gorenjskih občinah, pa tudi v Ljubljani.

Po podatkih iz poslovnega poročila ZKPO Radovljica za 1976. leto je razvidno, da so kulturna društva in sekcije lani v občini organizirali 817 lastnih prireditev in akcij, izvršni odbor ZKPO pa je pripravil 61 prireditev. Navzlic omejenim sredstvom, ki jih je bila deležna amaterska kultura, je bila dejavnost za okoli 4,5 % višja kot 1975. leta.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

ŽELEZAR

11

CLEMENT DRUSCHKE – MOJSTER MUČENJA

Janko Noč, je eden tistih, ki so jih pripadniki nemške varnostne službe aretirali že poleti 1941. leta. Mučili so ga na Jesenicah in v Begunjah in pustili na njegovem telesu trajne posledice. Naj vam ga predstavimo! Janko Noč. Rojen 27. avgusta 1905. leta na Koroški Beli. Do pred nekaj leti je živel v svoji rojstni vasi, Prosvetna 6, zdaj pa je na Jesenicah, Stražišarjeva 10.

Delavec v Železarni. Rezalec na težki progi na Javorniku. Član partije od leta 1935. Zdalj v zaslužnem pokoji. Duševno čil, na telesu pa nosi številne posledice iz obdobja, ko ga je njegovo delo za narodnoosvobodilno gibanje pripeljalo v roke šefu siecherheitsdiensta na Jesenicah Clementu Druschkeju.

In njegovo revolucionarno delo pred okupacijo v obdobju okupacije. Tridesetletnika so Janka komunisti sprejeli medse. Skromen, kakor je, nerad govori o tem, kar je delal kot član ilegalne Komunistične partije in o tem, kar je v tistem času tvegala, pač pa na moč poudarja, kaj ga je partija naučila. Vendar v razgovoru z njim nismo mogli drugače, kakor da smo toliko časa drezali vanj, da je le povedal vsaj nekaj o svojih sodelavcih in o svojem revolucionarnem delu pred vojno. V partijski celici je bil skupaj z Lovrom Albrehtom, Francem Žumerjem, Feliksom Koprivnikom, Francem Šiferjem in Janezom Pavlovčičem. Sestanke so imeli na Potokih pri Kavaljarju in drugod. Srečeval se je dokaj pogosto s Kobetom, Maksom Sterlekarjem, Viktorjem Stražišarjem, Karlom Prežljem in drugimi. Iz Ljubljane so kot instruktorji centralnega komiteja prihajali na Javornik različni partijski delavci. Najbolj se spominja Lada Svetina, od katerega je dobil prenekatere korisne nauke o tem, kako se je treba zadržati, če ga dobi v roke policija. Svetina je poučeval člane partije o zadržanju na zaslišanjih in na robiji takrat, ko jim je grozila še izključno režimska policija stare Jugoslavije. Vendar so bili njegovi napotki še kako dragoceni, ko je Janko Noč padel v roke gestapu.

Ves čas zaslišanja mu je pljusalo skozi zavest načelo: ne govori, govori čim manj, da ne boš zašel v protislovja. Star, preizkušen nauk vseh nekdanjih robišev.

Ena izmed Nočevih dejavnosti pred vojno je bilo zbiranje prispevkov za rdečo pomoč. Še zlasti se je okrepila ta oblika solidarnosti delavcev v času španske državljanske vojne. Sredstva, zbrana v okviru rdeče pomoči pa so služila ne le za plačevanje partijskih akcij, pač pa predvsem kot pomoč družinam in posameznikom, ki so trpeli zaradi režimskega preganjanja, breposelnosti in zaradi tega, ker so njihovi hranitelji morali živeti v ilegali.

In prav razvejana mreža zbiranja rdeče pomoči je bila organizacija, ki jo je Janko Noč obdržal v začetnem obdobju okupacije. Približno 70 ljudi mu je dajalo prispevke v začetnih mesecih prvega vojnega leta za organizacijo Osvobodilne fronte. Tudi ta pomoč je takrat služila pretežno za preživetje tistih družin, katerih hranilci so odšli v partizane, ali so jih Nemci zaprli, izgnali, ubili, razen tega pa seveda za vse tiste organizacijske dejavnosti in akcije, za katere je takrat osvobodilna fronta potrebovala denar.

To edino izmed kopice dejavnosti takratnega komunističnega Janka Noča navajamo predvsem zato, ker je bila povod za njegovo aretacijo.

ARETACIJA

23. avgusta 1941. leta, štiri mesece po tem, ko so Nemci zasedli Jugoslavijo, Janko je delal na dopoldanski dnini. Okrog 13. ure sta se pojavila v obratu Druschke in Zwick. Druschke je aretirali Janka Noča, Zwick pa Feliksa Koprivnika. Najprej sta pristopila k Noču. Zwick je pretolmačil Druschkejeve besede, s katerimi mu je povedal, da je aretirani. Nato je Zwick odšel aretirat Koprivnika, Druschke pa je odgnal Noča v vratarnico, kjer sta čakala, da bo Zwick prignil Koprivnika. Zwick je čez nekaj časa prišel sam in povedal, da mu je Koprivnik ušel. Druschke je robankil. Čeprav ne sodi strogo v okvir naše zgodbe, naj povemo, da je bil Koprivnik v partizanih, po povratku iz dražgoške borbe pa je v času, ko si je zdravil ozeblino, začel sodelovati z gestapom in je bil pozneje član Glažerjeve tolpe raztrgancev. Ranil je prvo borca Cirila Trilerja in je bil neposredno kriv za smrt dveh partizanov.

Ko je pripeljal osebni avtomobil, sta Janka Noča Druschke in Zwick odpeljala h Kovaču, kjer sta ga zaprla v celico, v kateri je že bil takrat zelo mladi Jasenc z Jesenic. Okrog štirih sta ga prišla v celico iskat dva policista in ga odpeljala v takratno vilo Franjo, to je stavba na

Tomšičevi cesti št. 4, druga na desni strani od gimnazije proti osnovni šoli. V stavbi je pred vojno stanoval v Srbijo izseljeni meščanskošolski učitelj Franjo Klavara.

V enem izmed prostorov te stavbe, v katerem je bila poleg druge opreme tudi nekaj metrov dolga miza, sta ga sprejela že znana SD-ejceva Druschke in Zwick. Spraševala sta ga po vseh generalijah. Zwick je tolmačil Druschkejeva vprašanja in Druschke je bil, kakor se spominja Noč, sprva dokaj konkreten in ne preveč grob.

Ko si je zabeležil vse podatke, je rekel, da ve, da Janko Noč dela za osvobodilno gibanje in da partizanom preskrbuje material. Skušal je ustvariti vtis, kakor da ima zanesljive podatke o njegovem delovanju. Zato je zahteval, naj Noč pove, s kom ima zvezo in komu oddaja material. Pogovor je bil v tem trenutku še čisto vsakdanji, saj je skušal biti Druschke korekten in skoraj zaupljiv.

Janko Noč je odločno trdil, da nima nobenih zvez in da najbrž obstaja zoper njega kakšna lažna ovadba. Že na tej stopnji je zahteval, naj pripeljejo predenj tistega, ki kaj ve o njem, in naj tisto, kar ve, pove vprico njega. Ker je Druschke skušal napraviti vtis, da zanj ni nobene skrivnosti, je v tem videl Noč zanesljivo znamenje, da najbrž ne ve nič konkretnega in da najbrž obstaja zoper njega neka splošna prijava, da dela za narodnoosvobodilno gibanje. In imel je prav. V tem trenutku se je spomnil vsega tistega, kar jim je pripovedoval zastopnik centralnega komiteja Lado Svetina, ki jih je daleč pred vojno vpeljeval v skrivnostni policijskih metod. Pogovor je postajal vse manj vsakdanji. Druschke je povzdignil glas in ko je Noč že drugič ali tretjič zatrdil, da ne ve o vsem tem, kar ga sprašujejo, nič, je Druschke zarjovel, da o njem vse vedo in ga istočasno udaril z gumijevko. Zwick, tolmač, ki je Druschkeja vztrajno imenoval šef, ga je opozoril, naj torej govori s šefom spodobno in naj odgovarja zgolj na vprašanja. To opozorilo se je zdelo Zwicku potrebno, ker je Noč zahteval, naj pripeljejo predenj tistega, ki ga je ovadil. Na Zwickovo opozorilo, naj govori spodobno, je Noč ponovno zatrdil, da ne ve, kaj hočeta gestapovca od njega in da sploh ne ve ničesar.

Ko je Zwick pretolmačil ta zadnji Nočev odgovor, je Druschke zarjovel:

»Če še ne ve ničesar, bo v kratkem vedel.«

Nato mu je ukazal naj se uleže na mizo s trebuhom navzdol. Privezala sta ga z vrvmi na vratu, rokah in nogah. Noč je bil v lahki delovni obleki, saj je bilo poleti in zato razen nje in perila ni imel ničesar na sebi.

Ko je bil privezan, ga je Druschke udaril z gumijevko čez spodnji del hrbta in ga nato vprašal, če se je že premislil. Če nemara zdaj že kaj ve. In Janko Noč je odvrnil, da ne more razen tistega, kar je že povedal, reči nič drugega.

Tedaj ga je Zwick opozoril, da je šef Druschke dejal, naj govori, sicer bo imel posledice. Kakšne mu seveda ni povedal, vendar je Janko Noč lahko že čisto jasno pričakoval tisto, kar se bo zgodilo v naslednjih trenutkih in urah. Noč je ponovno zatrdil, da ne ve ničesar in da je vse, kar je vedel, že povedal.

Nato ga je začel Druschke mlatiti z gumijevko, udarjal je po njegovem telesu od hrbta navzdol, po nogah, rokah, ledjih... Zwick pa ga je grede spraševal, če se je že premislil.

Ko se je ovijala gumijevka okrog njega, so ga spočetka udarci neznosno boleli, potem pa pravi, da jih je čutil vse manj. Po vsakem udarcu ga je obdala vročina po vsem telesu, in najbolj na mestu, kjer se je gumijevka ovila okrog njegovega telesa.

Koliko časa je trajalo udiranje ne ve, ker je nazadnje izgubil zavest. Kako je z njim, se je ovedel v pralnici, kamor sta ga rablja nezvestnega odvedla. Polila sta ga z vedrom vode, ki je curljala od njega in ga pustila nekaj časa v družbi neznanega policista, ki ga je stražil. Bolj ko se mu je vračala zavest, bolj ga je vse bolelo. Zdelo se mu je, kakor bi bilo vse po njegovem hrbtu na drobno zmleto. Najbolj ga je bolelo okrog ledij, na mestu, kjer so ledvice. Ker je bil ves moker in je curljalo okrog njega, ko je vstal, se je slekel in si ožle obleko. Kmalu, ko se je spet oblekel, sta prišla gestapovca ponj in ga odvedla nazaj v sobo.

Sledilo je Zwickovo opozorilo: »Šef zahteva, da spregovorite resni-

co, če ne boste doživeli isto kakor malo prej.«

In takrat je Noč odvrnil, preudarno, počasi, umirjeno in s tresočo besedo: »Jaz sem mož in družinski oče. In ker se zavedam svojih dolžnosti zlasti do svojih otrok, nimam s tem, česar me dolžite, opraviti ničesar.«

Gestapovca sta se samo spogledala in mu spet ukazala, naj zleze na mizo. Spet sta ga privezala in ga začela tolči; zdaj oba. Udarce je dobival izmenoma z leve in desne, včasih pa sta se gumijevki hkrati prekrizali na njegovem hrbtu. Janko Noč ni udarcev že skoraj več čutil. Ostro so ga zaboleli le tisti, ki so padali po glavi.

In ko sta gumijevki že lep čas spet deževali po njem, se je Zwick sklonil pod mizo k Nočevemu obrazu in mu dejal:

»Šef pravi, da vam bo izbil vašo trmo iz glave, četudi vas spravi v grob.«

»Imel sem še toliko zavesti, da sem se spomnil besed Lada Svetina: Govori čim manj, da ne boš zašel v protislovja. Zato sem bil tiho,« pravi Noč.

In spet sta tolkla oba. Spet do nezvesti. In spet je prišel k zavesti po tem, ko so v pralnici polili nanj voder vode. Zavest je prinesla bolečine in zdelo se mu je, da je njegovo telo še bolj natrto kot prej. Levica in vse v trebuhu je bilo kot ogenj. Niso ga pekle le rane na razrezani koži, pač pa ga je peklo vse, kar je bilo v njem.

In potem si je ovil delovno obleko preden sta prišla ponj.

»Ste se že kaj premislili,« je vprašal Druschke in prevedel Zwick.

»Kar sem vam povedal, sem vam povedal,« je odvrnil Noč. »Več ne vem.«

In Zwick mu je prigovarjal: »Če želite kaj povedati, utegne biti še vse dobro, če ne, bo za vas slabo. Hudo slabo.«

In ker je Janko Noč molčal, sta mu tretjič ukazala, naj zleze na mizo. Vendar ni imel več dovolj moči, da bi zlezel nanjo. Zato sta ga zgrabila in vrgla gor. Ker je ležal na njej povsem brez moči, ga nista več privezala. Tudi se ne spomni več, kaj sta ga spraševala. Moči so mu pošle. Da ga tepeta, se mu je le še zdelo, saj je bil ves čas le na pol pri zavesti. Bolelo ga je le še, ko sta ga tepla po podplatih, ki sta mu jih razrezala z biči tako, da je kri brizgala iz njih.

Zaveda se tudi, da se je na čas klonil pod mizo in ga opazoval, kakšen izraz ima na obrazu. Zdalj je bil Janko Noč že tako brez moči, da je vztrajno ponavljal samo še zahtevo, naj ga soočijo s tistim, ki kaj ve o njem.

In spet se je tretjič prebudil iz nezvesti v pralnici, ko je curljala voda od njega. Od podplatov do vratu je imel kožo razsekano, da je cvetela. Bila je modra ko nebo, na mestih kjer so jo razsekali udarci, pa je silila iz nje kri. Spomni se, da se je takrat mračilo, se pravi, da je bila ura okrog osmih.

Ne le Janko Noč, ki je bil čisto brez moči v pralnici, tudi gestapovca sta bila utrujena. Naslednji dan, ko sta ga tepla pri Kovaču, je Janko opazil, da ima Druschke v zapestju oteklo roko od jermena, na katerem je imel zataknjeno gumijevko.

Zasliševanje tega, prvega dne in to zasliševanje je bilo skoraj v celoti pretepanje ali oživiljanje k zavesti v pralnici, je trajalo dobre štiri ure.

Ko si je spet slekel obleko in jo ovil, so ga izročili stražarju, ki ga je odpeljal nazaj v jetniško celico h Kovaču.

Stražar je bil še kar potrpečljiv in mu je pustil, da sta hodila počasi, saj se je Janko le težko premikal. Boleli so ga podplati, na katere je stopal, ob vsakem pregibu ga je pekla koža po celem telesu in ob vsakem koraku, so ga še bolj zabolele ledvice in vse drobovje. V glavi mu je šumelo in udarjalo, kakor bi se udarci ponavljali. V celici ni mogel ne stati ne ležati. Pokleknil je k pogradu in tako je preklel vso noč. Ko je Jasenc videl, kakšnega so pripeljali nazaj, je ob pogledu nanj zajokal.

Preden sta ga gestapovca izročila stražarju, ki ga je odgnal h Kovaču, mu je Zwick ponovno zabičal, naj premisli in pove vse, kar ve, sicer bosta postopek naslednji dan ponovila.

Janko je domneval, da sumijo, da je zbiral prispevke za Osvobodilno fronto. Ko bi priznal in začel pripovedovati, kdo vse mu jih je dajal, bi aretirali najmanj 70 ljudi. In še marsikaj je premišljeval tisto noč, polno blodenj, ki jo je preklel ob pogradu v jetniški celici pri Kovaču. Preklel in prejel je tudi del dopoldneva. Potem so ga prišli spet iskat. V eni izmed pisarn, kjer sta ga sprejela Druschke in Zwick, so deževala vprašanja:

Druschke ga je tikal, Zwick, ki je tolmačil pa je mešal vikanje in tikanje.

»Boš govoril? Boš povedal, kar veš? Na dan z besedo? S kom si se družil in kdo je prihajal k tebi?« je rjovel Druschke.

In Janko Noč je mirno, s slabotnim glasom, vendar kakor bi se ne

V sredini stoji Clement Druschke (označen s piko), levo od njega Heinz Linke in Leopold Bruck, desno Filip Zwick. Bralce železarja, ki bi morda koga od ostalih na sliki prepoznali, prosimo, da podatke sporočijo na uredništvo ali tehničnemu muzeju Železarne. Slika je bila narejena na bivšem vrtu Stanovnikove hiše, ki je bila po bombardiranju Jesenic odstranjena.

bilo nič zgodilo, odgovarjal: »Pripelje tistega, ki lahko dokaže, da sem storil kaj prepovedanega.«

Z gumijevkami, ki sta jih imela v rokah, sta začela mlatiti po njem. Janko Noč je stal na mestu in sprejemal udarce. Njegovo razbolelo telo jih je komajda čutilo. Takrat je videl, da je imel Druschke v zapestju kot klobasa oteklo roko od jermena, na katerem je visela gumijevka.

Končno ga je uspel Druschke tako udariti, da je zletel v ribo, kakor rečemo, v kot sobe in tam obležal. Pred tem ga je Zwick še z vso močjo brcnil s škornjem v stegno. Nekajkrat je Druschke odložil gumijevko in zamahoval po njem z roko. Najbrž ga je bolelo oteklo zapestje. Od enega teh udarcev čez glavo je Janko Noču ostalo trzanje na desnem očesu. Ko sta se spet utrudila nad njim in ko je Janko ležal v kotu sobe, sta prenehala. Poslala sta ga nazaj v celico.

Zdalj je tudi klečal težko, saj je imel poškodovana tudi kolena. Po pretepanju teh dveh dni je bil Jankov urin krvav in krvav je bil pet mesecev.

Eden izmed stražarjev pri Kovaču (naj povem tistim, ki morda tega ne vedo, da je to stavba nasproti direktorjeve železarne Jesenice, kjer so zdaj nekatere službe železarne, med drugim uredništvo glasila Železar) je bil boljši od ostalih. Dovolil je Jankovi sestri, da mu je prinesla kosilo in liter konjaka.

Janko pravi, da je nekaj konjaka popil, sicer pa si je z njim namazal razbičano telo. Pravi, da mu je tisti konjak dal moči, da je laže prenašal bolečine in zdržal.

Razbičano in razbolelo telo z notranjimi poškodbami Janka Noča ni izdalo. Ohranil je jasno misel in zdaj je dobro vedel, kako prav ga je učil Lado Svetina davno pred vojno, ko je dajal komunistom njegove celice navodila, kako se je treba zadržati pred režimsko in vsako sovražno policijo.

Potem so minevale noči in dnevi. Trikrat se je stemnilo in prav tolikokrat zdanilo. Večino časa je Janko preklel ali pa je slonel ob pogradu. In 27. avgusta so prišli ponj. Skupaj s sedmimi zaporniki so jih naložili na s ponjavo zadelan kamion in jih odpeljali v Begunjske zapore. Med njimi je poznal samo Andreja Slamnika in Jakoba Rajharda. In Andrej Slamnik mu je povedal, kdo ga je izdal. Slamnika so namreč aretirali isti dan kot Janka Noča, vendar že dopoldne. Ko so ga pripeljali h Kovaču, je skozi priprta vrata slišal znan glas Janeza Hrvata, ki je govoril z gestapovci in izmed tistega, česar ni razumel je slišal razločno izgovorjeno ime Noč Janko.

Slamnikovo ugotovitev je potrdil izdajalec sam, ko se mu je prišel čez dve leti, ko je že delal, sicer zastražen v Celovcu, opravičevati.

V Begunjah so jih prvo noč stlačili v klet zraven kuhinje, nato je bil en dan v bunkerju, poslej pa na belegaftu 11 ter 5 in 6, ki sta bila skupaj.

Začeli so minevati tedni in minevali so meseci. September, oktober, november, december, januar, februar... Druschke je čakal. Čakal, da bo iz katerega izmed tistih zapornikov, ki jih bodo izdali njegovi ovaduh, iztolkel obremenilno priznanje za Noča. Ovaduha Janeza Hrvata še ni hotel žrtvovati, ker je najbrž nanj še računal. Takrat seveda Janko Noč tega ni vedel.

In končno je Druschke dočkal.

V Begunjah so vlačili nove in nove zapornike. Z Dovjega in Mojstrane, iz Bohinja, iz Gorij in drugih krajev. Petega februarja so ga prišli iskat in ga peljali v sobo, kjer so bili Druschke, Zwick, Linke in še en gestapovec, ki ga Janko Noč ni poznal. Postavili so ga na sredo sobe, uperili svoje srepe poglede vanj in postavili predenj aretiranega Ke-

liha, sekretarja njegove partijske celice.

Najprej je Druschke zahteval od Keliha, naj prepozna Noča, naj pove, če je pravi. In Kelihi je odgovoril pritrdilno.

Nato je zahteval od Noča, naj pove, če pozna moža, ki stoji pred njim. Tudi Noč je odgovoril, da ga pozna.

In Druschke se je obrnil h Kelihi ter zahteval, naj pove vse o Noču. Kelihi pa ga je pogledal z utrujenim, težkim pogledom in dejal:

»Janko, najbolje je, da poveš, da si midal 7 mark.«

»Iz tega sem razbral, da jim je priznal samo to. Samo to, da sem mu izročil 7 mark. V resnici sem mu izročil kdo ve koliko tisoč mark, pravi Janko Noč.«

Nekaj časa sva se gledala in ko so preblisnile skozne najrazličnejše možnosti in njih posledice, sem spregledal, da zdaj ne morem več tajiti vsega od kraja.

Potrdil sem, da sem izročil 7 mark. In Kelihi so takoj nato odgnali. In ko je odšel so me začeli zasliševati o Kelihi, sekretarju naše partijske celice. Takrat sem si mislil: Ti si mene izdal, jaz tebe ne bom, čeprav vem vse o tebi. In ker nisem povedal o njem ničesar, so me začeli pretepati, da sem odletel po prostoru. Dva sta me obdelovala z bikovkami, dva z rokami in nogami. Spet je trajalo kaki dve uri. Ker je bilo to zadnje pretepanje, v katerem so skušali izbiti iz mene priznanje, zdaj že lahko navedem posledice Druschkejevega mučenja:

1. trzanje mišic ob desnem očesu.
2. za jace velika bula na temenu, iz katere so mu po vojni operativno odstranili sesedke,
3. kila, za katero sem bil operiran po vojni in so mi dejali zdravniki, da bo operacija težko uspešla, ker je trebušno tkivo tako poškodovano,
4. Razen tega pa še danes 36 let po tistem težko dalj časa sedim in čutim posledice razbolelega tkiva po vsem telesu.

Med pretepanjem sem jim dejal, da ne vidim nič slabega v tem, če sem dal 7 mark, ker je pri nas pač taka navada, da pomagamo drug drugemu, kadar je kdo v težavah. In v težavah so očitno mnogi družine. Ob tem je Druschke še posebno povesnel. Rjul je, da so to čisto drugačni časi in drugačne razmere in da on že pozna takšne navade.

Zdi se pa, da me je tisto, kar je povedal Kelihi, pravzaprav rešilo. Najbrž je Druschke mislil, da je zdaj zvedel vse in da res ne vem več.

Ko so me nehal tolči in preden so odšli, mi je namreč Zwick dejal: Noč, trmasti ste, vendar s svojo trmo ne boste daleč prišli. Šefu ste lahko hvaležni, ker vam bo pogledal skozi prste in vas poslal v lager.

Konec februarja so me res poslali v lager v Innsbruck. Od tod so nas premestili v Kraut in potem v leto 1943. v Celovec. Z Druschkejem sem se doslej srečal petkrat: ob aretaciji, ob pretepanju v vili Franji, takrat, ko me je tepel pri Kovaču, enkrat v Begunjah na hodniku, ko sem nesel drva in nazadnje v tisti sobi, ko so me soočili s Kelihom, zasliševali in pretepani v Begunjah. Rad bi se srečal še šestič. Na svoje stroške bi odšel v Heidelberg, da bi ga videl zdaj, ko mi nič ne more. Najraje pa bi, čeprav na svoje stroške stopil predenj pred sodišče, kjer bi povedal, kaj je z mano počel.

Tako zaključiti svojo pripoved Janko Noč. Še danes nosi posledice Druschkejevega mučenja, vendar je kljub svojim letom duševno čil in se natančno spominja vsake podrobnosti iz tistih časov pred 36 leti. Seveda se Druschke ne spominja njega. Nemara bi se pa vseeno česa spomnil, ko bi stopil Janko Noč predenj in ga opomnil na to, da je imel močno zateklo roko v zapestju od gumijevke, s katero je skušal izsiliti iz njega priznanje.

KULTURNA IZKAZNICA OBČANA JESENIC

Koliko občanov in delovni ljudje jeseniške občine berejo knjige, časopise in revije? Količino poslušajo radio in koliko gledajo televizijo? Kako pogosto zahajajo v kino, v gledališče ali na koncerte? Ali je res, da televizija konkurrira »živim« oblikam kulturnega udejstvovanja in vleče ljudi v pasivnost? Kako si občan »razreže« svoj prosti čas in kakšen delež namenja izobraževanju in kulturi? Ali je kulturno življenje občanov povezano z njihovo šolsko izobrazbo, s poklicem, ki ga opravljajo ali z njihovo starostjo? Kakšna je razlika med moškimi in ženskami? Katere so glavne ovire in kateri so glavni predlogi občanov za poživitev kulturne dejavnosti? ...

I. VSEBINA IN NAMEN KULTURNE IZKAZNICE

To je le delček vprašanj, na katere smo skušali odgovoriti v dokaj obsežni, a žal tudi dolgotrajni raziskavi o kulturnih navadah in potrebah v občini Jesenice. Pobudo je dala kulturna skupnost Jesenice, ki je zagotovila tudi finančna sredstva, realizirala pa jo je delavska univerza Jesenice. Raziskava naj bi prispevala k temu, da odločitve delovnih ljudi o kulturni politiki ne bi slonele zgolj na »občutku«, ampak bolj kot doslej na zanesljivih in sistematično zbranih podatkih. Poleg tega je raziskava iskala zagon v spoznanju, da je med prvimi tovrstnimi v SR Sloveniji in da je hkrati nastajala v delavskem središču z dolgo revolucionarno in kulturno tradicijo, ki pa ne želi živeti le od preteklosti in sedanjosti, ampak želi imeti tudi jasen pogled v prihodnost.

Raziskava je bila v zadnjem četrletju 1976. leta zaključena. Vendar pa je preobsežna in delno tudi preveč zapletena, da bi bila dosegljiva za vse ljudi. Zato smo se odločili, da v dokaj skrajšani in poenostavljeni obliki prikažemo nekatere izsledke širši javnosti. S tem raziskava ne bo obstala le v ožjih krogih strokovnjakov in poznavalcev, niti v zaprašenih predalih; če bodo rezultati spodbudili za razpravo in smernice za oblikovanje kulturne politike v občini, bo njen namen dosežen.

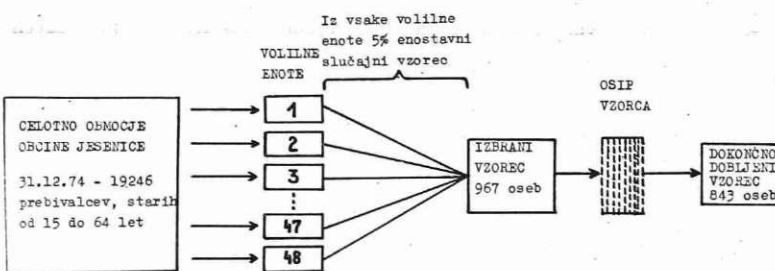
POT DO PODATKOV IN ZANESLJIVOST REZULTATOV

Če novinar ali kdorkoli vpraša nekaj ljudi po njihovem mnenju, so odgovori lahko sicer zelo zanimivi,

vendar običajno nimajo trdnjše znanstvene vrednosti. Vzorec odgovorov je namreč premajhen in nepopoln, da bi bolj zanesljivo odražal stališča večje skupine. V raziskavi smo s tega vidika hoteli doseči naslednji cilj: odgovori izbranih občanov morajo v veliki meri odražati odgovore, ki bi jih dobili, ko bi vprašali vse občane, kar je drugače tehnično nemogoče.

To smo storili približno takole: iz prvotnega števila 19.246 prebivalcev občine Jesenice starih od 15 do 64 let, smo po enostavnem slučajnem vzorčenju izrekli 5 % oseb. Že v izhodiščih smo se domenili, da zaradi večje izenačenosti ali strnjivosti vzorca ne bomo vključevali otrok in mladine pod 15. letom starosti (zanje bi kvečjemu morali izdelati posebno študijo) ter starejših občanov od 64 let. Zagotoviti smo tudi hoteli, da bi osebe izhajale iz celotnega teritorija občine Jesenice, kar pomeni, da smo kot enoto vzorčenja izbrali volilne enote, vse od Rateč do Rodin. S takim pristopom smo se že vnaprej zavarovali proti morebitnim ugovorom, češ, vprašati bi morali vse, ne le tiste v mestu, ne le mlajše in bolj izobražene in podobno. Princip vzorčenja je shematično razviden na sliki 1.

Anketiranje so izvedli učenci šole za zdravstvene delavce v Jesenici, in sicer po predhodnem krajšem usposabljanju. Statistično preverjanje kvalitete anketiranja je odkrilo, da je na zadovoljivem nivoju, kar je hkrati dobra garancija zanesljivosti rezultatov.

Slika 1: Shematični prikaz principov vzorčenja za raziskavo o kulturnih navadah in potrebah v občini Jesenice

II. BRANJE ČASOPISOV IN REVIJ

Med občanov je branje časopisov in revij vsekakor razširjeno: skoraj polovica občanov (46,6 %) poseže po branju redno, vsak dan in 36,2 % občanov pogosto, večkrat tedensko. Samó 14,1 % občanov prebere revije ali časopise redko, nekajkrat mesečno, in res neznaten del (3,1 %) nikoli.

BRANJE MED RAZLIČNIMI POKLCI

Po pričakovanju je med rednimi bralci največ pisarniških delavcev; mnogih verjetno je zato, ker si branje lahko privoščijo med delovnim časom. Le 11,2 % teh delavcev redko ali nikoli ne bere časopisov in revij. Sicer pa si odnose bolj natančno lahko ogledamo na spodnji tabeli št. 1!

TABELA 1: ZVEZA MED POGOSTOSTJO BRANJA ČASOPISOV IN REVIJ TER POKLICEM, OZIROMA TIPOM ZAPOSLOTITVE

POGOSTOST (v %)	redno	pogosto	redko	nikoli
delavec v neposredni proizv.	43,5	37,5	16,6	2,3
delavec v pisarni, oz. v režiji	52,2	36,7	9,4	1,8
gospodinja	50,4	26,5	16,8	6,2
dijak, študent	36,3	48,4	12,1	3,3
kmetovalec, obrtnik in drugi	44,6	26,8	21,4	7,1
SKUPAJ	46,6	36,2	14,1	3,1

Preseneča zelo visok delež rednih bralcev (50,4 %) med gospodinjami, ki so domala izenačene z delavci v pisarnah, oz. režiji. Domnevamo, da tudi pri njih visok odstotek rednih bralk lahko pripišemo posebnostim v razporeditvi delovnega časa, ki branje dopušča v vmesnih »pavzah«. Dodati pa je treba, da je med gospodinjami visok delež tistih, ki redko ali nikoli ne berejo časopisov (skupaj kar 23,0 %). Pomeni, da so gospodinjje s tega vidika dokaj heterogena skupina.

Manj, čeravno še vedno veliko (43,5 %), je med rednimi bralci delavcev v neposredni proizvodnji, ki v precejšnji meri berejo pogosto (35,5 %) in redko (16,6 %).

Med dijaki in študenti je presenetljivo najmanj rednih bralcev, samó 36,6 %. Največ je takih (48,4 %), ki

časopise in revije berejo pogosto. Domnevamo — čeravno tega nismo raziskovali — da je lahko eden od razlogov za tako sliko manjše zanimanje dijakov in študentov za dnevni tisk, večji pa za tednike in »specializirane« revije.

Med kmetovalci, obrtniki in ostalimi je največji delež tistih, ki redko ali nikoli ne berejo časopisov in revij, kar 28,5 %.

ŠOLSKA IZOBRAZBA MOČNO PRISPEVA K BRANJU

Branje časopisov in revij je izrazito povezano s stopnjo šolske izobrazbe; z vsako »kategorijo« šolske izobrazbe strmo narašča delež rednih bralcev in obratno. Povezanost je v celoti razvidna na tabeli 2. Za ilustracijo potegnimo samó

Slika 2: Kako pogosto berete časopise in revije?

kontrastni izveček: med občanov, ki imajo do 11 razredov šolske izobrazbe in več, je kar 54,5 % rednih bralcev ter samó 1,1 % oseb, ki nikoli ne berejo, medtem ko je pri občanov

46,6% - REDNO
36,2% - POGOSTO
14,1% - REDKO
3,1% - NIKOLI

do štirih razredov osnovne šole slika povsem drugačna: le 21,1 % rednih bralcev in kar 16,9 % oseb, ki se nikdar ne dotaknejo časopisnega ali revijskega tiska.

TABELA 2: ZVEZA MED POGOSTOSTJO BRANJA ČASOPISOV IN REVIJ TER ŠOLSKO IZOBRAZBO

POGOSTOST (v %)	redno	pogosto	redko	nikoli
do 4 razrede	21,1	18,3	43,7	16,9
5 do 7 razredov	37,4	38,4	21,2	3,0
8 razredov	44,1	39,2	14,2	2,4
9 do 10 razredov	49,4	40,4	7,9	2,2
11 razredov in več	54,5	36,4	8,0	1,1

NOVOSTI NA POLICAH JESENISKE KNJIŽNICE

Vladimir KAVČIČ: *Pustota*. Slovenska matica 1976.

Za mnoge bralce je domača povest — torej povest domačega avtorja — isto kot povest o kmečkem življenju. Vendar se vedno več slovenskih avtorjev, tudi takih, ki pišejo za široko občinstvo, loteva predvsem sodobnih snovi. Sodobnih ne le glede na to, katerega leta naj bi se zgodba dogajala, ampak tudi po problematiki. Sodobna problematika pa se suče prejkone okrog urbanizacije, se pravi, okrog razraščanja mestnega okolja in hkratnega odmiranja idilike, kar pa ne prinaša le zunanjih znakov, kot sta hrup in onesnaženo ozračje, ampak se odraža verjetno še bolj usodno na področju medosebnih odnosov.

Na *Pustoti* ni povest s sodobno snovjo. Tudi ko bi hoteli potegniti vzporednice med človeško problematiko, ki jo Kavčič tu obravnava, in perečimi problemi sodobnosti, bi to izvenlo brzokone malce prisiljeno. Pravzaprav gre za pravo kmečko povest iz časa po velikem tolminskem punktu, torej za delo, ki nadaljuje tradicijo vrste naših starejših pisateljev, predvsem Bevka in Preglja.

Od podobnih starejših povesti se *Pustota* loči predvsem po tem, da je bolj zgoščena. Dogajanje je strnjeno v dobo približno enega leta in obsega doživljanje ene same družine, še bolj natanko povedano, samo dveh moških članov te družine. Pisatelj se je torej odrekol bolj starinski zamisli zgodovinskega in kmečkega romana; navajeni smo, da nam v ljudskih romanih in povestih pisatelj ravno skozi bogato snovno razvejanost skuša podati celoto življenja, da nam razgrinja vse od prešernega veselja do groze, od vsakdanje puščobe do trenutkov najvišjega zanosa.

Kavčičeva *Pustota* pa je bolj enotno uglasena, in sicer na bolj temne tone. Tolminkovega puntarja Grogovca skupaj z družino izženejo iz rodne domačije, nov dom si bojo poiskali na Pustoti. Pustota — to je zapuščen gorski kmetijski kraj v Škofjeloškem hribovju. Torej gre za nekaj poskus novega življenja, ki naj bi spet vzkliklo. Bralčev interes niha med upanjem, da bojo Grogovčevi na novo zaživi, in med strahom, da jim mogoče sploh ni usojeno, da bi preživeli. V tem je seveda tudi nekaj nadčasovne simbolike, nekaj splošno človeškega, nekaj, kar utegne prizadeti in pritegniti tudi današnjega bralca. Sicer pa je pripoved stekana iz iste snovi, kakor mnoge nje podobne: iz opisov menjave letnih časov, kmečkega dela in običajev, redkih srečanj s sosedi in še bolj redkih praznikov. Prav to je morda značilno: na eni strani doživljamo vse bogastvo stikov med človekom in naravo, na drugi pa čutimo pomanjkanje socialne, se pravi, medčloveške komunikacije.

Pravi dialogov v tej povesti skorajda ni, kadar osebe le spregovorijo, navadno ne odgovarjajo drugim osebami niti ne pričakujejo odgovorov, pač pa bolj sebi kot drugim izpovedujejo svojo osnovno človeško izkušnjo; ta pa je navadno, pač v skladu s takratnimi okoliščinami in srednjeveško-krščanskim svetovnim nazorom, bolj črnogleda (kar zadeva človekove šanse na tem svetu).

Pisateljev osnovni prijem je tak: izbère si eno izmed oseb (čisto na začetku je to stari Grogovec, pozneje

skozi skoraj vso povest pa njegov sin Jakob) — in opisuje stvari z njenega stališča, kakor da bi ji sledil za petami. Čeprav torej govori avtor o Jakobu in tretji osebi, pa je vse le tako, kot bi nam zgodbo pripovedoval Jakob. Ali se današnji človek lahko vživi v miselnost in čustvovanje kmetskega pred tristo leti? To mogoče niti ni tako pomembno. Važno je le, da ima bralec občutek, da je vse to, kar se pred njim razgrinja, — ne morda brezpogojno pristno — ampak vsaj **kakor pristno**. Zato mora pripoved ostati vseskozi znotraj Jakobovega obzorja: to obzorje pa je v primerjavi s tem, kar se plete po glavi današnjega človeka, vsekakor precej ozko.

V tej točki je Kavčič dokaj dosleden. Posledica pa je ta, da je pripoved, dokler teče beseda o naravnih in praktičnih rečeh, jasna in pregledna. Kakor hitro pa je Jakobova zavest skaljena, postane zgodba neprozorna, da ne rečemo, nerazumljiva. Do tega pride nekeje v sredini knjige, ko Grogovčeva domačija prizadenejo razne ujme. Nekatere reči bi ostale bralcu brzokone do konca neumljive, ko bi jih poznal samo iz Jakobovih bolezenskih blodenj. Vendar je pisatelj napravil malo izjemo in v 15. poglavju opisuje dogodke s stališča župana Brlogarja.

MED REDNIMI BRALCI JE VEČ STAREJŠIH OBČANOV

Potrjena je verjetnost zveze med pogostostjo branja časopisov in revij ter starostjo. Med rednimi bralci je več starejših občanov nad 45 let, med tistimi, ki berejo pogosto, večkrat tedensko, pa je več mlajših. Kako naj si razložimo te rezultate? Morda takó, da pri starejših občanov od 45 do 54 let vlada povečan interes za dnevna (politična) dogajanja, medtem, ko pri mlajših prevladuje zanimanje za periodični tisk (tednike, mesečnike in podobno).

Ali so v branju časopisov in revij kakšne razlike med moškimi in ženskami ter med krajevnimi območji na teritoriju jeseniške občine? Razlike so minimalne in nepomembne.

ZAKLJUČEK

Pogostost branja časopisov in revij je torej med občanov Jesenice dokaj visoka. Seveda pa je ta ocena relativna, saj bi jo lahko na trdna tla postavili le v primerjavi z drugimi slovenskimi ali jugoslovanskimi občinami; na žalost pa teh podatkov nimamo. Daleč največjo vlogo pri branju igra šolska izobrazba in delno starost, medtemko imajo poklic, spol in kraj bivanja majhen ali nikakršen vpliv.

Franc Belčič in sodelavci

V soboto, 5. marca, so v počastitev dneva žena v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah s krajšim koncertom ženskega pevskega zbora Jesenice odprli razstavo gobelinov in klekljanih izdelkov članic krožnih del pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. in od 16. ure do 19.30, do vključno 16. marca

SREČANJE Z MINATTIJEV

Na celodnevni šoli v Kranjski gori smo za 8. februar — kulturni praznik Slovencev, pripravili proslavo. Za to priložnost smo na šolo povabili tudi slovenskega lirika Ivana Minattija. Naš dragi gost se je udeležil naše proslave. Svojim sošolcem ter gostu smo se predstavili z izborom Prešernovih pesmi, z izborom iz slovenske sodobne poezije ter z Minattijevim recitalom Nekoga moraš imeti rad. Učenci literarnega krožka smo pripravili izbor iz sodobne slovenske poezije. Predstavili smo Kuntnerja, Fritza, Menarta, Pavčka, Koviča ter Makarovičev. V programu so sodelovali tudi učenci glasbene šole z glasbenimi točkami. Na koncu proslave pa nam je naš gost povedal, kako je nastala njegova najbolj znana, kasneje smo izvedeli, da mu je najbolj pri srcu, pesem Nekoga moraš imeti rad.

Po proslavi smo polni lepih vtisov odšli učenci 7. in 8. razreda v učilnico slovenskega jezika, da bi nadaljevali pogovor s pesnikom. Zastavili smo mu mnogo zanimivih vprašanj, na katere nam je zelo izčrpan in zanimivo odgovoril. Pripovedoval nam je o svoji partizanski liriki, o ljubezenski liriki, nekaj nam je povedal tudi o prevajalstvu, kajti on se s prevajanjem mnogo ukvarja, dotaknili pa smo se tudi problemov v slovenski kulturi. Na koncu razgovora pa je pesnik vsem, ki se ukvarjajo s poezijo, dal nekaj napotkov za pisanje.

Tisti dan smo postali za marsikaj bogatejši. Vsi bi želeli še več podobnih kulturnih dni, kot je bil ta.

Dajana Makovec

PLANINSKE ORGANIZACIJE IN LJUDSKA OBRAMBA

»Ljudska obramba je edinstven sistem organiziranosti, pripravljanja in aktivne udeležbe vseh družbenih subjektov in neposrednega angažiranja materialnih virov in sil pri zavračanju in preprečevanju agresije, v oboroženi borbi in drugih oblikah vseljudskega odpora in pri izvrševanju drugih nalog zaradi obrambe in zaštite svobode, neodvisnosti, suverenosti, teritorialne skupnosti in socialističnega samoupravnega razvoja SFRJ.«

Po svojem značaju, mestu, vlogi in nalogah v sistemu koncepta vseljudske obrambe in družbene samozastite zavzemajo planinske organizacije Jugoslavije, kot masovne in specializirane družbene organizacije, vidno mesto in imajo poseben pomen v splošnem obrambnem sistemu. Planinske organizacije v naši državi štejejo več sto društev z masovno vključenim članstvom. Od tega je samo preko 90.000 mladih vključenih v gorsko reševalno službo, med vodnike, alpiniste, speleologe in smučarje. Ta društva skrbijo in upravljajo z nad 600 planinskimi objekti v prekrasnem planinskem in gorskem svetu.

Specialno usposobljeni planinski kadri, kakor tudi organizacije v celoti, v strukturi vseljudskega sistema obrambe predstavljajo pomemben subjekt in dejavniki družbe pri obrambi domovine. Skozi rekreativne aktivnosti tega koristnega in zanimivega športa se občani, še posebej na mladi, privajajo na obvladovanje naravnih ovir v planinah, se spoznavajo z naravnimi lepotami, kulturnimi in zgodovinskimi znamenitostmi svoje domovine, se usposabljaajo in vzgajajo v duhu tovarštva, kolektivnosti, samostojnosti, discipline, hrabrosti in odgovornosti do sebe in drugih ter tako krepijo svoj značaj in oblikujejo kvalitete, pomembne za oblikovanje celovite ustvarjalne osebnosti.

S planinsko in alpinistično dejavnostjo člani planinskih organizacij ter ostali občani gojijo neizmerno ljubezen do svoje domovine – skupnosti pobratenih narodov in narodnosti kot največje pridobitve naše revolucije. Prizadevajo se za mednarodno skupno aktivno življenje, medsebojno spoznavanje in sporazumevanje med vsemi narodi sveta.

V SR Sloveniji so planinske organizacije najmasovnejše, saj je v preko 140 društvih organiziranih preko 90.000 članov. Kar več kot 30 planinskih društev deluje v organizacijah združenega dela. Poleg društev so se močno razvili planinski krožki in osnovnih in srednjih šolah, ki jih je okrog 130 in štejejo okrog 17.000 mladincev in 24.416 pionirjev.

Poprečni slovenski planinec v starosti od 16 do 50 let danes kondicijo prehodi čez deset ur dnevno z bremenom 15 kilogramov. Vsak izmed njih ima v programu aktivnosti deset letnih tur v gorske vrhove, pripravljanih in privajanih, da v ustrezni opremi varno hodi in se zna varovati pred vremenskimi neprilicami in tiskami ter je usposobljen drugemu v nesreči nuditi prvo pomoč.

DRAGOCENI PROFILI

Skozi svojo programsko aktivnost, ki sloni na statutu organizacije, društva za svoje člane in druge občane, ki se ukvarjajo s planinarjenjem, organizirajo, posebno za mladino, razne orientacijske pohode in tekmovalna, pohode, taborenje, izlete, vzpone in smučarska tekmovalna kombinirana s streljanjem. Organizirano skrbijo za vzgojo pionirskega in mladinskega naraščaja, sodelujejo z enotami JLA, teritorialne obrambe in družbenopolitičnimi organi in organizacijami. Sedanjí planinski objekti bi bili v slučaju potrebe lahko zelo primerni za namestitev in uporabo.

Poleg tega – planinska društva organizirajo službo vodičev, markirajo in vzdržujejo planinska pota, skrbijo za varnost planincev z gorsko reševalno službo in vzgojo ter rešujejo in pomagajo ponesrečenim.

Skupaj s pripadniki JLA in enot teritorialne obrambe ter civilne zaštite člani planinskih društev in šolskih krožkov obiskujejo kraje, pomembne iz zgodovine naših narodov in narodnosti ter še posebno iz NOB. Na ta način negujejo in poglobljajo revolucionarne tradicije ter ohranjajo in spodbujajo humane vrednote tega zgodovinskega obdobja.

Planinska društva vzgajajo in usposabljaajo svoje kadre z različnimi šolami, tečaji in krožki. Na ta način obnavljajo in razširjajo kadre za mladinske vodnike, inštruktorje, mentorje na osnovnih in srednjih šolah, alpiniste pripravnik, oziroma alpiniste, gorske reševalce in inštruktorje za gorsko reševalno službo in podobno. S pridobivanjem znanja in sposobnosti prek različnih oblik ter utrjevanje tega v planinah se navaja človekov organizem na najtežje napore in hojo. Taki kadri so še kako pomembni in dragoceni za nadaljno oblikovanje profilov kadrov za delo v različnih obrambnih strukturah naše družbe. Ti kadri

z vsem tem znanjem, poznavanjem zakonitosti narave in situacije na terenu pomenijo svojevrstno vrednost v sistemu vseljudske obrambe. Planinske organizacije Jugoslavije dajejo tudi oboroženim silam naše države izdelan profil kadrov za enote, v katerih s pridom koristijo amatersko pridobljeno znanje in sposobnosti, in s tem dajejo dragocen prispevek k obrambni sposobnosti naše domovine.

Upoštevaajo masovnost planinskih organizacij in to, da le-te postajajo vsak dan bolj privlačne in da vanje stopajo novi in novi člani, pa tudi to, da hodi v planine vedno več planinsko neorganiziranih občanov, potem nedvomno to predstavlja močen potencial za učinkovito obrambo.

Zaradi hitre urbanizacije človekovega okolja in sploh načina življenja planinstvo kot oblika cenene in koristne rekreacije predstavlja danes možnost, ki sodobnemu človeku vrača izgubljeno fizično in psihično energijo, krepi človekovo odpornost in ga pripravlja tudi za težje pogoje življenja, kakor tudi za to, da bo kot aktivni subjekt lahko uspešno sodeloval v sistemu vseljudske obrambe in družbene samozastite.

Zaradi tega vrednotenja dela in aktivnosti specializiranih organizacij, poznavanje bistva in vsebine njihove aktivnosti mora predstavljati stalno skrb vseh teritorialnih samoupravnih enot in organov ljudske obrambe. Spremenjen položaj in uzakonjene spremembe namreč zahtevajo načrtno skrb in nudenje pomoči ter preudarno vključevanje tega profila kadrov v obrambne strukture domovine. Odlični alpinistični dosežki in uspehi jugoslovanskih odprav v tujih gorstvih, nove zamisli in načrti predstavljajo vrhunske fizične in moralne kvalitete naših planincev – alpinistov, ki pod zelo težkimi fizičnimi in psihičnimi obremenitvami, načinu prehrane, bivanja na velikih višinah in vrsti drugih specifičnih pogojev življenja v samotni, predstavljajo kvalitete, s katerimi v vseljudskem odporu lahko zanesljivo računamo in koristimo te dragocene kvalitete.

Praksa in velike iskušnje iz minulih vojn, ne glede na današnje vrtoglavo obdobje tehnične opremljenosti armad (sovjetsko-finska vojna, vzhodna fronta 1941–1944), kakor tudi izkušnje iz našega narodnoosvobodilnega boja, bojov proti izurjenim fašističnim lovčim »gebirgsjögernem«, nam potrjujejo in kažejo, da se usposabljanju planinskih kadrov mora namenjati večja pozornost, ne glede na dosežene in to zelo dobre rezultate. Razvijanju lastnosti, sposobnosti in vzgajanju različnih planinskih spretnosti morajo planinske organizacije namenjati še več pozornosti. Nadalje je treba pridobivati mlade kadre in planinska društva še bolj omasoviti, predvsem tam, kjer so za to dani vsi pogoji. Kajti ti kadri na takem terenu predstavljajo neizčrpen vir energije in sil pri samobrambi naše domovine.

V nadaljnjem izgrajevanju in poživljanju koncepta vseljudske obrambe je potrebno načrtno in premišljeno usposabljanje tega pomembnega človeškega potenciala. Da bi zagotovili kar največje število planincev, potrebnih za naše oborožene sile, je neobhodno potrebno še naprej skrbeti za masovnost in razvoj planinskih in smučarskih društev ter večje sodelovanje z družbenopolitičnimi organi in organizacijami, organi ljudske obrambe, JLA in teritorialnimi enotami. Ker usposabljanje novih kadrov glede hoje in plezanja, pravičnega oblačenja in ustrezne opreme, zaštite pred naravnimi ovirami in nevarnostmi, orientacije, pravičnega izbora smeri, gibanja, nudenja prve pomoči, prenosu bolnih in poškodovanih, navajanja na posebne pogoje življenja v planinah, prehrano v planinah in podobno, je še kako pomembno v naši doktrini koncepta in izvirni strategiji vseljudske obrambe. Sem sodi tudi pospeševanje gradnje bivakov in planinskih postojank. Pri vsem tem pa ima še poseben pomen za naše oborožene sile navajanje na vzdržljivost, odpornost, iznajdljivost, hitro sprejemanje odločitev, načrtnost in sistematičnost pri delu, tovarštvo, disciplina, ne glede na utrujenost in težave, poleg krepitve ljubezni do svoje domovine in ohranitve velikih pridobitev narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije – svobode in bratstva, enotnosti ter enakopravnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vse te osebnostne kvalitete pa predstavljajo planincem in alpinistom motiv in inspiracijo za njihovo aktivnost.

Svetislav Nikolić

USPEL OBČNI ZBOR JESENIŠKEGA PARTIZANA

Po nekaj letih so se na obnem zboru v petek, 4. marca, zvečer zbrali člani TVD Partizan Jesenice. Dnevni red obnega zboru je obsegal kar dvanajst obsežnih točk. Kot gosta sta se poleg drugih obnega zboru udeležila tudi podpredsednica TVD Partizan Slovenije Ada Klanjšek in predsednik občinskega odbora ZBZ NOV Franc Konobelj-Slovenko. Po otvoritvi in izvolitvi organov obnega zboru je v svojem poročilu predsednik društva Metod Balderman dejal, da ima društvo več kot petsto aktivnih članov, od tega 300 v ženskih oddelkih, od predšolskih otrok do članic, 200 v moških oddelkih, gimnastična, sekcija šteje 23 telovadk in judo sekcija 30 borcev. V nadaljevanju je predsednik povedal, da tarejo društvo razne težave, predvsem pomanjkanje vodnikov, druga težava pa je zelo slaba streha nad domom. Poleg redne dejavnosti, to je, telovadba, cimbanc, pionirjev, pionirk, mladincev, mladink ter članov in članic, je društvo seorganiziralo vsakoletne baklade v mesecu mladosti, oziroma ob občinskem prazniku, prireja tradicionalno otroško maskarado, udeležuje se občinskih krovov in pohoda ob žici okupirane Ljubljane in podobno.

Predsednik se je zadržal v svojem poročilu tudi pri društvenem taboru v Baški, ki je naenkrat postal trn v peti občini Baška. Jeseniški Partizan se je v Baški prvič pojavil leta 1956, po dvajsetih letih domovanja, ko bi lahko rekli, da ima tam že domovila, pa se mora posloviti. Tabor se je v začetku na tem območju selil z lokacije na lokacijo, na sedanjem mestu pa je od leta 1965. V tistih prvih letih je bilo na sedanjih lokacijah veliko dela, saj je bil kraj, kjer je tabor, poln trnja, skal, kot prava pustinja. Z mnogo truda društva pa je postal prava oaza, zrasli so visoki borovci, ki nudijo senco pri opoldanskem počitku, po ceveh je iz mesta pritela voda in te sadove minuloga dela, sadove, ki jih je dvajset let dva meseca vsakobiral preko 500 šoloobveznih otrok in mladine ter preko 250 odraslih (podatki so iz lanske sezone), bi radi na občinski skupščini v Baški odvzeli. Ogromno dela in znoja ter žuljev bi šlo v nič, ker se je zdelo, da je turist – nudist z markami ali drugo valuto več vreden kot jeseniški otrok in delavec. Kam bo šlo toliko mladine in odraslih sedaj na počitke, če jim resnično odvzamemo ta delež morja? Mogoče raje v tujino, da bomo ob koncu leta spet lahko brali, v časopisih, da vedno več Jugoslovancev letuje v tujini.

Kaj storiti? Boriti se do zadnjega, je bil sklep udeležencev obnega zboru, ki so s burnim aplavzom potrdili sklep, da se o vsem, kar se dogaja, obvestijo vsi družbenopolitični organi v občini, da se organizira skupna akcija. Občinski organi naj se čimprej povežejo z družbenopolitičnimi organi SR Hrvatske, da se vprašanje tabora minuloga dela ne more nihče kar tako odzvati. Vendar pa ne sme ostati le pri besedah, je bila želja udeležencev.

V nadaljevanju je predsednik društva Metod Balderman poročal o delu gimnastične vrste, ki šteje 23 telovadk in deluje pod vodstvom Leona Mesariča. Sekcija je pričela z delom jeseni 1974 in je do sedaj nastopila na številnih tekmovalnih, kjer so posameznice zabeležile nekaj lepih uvrstitev. Treninje so šestkrat tedensko in trajajo po dve do tri ure. Da pa ne bo praznine za sedanjimi telovadkami, ki počasi iz pionirskih vrst prehajajo v mladinsko, je Leon Mesarič v začetku leta izbral trideset deklet, starih šest do sedem let, ki vedno napredujejo. Tako vse kaže, da se za prihodnost ženske gimnastike ni potrebno bati, vprašanje je le trenerjski kader, od katerega je delovanje vrste v marsičem odvisno.

Tudi o judo sekciji je predsednik spregovoril. Le-ta šteje 30 članov, od pionirjev in pionirk do članov in članic. Skozi tečaj je, ki jih organizira sekcija, gre vsako leto več kot sto tečajnikov, od katerih pa jih ostane le petica, ki pa se običajno razvijejo v odlične judoiste. Judoisti so v zadnjih letih, predvsem sedaj po zaslugi

trenerja Braneta Dvoršaka, osvojili veliko različnih naslovov, od naslova mladinskega državnega prvaka do naslova članskega prvaka Gorenjske. Nastopili so tudi v ekipni konkurenci, kjer so bili na lestvici skoraj vedno v prvi polovici, sodelovali so z ekipami iz Italije in Avstrije, bili so organizatorji različnih kvalitetnih tekmoval, tako v ženski kot v moški konkurenci. Torej uspešno delo majhnega kolektiva.

Iz finančnega poročila in načrta, ki ga je podala Kati Hiti, je bilo razvidno, da tako kot v drugih društvih, tudi v TVD Partizan denarja za marsikaj primanjkuje. Dohodek prejemajo od TTKS in delovnih organizacij. Na obnem zboru je bil predložen tudi predlog pravil društva, ki se po novem imenuje Partizan Jesenice, društvo za športno rekreacijo in telesno vzgojo. Iz poročila nadzornega odbora je bilo razvidno, da je bilo poslovanje društva v redu, da ni bilo nepravilnosti. Člani odbora so predlagali, da se duša in srce Partizana in vodja tabora v Baški Karla Nagodeja primerno nagradi, saj to za svoje ogromno delo vsakakor zasluži.

Podan je bil tudi delovni načrt za letošnje leto, v katerem so poleg akcij, ki so bile v

načrtu do sedaj, še izvedba akademije v decembru, akcija vsi na kolo za zdravo telo in partizanski mnogoboj za pionirke in pionirje. Poleg tega se mora povečati tudi število vodnikov, predvsem pa bi se morali le-ti strokovno izpopolnjevati, tako da bi prek raznih tečajev pridobili štirinajst šolanih vodnikov in trenerjev.

V razpravi, ki je sledila vsem poročilom, je bilo poleg drugega omenjeno, da gimnastika, razen v eni slovenski občini, ni nikjer na prioritetni listi. Omenjeno je bilo tudi, da je premalo ali pa da sploh ni sodelovanja s pedagogi po šolah. Ustanoviti bi morali tudi aktiv mladih v Partizanu, da bi vsaj na ta način prišli v stik z delom ZSMS, ki bi morala biti pri delovanju društva bolj prisotna, saj v telovadnico zahaja veliko mladine.

Na koncu vsebinsko bogatega obnega zboru je bilo izvoljeno novo vodstvo Partizana. Predsednik je še v naprej Metod Balderman, podpredsednik pa Mirko Petadž. Iz izvršnega odbora pa so še: Karl Nagode, Kati Hiti, Sonja Prevc, Jozica Mrak, Janez Kane, in Ljiljana Ferberžar, člani nadzornega odbora pa so Stojan Valodi, Tone Skrt in Valjo Erjavšek.

-tok

USPEL NASTOP NA »KUPU 8. MARTA«

V športni dvorani na Trešnjevki v Zagrebu je gimnastična zveza Hrvatske organizirala v nedeljo, 6. marca, že VII. KUP 8. MARTA, ki se ga udeležujejo vse najboljše pionirke in mladinke iz vse Jugoslavije. Mladinke tekmujejo samo v mnogoboju na štirih orodjih: preskok, bradlja, gred in parter s poljubnimi vajami, pri pionirkah pa razlagajo zmagovalke na vsakem posameznem orodju brez mnogoboja.

Organizacija je bila na zadovoljivi ravni. Slabši del je bilo sojenje. Ponovno se je pokazala velika prednost domačega okolja in domačih sodnic. Od 18 sodelujočih sodnic so bile samo tri iz Slovenije, kar je odločilo tudi o nekaterih boljših uvrstitvah slovenskih pionirk. Pri mladinkah ta vpliv ni bil tako očuten, ker so Slovenske mladinke kvalitetno precej boljše od tekmovalk iz drugih republik. Med prvimi desetimi je bilo sedem Slovenk, zmagala pa je Alenka Zupančič pred Jasno Doki, ki sta trenutno najboljši jugoslovanski telovadki ter bosta zastopali Jugoslavijo tudi na evropskem prvenstvu, ki bo v mesecu maju v Pragi.

Tako pri pionirkah kot pri mladinkah je bila polovica vseh tekmovalk iz Slovenije. Zastopanih je bilo 12 društev iz Hrvatske, BiH, Vojvodine in Slovenije, kjer se tudi resneje ukvarjajo z žensko gimnastiko. Pri mladinkah je bilo 29 posameznic, pri pionirkah pa 54.

Jesenike telovadke so se udeležile tega tekmovalja prvič in to pionirki Lea Mesarič in Zeljka Kuretić. Za obe je bila to doslej najkvalitetnejša konkurenca. Čeprav ne blestita na vseh orodjih smo se kljub temu odličili za nastop na vseh štirih. Boljši rezultat smo pričakovali samo na gredi in v parterni vaji. Ob koncu smo bili nadvse zadovoljni. Mesaričeva je poela lep uspeh na gredi in z oceno 9,05 točke zasedla peto mesto. Najboljša je bila Sonja Đurović (Zagreb) z oceno 9,30, tri pionirke pa so imele oceno 9,10 točke. Kuretićeva je prejela oceno 8,15 točke in zavzela 12. mesto, kar je prav tako lep uspeh. Mesaričeva je na gredi izvedla vajo zares lepo brez najmanjšega spodrsnjaja. Samo pri doskoku je pri salti z obratom prestopila z eno nogo. Glede na izvedbo vaj drugih tekmovalk, ki so dobile višje ocene, je bila oškodovana vsaj za dve desetinki točke. Zmagovalka Đurovićeva je imela težji spodrsnjaj, pa je kljub temu prejela oceno 9,30. Zagrebčanka je prejela tudi pokal Sportskih novosti kot najuspešnejša pionirka, ker je bila druga še na preskoku in v parterni vaji.

Vaje v parterju so bile še najbolj izpostavljene različnim vrednotenjem in so sodnice očitno oškodovale nekaj izredno dobrih izvedb slovenskih pionirk. Zmagala je Dragana Došen iz Novoga Sada, najboljša Slovenka je bila Prudićeva (Sp. Šiška). Mesaričeva pa je bila deveta kot četrta Slovenka. Nekoliko nesrečno je

izvedla vajo Kuretićeva, ki je izpustila en akrobatski element in se pri tem tako zmedla da se je povsem ustavila ter zato prejela oceno samo 7,75 točke.

Na bradlji je zmagala Prudićeva (Sp. Šiška), Mesaričeva je bila z oceno 8,40 deveta, kar je več kot smo pričakovali. Nastopila je z novo težko vajo, ki ima 4 B in 1 C element. Za prekinitev vaje pred seskokom je sicer izgubila 0,3 točke, kar pa bo lahko že do prihodnje tekme popravila. Kuretićeva se je vaja ponesrečila in je prejela nizko oceno.

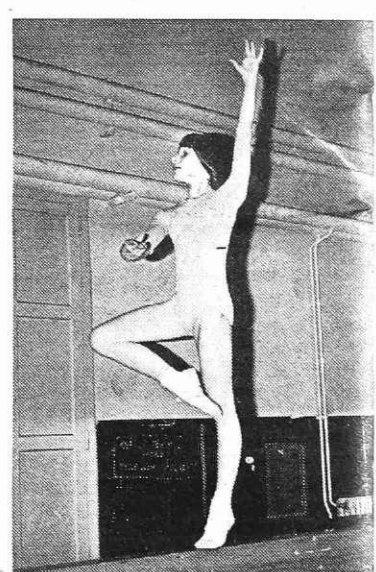
Preskok pa je bil že po tradiciji slabo orodje. Mesaričeva in Kuretićeva sta skakali premet z dvojnimi obratom za sto osemdeset stopinj, vendar je bil drugi del skoka slab. Prejeli pa sta oceni 7,15 in 7,00 točke.

REZULTATI:

Mladinke (29): 1. Alenka Zupančič (Sp. Šiška) 36,15, 2. Jasna Doki (Novo mesto) 36,05, 3. Adela Ivanović (Novi Sad) 35,95. Pionirke (54) gred: 1. Sonja Đurović (Zgb.) 9,30, 5. Lea Mesarič (Jes.) 9,05, 12. Zeljka Kuretić (Jes.) 8,15.

Bradlja: 1. Prudić (Sp. Šiška) 9,05, 9. Mesarič (Jes.) 8,40, 22. Kuretić (Jes.) 6,75. Parterna vaja: 1. Dragana Došen (N. Sad) 9,10, 9. Mesarič (Jes.) 8,75, Kuretić (Jes.) 7,75.

Preskok: 1. Tea Ilc (Sp. Šiška) 9,05, 23. Mesarič 7,15, 24. Kuretić 7,00. M. L.

AKTIVNOST AO V PRETEKLEM TEDNU

Preteklo soboto in nedeljo smo člani alpinističnega oddelka pri PD Jesenice spet zabeležili lepe uspehe. V veliki meri so k temu pripomogli tudi lepo vreme ter ugodne snežne razmere. V soboto, 5. marca, so se tečajniki pod vodstvom Martina Vrvarja podali na preko 2000 m visoko Begunjsko.

Se isti dan pa je trojna naveza: Hrvat – Jeršin – Beznik stopila v Špikov graben. Ker so bile razmere zelo ugodne so nadaljevali pot po vzhodnem grebenu Špika ter v poznih popoldanskih urah stopili na njegov vrh. Smer je dolga 900 m in je bila v celoti le malokrat preplezana.

V nedeljo, 6. marca, pa sta dve navezi: Javorski – Noč in Trseglav – Domevšek, stopili v smer Jesih – Potočnik v Frdmanih polih ter jo premagali po osmih urah plezanja. Smer je poleti ocenjena s tretjo težavnostno stopnjo in je bila doslej pozimi preplezana šele enkrat.

DM

V BOJU S KAMENJEM V ŠPIKOVEM GRABNU

Ura je bila 18, ko smo stopili na vrh Špika, ki je bil še vedno obisan z zadnjimi žarki večernega sonca. Stali smo na očaku martuljskih gor in si veselo stiskali roke. Za nami je bil dolg vzpon, pred nami pa se dolg sestop.

Nekoliko pozno smo odšli iz Lipovčeve koč, kjer smo prespali. Pot nas je vodila pod Špik. Zaskrbljeno smo zdaj pa zdaj pogledali proti vrhu, kajti na vsakem koraku se je sneg udiral, saj mraza ni bilo. Še na plazu pod Špiikom ni bilo nič bolje in šele čisto v grabnu smo si našli derže in čelade. Mirno, sončno jutro je motilo kamenje, ki je letelo iz stene.

Stopili smo v graben. Kar se da hitro smo premagali nekaj skokov na začetku, saj smo se neprestano srečevali z večjimi in manjšimi krpmi snega. Nekajkrat je zaropotalo po čeladi, včasih te je zadelo v ramo, trebuh... Občutki niso nič kaj

prijetni, saj je tako, kakor bi te nekdo postavil na bob progno sredi tekmovalja. To nas je pogajalo, da smo še hitreje zasajali cepine. Končno se je zlebl razširil. Tu smo se lahko nekoliko oddahnili.

Nadaljevali smo vzpon po velikanski grapi. Z obudovanjem smo pomislili na tovariše, ki so lansko leto v isti smeri gajali do pasu, mi pa smo imeli skoraj odlične razmere. Napredovali smo hitro in brez kaj časa že stopili iz grabna na sneg in čez nekaj se je odprl pogled na Škratnico, Rakovo spico, Razor, Prisojnik. Z velikimi očmi smo pozirali naše vršace, odete v led in sneg in obijane s soncem. Ko smo si po dolgem počitku pripravili opremo, smo nejevoljno godrnjali, saj se nikomur ni dalo iz toplega zavetja v mrzlo steno. A kaj, kdo pa smo imeli do vrha še veliko raztežajev.

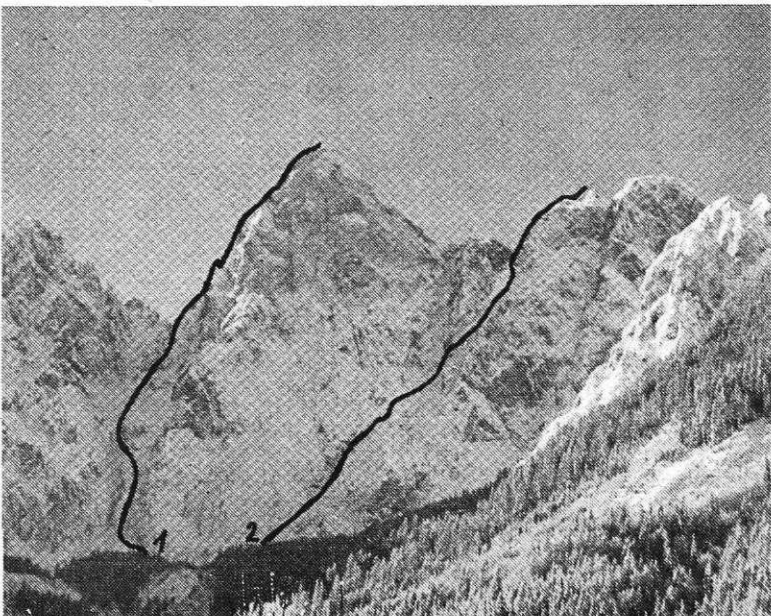
Zapodili smo se v steno in ta nam je že na začetku pokazala zobe. Morali smo se navezati. Zapelo je kladivo. Vponka je tlesnila. Po strmim snegu, na pol ledeni in na pol kopni prečnici se prebijamo do novega stoja. Od tu nas je do grebena ločilo še kakih 60 m dolgo zelo strmo snežišče, kombiniramo s snegom, ledom ter kopno skalo. Prvi je začel Niko. S Tinom sva varovala. Neprestano sva morala paziti na sneg in led, ki je v kosih padal na naju. Niku je šlo dobro. Premagal je tudi najbolj kočljivo mesto v smeri – štiri metre visoko snežno past pred sedlom. Začel si je urejati varovališče. Spodaj pa sva zaslala v težave. Od nekod je priletel kamen in me zadel v nos tik pred očmi. Kri mi je zalila obraz, a je k sreči kmalu prenehala teči.

Treba je bilo naprej. Vzpenski je bil začel Time in nato še jaz. Kmalu smo bili skupaj na sedlu. Zopet smo bili na soncu. Niko si je ogledal mojo rano in strokovnjaško ugovoril: »Sedaj boš pa laže dihal, ko imaš tri luknje v nosu.« Res smo od tam laže dihal, saj je bil tudi svet lažji, sicer še strm, toda zeblo nas ni. Po nekaj raztežajih smo dosegli greben, ki nas je popeljal na vrh.

Nepopisni občutki sreče. Pozabili smo na vse težko. Sončni zahod na vrhu nam je povrnil vse. Hitro smo popravili vrvi in železje ter začeli sestopati. Po kajdem grabnu je šlo hitro, čeprav je bila že tema. Nekoliko večje težave smo imeli le v ozkem spodnjem delu.

Mesecina je obijala vrhove, ko smo prišli do Jaene. Zamudili smo zadnji avtobus in hvala je za Branko Suvaku, ki nas je pripeljal v jeseniško bolnico, kjer so mi zašili rano.

Špikov graben s pristopom na Špik plezali: Niko Hrvat, Time Beznik in Gorazd Jeršin.

1 – Špikov graben z vzhodnim grebenom Špika; 2 – Smer Jesih-Potočnik v Frdmanih polih

PROGRAM DRSANJA IN DRŠALNIH PRIREDITEV v športnem parku v Podmežaklju v času od 10. do 14. marca

REKREACIJSKO DRŠANJE:

- za železarno Jesenice:
- petek, 11. marca, od 20. do 22. ure ZADNJKRAT,
- za ostale:
- petek, 11. marca, o 9. do 13. ure,
- sobota, 12. marca, od 14. do 16. ure, od 17. do 19. ure in od 20. do 22. ure,
- nedelja, 13. marca, od 14. do 16. ure, od 17. do 19. ure in od 20. do 22. ure

ZADNJKRAT.

HOKEJSKE PRIREDITEV:

- petek, 11. marca, ob 17. uri odločilna tekma železarna Jesenice : Veriga Lesce, vstopnine ni, vabljeni;
- ob 18.15 pionirska tekma HK Jesenice : EC Villach (Beljak).

KEGLJANJE NA LEDU:

- tekmovalno TO železarne Jesenice:
- četrtak, 10. marca, od 9. do 13. ure in od 15. do 19. ure,
- kegljaški klub na ledu:
- nedelja, 13. marca, ob 7. uri — turnir.

OBVESTILO:

Po rekreativnem drsanju v nedeljo, 13. marca, bosta ustavljena kompresorja, ki sta obratovala od 5. septembra lanskega leta in zagotavljala ledeno ploskev za tekmovalno in rekreativno udeleževanje, tako v hokejskem in drsalnem športu kot v kegljanju na ledu v sezoni 1976/77.

Delovna skupnost pri športnem društvu Jesenice, ki skrbi za obratovanje in vzdrževanje športnih objektov in naprav v športnem parku v Podmežaklju, se vsem obiskovalcem najlepše zahvaljuje za obisk in se opravičuje za morebitne nepravilnosti ter priporoča za obisk in razumevanje v sezoni 1977/78.

Iz pisarne ŠD Jesenice

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 12. marca, bo od 15. do 19. ure odprta trgovina
SPECERIJA BLEB — SUPERMARKET UNION JESENICE.

PREKLIC

Podpisani Vinko Pajnter preključem žaljive besede, ki sem jih izrekel v gostilni pri Koniču, dne 25. februarja, ob 22. uri Ivanu Lokarju iz valjarne profilov kot nesnovane in neresnične. Zahvaljujem se mu, da je odstopil od tožbe.

Vinko Pajnter

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža, očeta, starega očeta

FRANCA POLAKA

se iskreno zahvaljujem dr. Rojčevi za prizadevno večletno zdravljenje, osebu internega oddelka jeniške bolnice ter vsem, ki so ga spremlili na zadnji poti in darovali vence in cvetje. Zahvaljujem se pevcem z Javornika za žalostinke, sodelavcem raziskovalnega oddelka, osebu Grajskega dvora v Radovljici in Komunalnega servisa na Jesenicah za darovane vence ter vsem, ki so z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje.

Žaljujoči svoji

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža, očeta, brata, strica in svaka

ALOJZA ZUPANA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancom, ki ste ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti, počastili njegov spomin mu poklonili vence in cvetje. Iskrena hvala dr. Mihaelu Sajejcu za požrtvovalno dolgoletno zdravljenje na domu. Hvala sodelavkam in sodelavcem FRS železarne Jesenice, vzgojnim delavnicam prometnega oddelka za poklonjena venca in sočustvovanje, KO SZDL Podmežaklja za poklonjenje cvetju.

Hvala pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev in pevskemu zboru za žalostinke in spremstvo ter vsem, ki ste ga imeli radi, nam karkoli pomagali in nam lajšali bolečino.

ŽALUJOČI: žena Dora, hčerka Erna z možem in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža

MARJANA LANGUSA

se zahvaljujem predstojniku obratne ambulante Železarne dr. Jensterlu in dr. Čehu za nesebično pomoč, osebu obratne ambulante, kolektivnu strugarne valjev, ZB NOV, planinskemu društvu Javornik — Koroška Bela in govornikom za poslovlne besede. Zahvala vsem, ki so kakorkoli pomagali, izrekli sožalje in pokojnika spremlili na zadnji poti.

žena Ivica

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi ljubljenega moža, atija, brata in strica

MARJANA POTOČNIKA

se toplo zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, sodelavcem in znancom za pomoč in tolažbo.

Iskrena hvala vsem, ki ste ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti, z nami sočustvovali in izrekli sožalja.

Prisrčna hvala vsem za darovane vence in cvetje, javorniškemu pevce za žalostinke, tov. Fileju iz Vinatorja TOZD Jesenice za poslovlne besede ter družini Brce za izkazano pozornost.

Prisrčna hvala tudi dr. Dražiču za nudeno pomoč in Vinatorju TOZD Jesenice za denarno pomoč.

Se enkrat hvala prav vsem, ki so nam stali ob strani v težkih trenutkih.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Vsem sodelavcem TOZD Hladna valjarna Bela se najlepše zahvaljujem za prejeti denar in jim želim še veliko delovnih uspehov.

Stanko Berčič

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

12. marca, ameriški barvni risani film TOM IN JERRY, ob 15. uri, ogled je brezplačen za člane Ježkovega kluba, poklanja ga Jugobanka Ljubljana.

12. in 13. marca, ameriški barvni kavbojski film ODDALJENA TROBENTA, ob 17. in 19. uri, režija Raoul Walsh, v glavni vlogi Tray Donahue.

14. in 15. marca ameriški barvni pustolovski film BASTER JE LJUBIL BILLIE, ob 17. in 19. uri, režija Daniel Petrie, v glavni vlogi Jan-Michael Vincent.

16. marca, španski italijanski barvni kavbojski film 4 DOLARJI ZA MASČEVANJE, ob 17. in 19. uri, režija Alfonso Balkazar, v glavni vlogi Robert Woods.

17. marca ZAPRTO.

18. marca, ameriški barvni film — drama PLAČILNI DAN, ob 17. in 19. uri, režija Daryl Duke, v glavni vlogi Rip Torn, Anha Capri.

19. in 20. marca, angleški barvni film — rock glasba TOMMY, ob 17. in 19. uri, režija Ken Russell, v glavni vlogi Oliver Reed, Ann Margaret, najboljši film 1975. leta v Angliji. Z velikim uspehom prikazan na FEST 1976.

KINO PLAVŽ

12. in 13. marca ameriški barvni pustolovski film BASTER JE LJUBIL BILLIE, ob 18. in 20. uri.

13. marca, ameriški barvni film TOM IN JERRY, ob 10. uri.

14. in 15. marca ameriški barvni kavbojski film ODDALJENA TROBENTA, ob 18. in 20. uri.

16. marca, ZAPRTO.

17. marca angleški barvni film ljubezenska drama LJUBEZENSKA ZGODBA DETEKTIVA, ob 18. in 20. uri.

18. marca, špansko-italij. barvni kavbojski film 4 DOLARJI ZA MASČEVANJE, ob 18. in 20. uri.

19. in 20. marca, italijanski barvni film — komedija KDO STE, FANTOZI?, ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

12. marca japonski barvni znanstveni fantastični film GODZILA PROTI MEGALONU, ob 20. uri.

MOŽNOSTI ZA LETNI ODDIH

Turistična agencija KOMPAS Jesenice nam je sporočila, da že sprejema rezervacije za letne počitnice v tridesetih različnih krajih vzdolj jadranske obale.

Informacije in prospekte lahko dobite v njihovi poslovalnici na Jesenicah, Titova 18. Zaradi omejenih kapacitet ne odlašajte s prijavi.

OSEBJE ZA PLANINSKO POSTOJANKO

Za planinsko postojanko Staničev dom pod Triglavom razpisujemo naslednja prosta delovna mesta:

- a) kuharica,
- b) natakarica,
- c) sobarica.

Da delovno mesto pod b) je zaželeno vsaj delno znanje nemščine. Delo traja tri mesece (junij—september).

Ponudbe pošljite na naslov: Planinsko društvo Javornik — Koroška Bela, 64270 Jesenice.

VATROSTALNA ZENICA — TOZD OTS II JESENICE

OB JAVLJA

prosto delovno mesto tesarja.

Pogoj: kvalificirani tesar in tri leta delovnih izkušenj. Delo se združuje za nedoločen čas, s trimesečnim poizkusnim delom. Prijave pošljite na naslov: Vatrostalna Zenica, TOZD Jesenice, Savska 6, Jesenice.

SVET DELOVNE SKUPNOSTI TOZD OSNOVNA ŠOLA KOROŠKA BELA

objavlja prosta delovna mesta:

1. socialnega delavca s polnim delovnim časom za nedoločen čas. Poleg splošnih pogojev mora imeti kandidat dokončano višjo šolo za socialne delavce. Nastop dela je mogoč takoj ali po dogovoru.

2. snalilke s polnim delovnim časom za določen čas (od 1. 4. 1977 do 26. 12. 1977).

Kandidati naj pošljejo pismene prijave do 24. 3. 1977. Prijavi za delovno mesto socialnega delavca je potrebno predložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev.

Prijave pošljite na naslov: TOZD Osnovna šola Koroška Bela, Cesta talcev 2, Jesenice.

DELAJSKA UNIVERZA JESENICE

vpisuje v

začetni in nadaljevalni tečaj šivanja in krojenja. Začetek bo takoj, ko bo dovolj prijav, o čemer bomo kandidatke obvestili.

Šah

MLADINSKO PRVENSTVO JESENIC ZA LETO 1977

Mladinci šahovskega društva Jesenice so odigrali mladinsko prvenstvo Jesenic za leto 1977. Nastopilo je 16 igralcev, igralo pa se je devet kol po švicarskem sistemu (jugoslovanska krožna varianta), vsak igralec pa je imel pol ure časa za razmišljanje. Šahovsko društvo Jesenice je za zmagovalca pripravilo pokal, prvih pet uvrščenih pa je prejelo diplome.

Zmagal je Dušan Barič, sledijo pa Rodman, Kosmač, Česek, Soklič, Horvat, Gregorič, Češnovar, Jazbec, Sliško, Skubic, Jakupovič itd.

Na tem turnirju so mladinci osvojili tudi kategorije: Soklič in Česek sta osvojila III. kategorijo, IV. kategorijo pa so osvojili: Češnovar, Sliško in Skubic.

Najboljši mladinci so dobili pravico nastopa na gorenjskem prvenstvu.

MLADINSKO PRVENSTVO GORENJSKE ZA LETO 1977

Na Jesenicah je bilo mladinsko prvenstvo Gorenjske za leto 1977. Udeležilo se ga je šestnajst mladincev iz osmih klubov. Glavni favoriti turnirja je bil mojstrski kandidat Leon Mazi, ki je na lanskeoletnem državnem mladinskem prvenstvu osvojil četrto do sedmo mesto. Tokrat mu sreča ni bila naklonjena, saj je izgubil partijo s pionirjem Bumarjem, oddal pa je tudi en remi.

Zmagal je Rado Bumar iz Kranja, ki je član zveze slepih iz Kranja. Od Jeseničanov se je najbolje uvrstil Franci Rodman, ki je osvojil peto mesto. Njegova uvrstitev je dokaj realna, čeprav bi z malo boljšo igro lahko posegel po kakšnem mestu višje. Izkazal pa se je tudi Peič, ki je zasedel sedmo mesto in je edini od igralcev nadigral poznejšega zmagovalca, zaradi nepoznavanja teorije pa je partijo izgubil.

KONČNI VRSTNI RED: 1. Rado Bumar (Zveza slepih Kranj) 8 točk, 2. Leon Mazi — SD Kranj — 7,5, 3. Janko Demšar — SK Ziri — 7,5, 4. Stefan Vrečko — SK Sencur — 6,5, 5. Franc Rodman — SD Jesenice — 5,5, 6. Dušan Borštnar — SK Trzin — 5,5, 7. Gojko Peič — SD Jesenice — 4, 8. Samo Božič — SD Kranj — 4 točke itd.

M. Jan

GORENJSKO PRVENSTVO ZA ČLANICE

Gorenjsko prvenstvo za članice je bilo tokrat v Lescah. Od jeseniških igralcev je nastopila le Marušičeva, ki je branila prvo mesto, ki ga je osvojila lanske leto na Golniku. Letos je bila konkurenca mnogo močnejša, čeprav je nastopilo le sedem igralcev, med katerimi je Marušičeva osvojila tretje mesto. Pred njo sta se uvrstili Petkova, ki je bivša slovenska prvakinja, in mlada Borštnikova, ki je na lanskeoletnem državnem prvenstvu za pionirke osvojila drugo mesto.

GORENJSKO ČLANSKO PRVENSTVO

V Kranju se je pričelo gorenjsko člansko prvenstvo, na katerem nastopa kar šest mojstrskih kandidatov, vsi ostali igralci pa so nosilci prve kategorije. Turnirja, ki je med letošnjimi slovenskimi turnirji med najmočnejšimi, so se udeležili tudi trije Jeseničani, in sicer mojstrski kandidat Zorko in Železnik ter Krničar, ki so odigrali že tri kola. Najbolje se je odrezal mladi Železnik, ki je dve partiji dobil, tretjo partijo pa je zaradi boleznih preložil. Ker igra z nekoliko slabšim igralcem, lahko upamo, da bo dobil to partijo. Železnik pa ima tudi velike možnosti, da na tem turnirju osvoji naslov mojstrskega kandidata. Krničar je prav tako startal dobro, saj je iz treh kol osvojil dve točki in je pri vrhu lestvice. Razočaral pa je Zorko, ki je bil med kandidati za prvo mesto, pa je do sedaj osvojil le 1,5 točke. Ker je do konca turnirja še šest kol, pa ima še možnost, da popravi uvrstitev.

PRVENSTVO JESENIC ZA ČLANE

Po odigranih šestih kolic prvenstva Jesenice je v vodstvu Krničar, ki je izgubil le eno partijo, tesno pa mu sledijo še štirje igralci, tako da boj za prvo mesto še ni končan. Do konca so še tri kola in lahko se še marsikaj spremeni, verjetno pa je, da po prvem mestu lahko posežejo le še: Krničar, Železnik, Krajnik, Sterle in Majtan, vsi drugi pa so že preveč zaostali.

Vrstni red po šestih kolic: 1. Krničar 5 točk, 2. — 3. Železnik, Sterle 4,5, 4. — 5. Krajnik, Majtan 4, 6. — 9. Čiuh, Rodman, Barič, Lužnik 3,5, 10. Pristov 3, 11. — 16. Jan, Pazlar, Makra, Tramte, Globočnik, Jovanovič 2,5, 17. Hudolin 2, 18. — 19. Kostanjšek, Koblar 1,5 in 20. Kosmač 1 točka.

M. Jan

Sankanje

ZA PREHODNI POKAL JESENIC

Kljub izredno neugodni zimski sezoni za sankski šport so v nedeljo, 6. marca, le pohiteli številni sankci k Savskim jarnam, kjer je bilo ta dan 21. sankski tekmovalni za prehodni pokal mesta Jesenice z mednarodno udeležbo. Tekmovalje je potekalo na okrog 800 m dolgi progi, ki jo je ob pomoči tekmovalcev kluba in težke mehanizacije pripravil šef proge Drago DOKL. Proga je bila za sedanje vremenske razmere odlično pripravljena in je omogočila izvedbo tekmovalstva po razpisu, to je — dva teka enosodov in en tek dvosodov. Tekmovalje je bilo posamezno in ekipno. Skupno je nastopilo 62 tekmovalcev in tekmovalk in sedem ekip.

REZULTATI:

Članice: 1. Barbka Rev — 1:58,84, 2. Zorka Perko — 1:59,70, obe Trzin, 3. Ivanka Solar, Železniki — 2:10,19.

Mladinke: 1. Vanja Petelinkar, Sora — 1:58,97, 2. Jana Miklavčič, Idrija — 2:06,41, 3. Marija Zmitez, Bohinj — 2:14,15, 4. Tinka Tolar, Železniki — 2:14,53, 5. Silva Doki, Jesenice — 2:19,48.

TELEVIZIJSKE PRIPRAVE ZA »PLANICO 77«

V dolini smučarskih skakalnic se intenzivno pripravljajo na bližajočo se smučarske polete, ki bodo od 18. do 20. marca. S pripravami pa je začela tudi televizija Ljubljana. Že decembra lani so pripravili in zabotovali temelje za novi televizijski stolp. Letos januarja pa so začeli z montažnimi deli na novem TV stolpu. Stolp je visok 30 metrov in je jeklene konstrukcije. Montažna dela izvaja Metalna iz Maribora, načrt pa so izdelali pri gradbenem oddelku zavoda RTV Ljubljana. Novi stolp, ki bo zamenjal starega in dotrajanega, bo obdan z lesom, na njem pa bo postavljena glavna televizijska kamera, ki bo spremljala smučarske polete.

RTV Ljubljana pa se za prenos planiških poletov dogovarja tudi z drugimi RTV centri, ki bodo pomagali pri izvedbi poletov. Za odkup pa se pogajajo tudi z Intervizijo, Evrovizijo in Mondovizijo.

V reportersko poslopje poleg velikanke bodo začeli montirati potrebno opremo za barvni prenos s mednarodnimi normami. Tako bodo postavili tudi aparaturo za počasne posnetke, agregat za elektriko, video in audio aparaturo, aparaturo za napise in druge podatke itd. V Planico bodo pripeljali dva reportažna TV avtomobila, in sicer enega za črno-belo in enega za barvno tehniko. Tehniki in realizatorji se bodo namreč že letos pripravljali na svetovno prvenstvo v smučarskih poletih, ki bo leta 1979 v Planici.

A. K.

HITROPOTEZNI TURNIR

Šahovsko društvo Jesenice obvešča vse svoje člane, da bo v nedeljo, 13. marca, redni mesečni hitropotezni turnir za prvenstvo Jesenic. Pravico igranja imajo vsi člani ŠD Jesenice, ki so že poravnali članarino za leto 1977.

Vabljeni

PREDAVANJE O GOBAH

Gobarska družina Jesenice vabi vse člane in ostale ljubitelje narave na predavanje o gobah, ki bo 14. marca ob 17. uri v dvorani skupščine občine Jesenice. Predaval bo Bogdan TRATNIK, ki bo svoje izvajanje ilustriral s 100 barvnimi diapozitivi.

NAJMLAJŠI SKAKALCI ZA REPUBLIŠKO IN DRŽAVNO PRVENSTVO

Konec prejšnjega tedna so imeli skakalci najtežje preizkušnje v tej sezoni. V soboto, 5. marca, je bilo v Kranjski gori državno prvenstvo v skokih za mlajše mladince in republiško prvenstvo za starejše pionirje. Pionirji po novih pravilih nimajo državnega prvenstva, zato je bilo to za njih najvišje tekmovalno v sezoni.

Mlajši mladinci iz jeseniškega kluba so dosegli uspeh kot že dolgo ne. Res, da smo pričakovali medaljo, ki se je Jemcu po nesrečnem drugem skoku izmuznila iz rok, vendar nikakor nismo pričakovali tako dobrih uvrstitev ostalih mlajših mladincev. Moramo namreč upoštevati, da sta Baloh in Ribnikar prvo leto mlajša mladinci in je uvrstitev med deseterico velik uspeh. Tudi uvrstitev Justina, našega najboljšega starejšega pionirja, je uspeh. Treba je namreč pripomniti, da sta se v pripravljalnem obdobju za to sezono težko

poškodovala dva starejša pionirja, ki bi po že doseženih rezultatih prav tako sodila med deseterico na tem prvenstvu. Omeniti velja tudi uspeh Dolarja, ki je mlajši pionir letos in še naslednjo sezono.

REZULTATI:
Starejši pionirji: 1. Drago Krolnik, Žiri, 10. Toni Justin (35, 35), 18. Tomaž Dolar (34, 34), 34. Aleš Bregar (31,5, 30,5), 49. Franc Lapajne (30,5, 27,5), 56. Andrej Cvetek (27, 27,5), 82. Andrej Jalen (25,5, 23,5) vsi Jesenice.

Mlajši mladinci: 1. Miro Bizjak, Triglav, 4. Bogdan Jemc (39, 39), 6. Stanko Baloh (37, 36), 8. Franc Ribnikar (35, 35), 10. Polde Pristov (34,5, 36), 38. Milan Kopče (31 p, 34) vsi Jesenice.

Cicibani in mlajši pionirji pa so imeli 4. marca v Kranjski gori tekmovalje v okviru gorenske regije. Naši skakalci so bili zelo uspešni. Posebej velja omeniti dobre skoke Dolarja pri mlajših pionirjih in izreden uspeh začetnikov Noča in Baloha pri cicibanah. Tudi Svetina bi se pri mlajših pionirjih ob lepšem slogu lahko uvrstil precej višje.

REZULTATI:
Cicibani: 1. Roman Semenčič 151,5 (12, 15) Triglav, 2. Matjaž Noč 150,0 (14,5, 14,5), 3. Marko Baloh 148,0 (14,14) oba Jesenice.
Mlajši pionirji: 1. Tomaž Dolar 198 (17, 16) Jesenice, 2. Robi Cimzar 193,5 (16, 16), 3. Miran Pegam 182,0 (14,5, 14,5) oba Triglav, 7. Robi Svetina 165 (15,5, 15,5), 10. Peter Kolman 153 (15, 14) oba Jesenice.

Stane Lužnik

Rokomet

ZA KONEC ŠE DVE ZMAGI

V nedeljo, 6. marca, se je v ljubljanski dvorani Kodeljevo končalo letošnje zimsko prvenstvo Slovenije v rokometu, na katerem so poleg desetih ekip nastopili tudi rokometarji Jesenice. Start Jeseničanov je veliko obetalo, vendar pa se je ustavilo v tretjem in četrtem kolu, v petem, zadnjem kolu pa so ponovno zaigrali na svojo moč in dobili obe tekmi.

Skoraj vse tekme so igrali nepopolni, vzrok so bile poškodbe in slab odnos nekaterih igralcev do ekipe, kar se je še posebej poznalo v ključnih trenutkih (Mokerc). Ekipi se je tudi poznalo, da sploh niso trenirali, kar se je videlo pri uigranosti, zato pa so igrali vse tekme borbeno, niso razlikovali ne slabega ne dobrega nasprotnika, proti vsem so igrali enako, na zmago, kar se jim je tudi v veliki meri obrestovalo, saj so v desetih tekmah doživeli le dva poraza in en neodločen rezultat, medtem ko so sedemkrat zmagali in tako osvojili petnajst točk, kolikor jih ima tudi Zagorje, s katerim delijo 3. do 4. mesto. Prva je ekipa Mokercja z 18 točkami, 2. Črnomelj 17, 3. - 4. Zagorje in Jesenice - 15, 5. B. Bistrica - 12, 6. Borec - 10, 7. - 8. Ponikve in Donit - 7, 9. - 10. ETA Cerkljeva v Dobrepolje - 4 in 11. Šmarje-Sap - 2.

Prvi nasprotnik Jeseničanov v nedeljo je bila ekipa ETA iz Cerkljeve. Po izenačitvi v prvem polčasu, ko sta se ekipi menjali v vodstvu, dobili pa so ga Jeseničani z 10:9, so rokometarji Jesenice tudi v dru-

gem polčasu obdržali prednost in zmagali z 20:18.

Za RK Jesenice so igrali: Šporar B., Pogacnik 4, Šubic 3, Varl, Prešeren 11, Šranc, Brejč 2, Fon in Šporar J.

Sedemmetrovke: Jesenice 2 (2), ETA 2 (2). Izključitve: ETA 2 min.

Drugi nasprotnik Jeseničanov je bil ljubljanski Borec. Ljubljanci so z boljše igre zasluženo vodili ves prvi polčas, ki so ga tudi dobili z 10:8. Jeseničani pa so v drugem polčasu zaigrali bolje, izenačili na 12:12, vendar so Ljubljanci spet pobegnili za dva zadetka. Jeseničanom je zopet uspelo izenačiti in povedi z 19:15, nakar jim je v hitrem tempu zmanjkalo moči in so v zadnjih minutah popustili, vendar je bilo vodstvo štirih zadetkov dovolj, da so na koncu le zasluženo zmagali z 19:18.

Zadetek so tokrat dosegli: Prešeren 7, Pogacnik in Šubic 4, Šporar J. 3 in Varl 1. Jeseniški rokometarji bodo v naslednjem tednu pričeli s treningi na igrišču za osnovno šolo Tone Cufar, saj jih že v aprilu čakajo prvenstveni nastopi v ligi, ki bo manjševinska kot v jesenskem delu, saj so v želji za pocenitev tekmovalja v gorenski rokometni zvezi gorensko regijo razdelili v dva dela (možne pa so še spremembe). V enem delu so ekipe iz občin Jesenice (2), Radovljica (1) in Trzin (2), v drugem pa iz Kranja in Škofje Loke. Sistem tekmovalja še ni znan, kaj pa bo prinesel, bo, zdi se, jasno tik pred začetkom prvenstva.

-tok

Odbojka

MEDOBČINSKA LIGA

Končan je prvi del medobčinske lige v odbojki za moške in ženske. Pri moških vodi po prvem delu brez poraza ekipa TVD Partizan Zirovnica, pri ženskah pa prav tako brez poraza ekipa TVD Partizan Gorje. Drugi del lige se bo pričel že v nedeljo, 13. marca, ker mora biti liga zaključena do kvalifikacij za republiško člansko ligo, na katerih želi nastopiti ekipa TVD Partizan Zirovnica.

Ker v istem času poteka tudi republiška liga mladincev in mladnic, v kateri nastopata tudi po dve selekciji mladincev in mladnic iz radovljiške občine, se bodo v prvih štirih kolic igrala tekme medobčinske lige ob nedeljah.

Lestvica po prvem delu:

Moški:									
1. Zirovnica	6	6	0	18:	3	12			
2. Bohinj	6	5	1	15:	12	11			
3. Plamen	6	4	2	16:	8	10			
4. Triglav	6	3	3	11:	10	9			
5. Radovljica	6	2	4	10:	16	8			
6. Kamna gorica	6	1	5	7:	17	7			
7. Gumar	6	0	6	7:	18	6			

ŠAHISTI MARTINARNE PRVAKI

V mesecu februarju se je zaključilo prvenstvo železarne Jesenice v šahu. Bralcem, kakor tudi vsem udeležencem prvenstva, se moramo v uvodu opravičiti, ker z zakasnitvijo objavljamo rezultate. Prvenstvo je bilo tako kot lani uspešno, saj se je prijavilo skupaj osemnajst ekip, ki so se za šahovnico najprej pomerile v štirih predtekmovalnih skupinah. Po dve najboljši ekipi iz vsake skupine sta se uvrstili v finalni del prvenstva, kjer so se odvijali še posebej zagrizeni boji. Najuspešnejši so bili tokrat šahisti martinarne, ki so prepričljivo osvojili prvo mesto.

REZULTATI:
1. martinarna 20,5 točke, 2. OTK 18,5, 3. elektro-toplotna energija 16,5, 4. nabava 15,5, 5. plavž 12,5, 6. strojne delavnice 11,5, 7. valjalna blumung-štel 9,5, 8. hladna valjalna Bela 8,5 itd. JR

EKIPA NOVOGRADENJ PRVAK ŽELEZARNE V ODBOJKI

V torek, 1. marca, se je v telovadnici ŽIC končalo prvenstvo železarne Jesenice v odbojki. Na njem je letos sodelovalo štirindvajset ekip, ki so se v posameznih skupinah borile za naslov prvaka Železarne. Miogrede lahko povemo, da so letošnje tekme potekale v sodebni in lepo opremljeni telovadnici ŽIC, kjer se redno odvija rekreacija zaposlenih delavcev Železarne v različnih športnih panogah, med drugim tudi v odbojki.

V finalu prvenstva sta se pomerili ekipi novogradenj in sektorja za ekonomiko in organizacijo, uspešnejši pa so bili odbojkarji iz novogradenj, ki so tako postali prvaki.

REZULTATI: 1. novogradnje, 2. SEO, 3. hladna valjalna Bela, 4. martinarna, 5. hladna valjalna Jesenice, 6. RTA, 7. valjalna profilna, 8. strojno vzdrževanje, 9. livarna, 10. plavž itd. JR

Nogomet

JESENICE : LESCE 5:5 (5:1)

V prvi tekmi v okviru priprav na spomladanski del prvenstva, so Jeseničani gostili moštvo Lesce. Tekma se je končala z neodločenim rezultatom 5:5 (2:2).

Jesenici so bili boljše moštvo v prvem polčasu, gostje iz Lesce pa v drugem. Pri obeh moštvi so bili boljši del moštva napadalci, ki so neusmiljeno kaznovali vsako napako v nasprotnikovi obrambi in dosegli kar deset golov.

Gole za moštvo Jesenic so dosegli: Zubanovič 3, Troha in Jereb.

TOLMIN : JESENICE 2:5 (2:2)

V nedeljo, 6. marca, so jeseniški nogometaši gostovali v Tolminu, kjer so odigrali prijateljsko tekmo z domačim moštvom in zmagali z rezultatom 5:2 (2:2).

V prvih minutah igre so se domačini bolje znašli in povedli z rezultatom 2:0. Prepričljivo vodstvo domačinov pa ni zmedlo Jeseničanov, ki so zaigrali bolj energično in do konca polčasa uspeli rezultat izenačiti.

V drugem polčasu so Jeseničani diktirali oster tempo in popolnoma nadigrali gostitelje ter dosegli prepričljivo zmago.

Tekma v Tolminu je pokazala, da so igralci dobro fizično pripravljeni na novo sezono.

Gole za moštvo Jesenic so dosegli: Jereb 2, Mlakar, Rakovič in Šmid.
V soboto, 12. marca bodo Jeseničani gostovali v Biljah, kjer bodo odigrali prav tako prijateljsko tekmo z moštvom Bilj.

Pionirsko moštvo HK Jesenice slovenski prvak za leto 1976/1977

Košarka

JESENICE : JEŽICA 75:68 (34:34)

Jesenice, 6. marca, prvenstvena tekma 16. kola v slovenski košarkarski ligi, gledalcev 50. Sodila sta Skubin (Tolmin) in Frelih (Medvode).

Jesenici so v 16. kolu dosegli peto zmago proti moštvu Ježice, s katerim so nesrečno izgubili že v prvem delu prvenstva, ko so bili poraženi za eno točko. Tudi začetek nedeljske tekme ni obetalo nič dobrega. Gostje so se po nervoznem začetku prvi zbrali in povedli kar 10:2 in nato vodstvo še povečali na enajst točk. Jeseničani so z obrambo moč na moč prešli v konsko obrambo in nato postopoma zmanjšali razliko in do konca polčasa izenačili.

V drugem polčasu so bili domači igralci uspešnejši in so si že sredi polčasa ustvarili deset točk naskoka. Ljubljanci so z agresivno igro na sredi igrišča poskušali prebrniti potek tekme, vendar jim zaradi preudarne in umirjene igre domačinov to ni uspelo.

Do konca prvenstva je ostalo še šest kol. Jeseničani so trenutno na predzadnjem mestu, dve točki za Ježico in šest pred Radensko - Pomurjem. V naslednjih šestih kolic igrajo štirikrat doma in to proti Krasu, Domžalam, Trnovemu in Rudarju ter gostujejo na Vrhniki in v Novem mestu proti selekciji Dolenjske.

Pomembna tekma je že v nedeljo ob 10. uri, ko gostuje na Jesenicah ekipa Krasa iz Sežane, proti kateri so Jeseničani v prvem delu izgubili s šestimi točkami

razlike. Le zmaga daje upe na boljše uvrstitve, kot je predzadnje mesto, zato bodo igralci dali od sebe vse, da si izborijo boljši položaj na lestvici.

Nastopili so: Mišič 2, Matučec 6, Ažman, Berginc 2, Božič 38, Rizvanović, Varl, Vauhnik 13, Smolej 9, Lozar 2, Šmid 3.

NI

MEDRAZREDNO TEKMOVANJE V KOŠARKI ZA UČENCE IN UČENKE 7. IN 8. RAZREDOV

V soboto, 12. februarja, je šolsko športno društvo osnovne šole Tone Cufar izpeljalo medrazredno tekmovalje v košarki za učence in učenke 7. razredov.

Pri dekletih je zmagala ekipa 7. c, druge so bile igralke 7. a, zadnje pa je bilo moštvo 7. b razreda.

Najboljše igralke so bile: V. Blagojevič (7.a) 18, R. Endlicher 10, A. Razboršek 7 (obe 7.c).

Rezultati: 7. a : 7. b 10:1; 7. b : 7. c 4:8 in 7. c : 7. a 4:3.

Tudi pri fantih je bila daleč najboljša ekipa 7. c razreda, drugo mesto so osvojili učenci 7. b razreda, tretji pa so bili učenci 7. a.

Najboljši igralci so bili: B. Pajič (7.c) 38, R. Žvan (7. b), 24. M. Mahmutović (7. c) 21.

Rezultati: 7. a : 7. b 5:40, 7. b : 7. c 13:25 in 7. c : 7. a 4:3.

V soboto, 26. februarja, je ŠSD Tone Cufar nadaljevalo z medrazrednim tekmovaljem v košarki za učence in učenke 8. razredov.

Pri dekletih je premočno zmagala ekipa 8. c, drugo mesto so osvojile učenke 8. b, tretje, zadnje, pa so bile učenke 8. a.

Najboljše igralke so bile: T. Vavpotič 34, A. Bajt 19, R. Tkalec 15 (vse 8. c).

Rezultati: 8. a : 8. b 5:20, 8. b : 8. c 5:11 in 8. c : 8. a 5:7.

Tudi pri fantih je slavila ekipa 8. c, na drugo mesto so se uvrstili učenci 8. b, zadnji pa so bili učenci 8. a.

Najboljši igralci so bili: P. Kosmač (8. b) 19, A. Cigan (8. c) in S. Lončar (8. b) po 18.

Rezultati: 8. a : 8. b 25:34, 8. b : 8. c 11:18 in 8. c : 8. a 22:6.

V finalu, ki bo čez teden dni (19. marca), se bosta pomerili ekipi 8. c (dekleta in fantje) z ekipama 7. c (dekleta in fantje).

Alenka Bajt

DEKLETA ZA ZAČETEK ODLIČNO

V Celju je bil v soboto, 5. marca, prvi ženski pozivni turnir. Sodelovalo je 22 tekmovalk iz Murske Sobote, Lendave, Maribora Ljutomer, Ljubljane, Celja in Jesenice. Jeseniške judoistke so zastopale: Jozica Markizeti, Marjeta Bizjak in Majda Papler.

Markizetijeva je nastopila v kategoriji do 52 kg. V prvem kolu je z 10:0 premagala Stresovo (Olimpija), v drugem kolu Jurakovo (Celje), ki je bila na koncu prva, s 3:0, tretjo borbo je izgubila s 3:0 s Kelbišev (Maribor), ki je zasedla tretje mesto, v zadnji borbi pa je z 10:0 premagala Potočnikovo (Maribor) in zasluženo osvojila drugo mesto.

V kategoriji do 58 kg je Bizjakova v prvem kolu premagala Živičev (Olimpija)

s 3:0, izgubila v drugem kolu s Kandričev (Celje) z 10:0 in v tretji borbi premagala Podvezancevo (Celje) z 10:0. Bizjakova je osvojila na koncu peto mesto, čeprav bi bila z malo več sreče lahko tudi prva.

Paplerjeva je imale v kategoriji do 68 kg le eno nasprotnico. Z 10:0 je po slabem začetku na koncu premagala Horvato (Murska Sobota) in je bila tako prva.

Dekleta judo sekcije pri TVD Partizan Jesenice so nastopile po polletnem premoru. Za začetek, ko se jim je poznalo, da jim manjka borba, da imajo premalo kondicije za več nastopov v enem dnevu, so pokazale dovolj znanja in borbenosti ter so v celoti opravile svoj nastop na prvem pozivnem turnirju. Drugi pozivni turnir bo 28. maja na Jesenicah. Nastop so obljubile vse nastopajoče iz Celja, obenem pa bo turnir na Jesenicah tudi mednaroden, saj bodo nastopile tudi ekipe iz Italije (Padova, Videm), ki bodo s seboj pripeljale tudi mladince in pionirje, ki se bodo pomerili z vrstniki z Jesenice.

-tok

Boris Strel zmagovalec v veleslalomu na šestem evropskem prvenstvu v Kranjski gori

ZIMSKOŠPORTNE IGRE DELAVCEV SLOVENSkih ŽELEZARN

V soboto, 12. marca, bodo v jeseniški občini potekale zimskošportne igre delavcev slovenskih železarn, in sicer v treh športnih panogah: veleslalomu, tekih in sankanju. Organizator bo komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice, izvajalci posameznih tekmovalj pa smučarski klub Mojsstrana, smučarski klub Rateče in sankarski klub Jesenice.

Veleslalom se bo v soboto začel ob 9. uri na smučiščih Kranjske gore, ob tej uri se bodo v Ratečah začeli tudi teki. Tekmovalje v sankanju pa bo pri Savskih jamah, z začetkom ob 10. uri. Vseh treh panogah bo tekmovalje potekalo ekipno in posamezno ter v moški in ženski konkurenci. Organizatorji upajo, da toplo vreme ne bo vplivalo na sneg in da bodo igre potekale brez zapletov. Razglasitev rezultatov bo ob 14. uri v prostorih restavracije Kazina.

Ob koncu vsem športnicam in športnikom udeležencem zimsko športnih iger delavcev slovenskih železarn želimo čimveč dobrih športnih rezultatov in prijetno počutje v Kranjski gori, v Ratečah, Savskih jamah.

J. R.

PRIPIIS: V okviru teh športnih prireditev bo v soboto, 12. marca, v Ratečah tudi občinsko prvenstvo v tekih za vse kategorije od pionirjev do članov, vključno za rekreativce. Prijave je treba poslati turističnemu društvu Rateče do vključno 11. marca.

Trener reprezentance Janez Smitek